

जनता शिक्षण प्रसारक मंडळ, पुसद, द्वारा संचालित-
फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसद

NAAC Accredited
INSTITUTE

Web site: pncollegepusad.ac.in

कल्पना 2021

60

Year

Phulsing Naik Mahavidyalaya, Pusad

Vision

To be a premier institution of academic excellence, moulding the students of remote rural Vidarbha in to role models of the society and to make them to be a competent human resource excelling both in academics and values.

Mission

To provide higher education for the marginalized folks of the remote rural areas to strive for the all round development of our students to face the global competition with utmost confidence by imparting scientific awareness and by strengthening their inner conscience and human values.

Goals

- ⇒ To impart knowledge which will enable our students shoulder social responsibility and will also be morally forthright.
- ⇒ To inspire creativity by encouraging them to find out their inherent talents and aptitudes through learning.
- ⇒ To inculcate practical thinking with a sense of discrimination and purpose towards their activities.
- ⇒ To prepare them to be self reliant and resourceful with self control and general awareness.
- ⇒ To instill human values to mould them to become citizens of character to act as agents of positive change in the society.

कल्पना २०२३

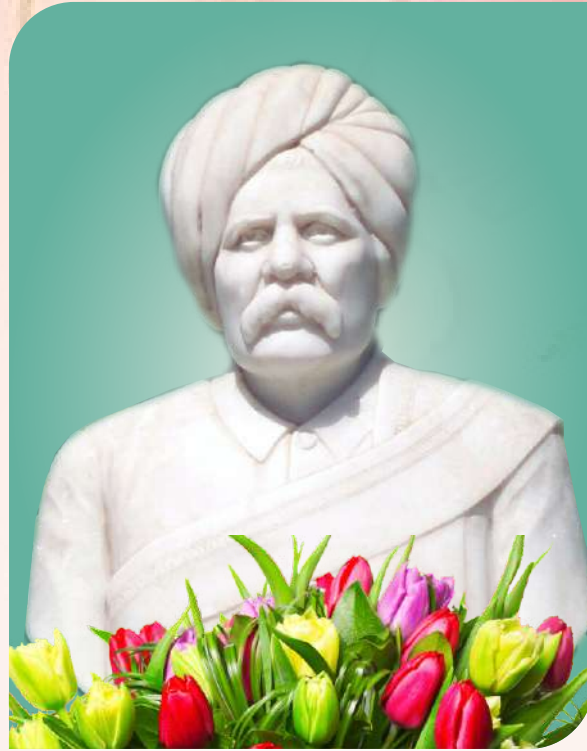

प्रकाशक -
प्र.प्राचार्य, डॉ.ए.बी. पाटील
फु. ना. म., पुसद

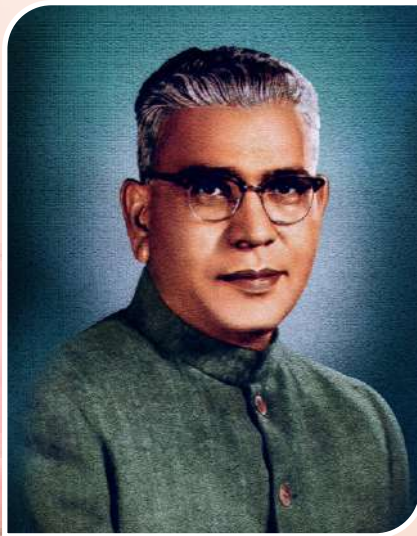
Design by - शिखरी
Graphics

H.S.C. Vocational
Junior College (Arts, Com. & Sci.)
U.G.Courses (Arts, Com., Sci., B.Voc.)
P.G.Courses M.A.(Eng.& Marathi)
M.Com.
M.Sc.(Chem. & Comp. Sci.)

Our Inspiration

Late Shri. Phulsing Naik

Founder J.S.P.M.
Late Shri. Vasant Rao Naik

Ex. chief Minister, Maharashtra State

Founder Secretary
Late Shri. Sudhakarrao Naik

Ex. chief Minister, Maharashtra State
& Ex. Governor, Himachal Pradesh

Secretary J.S.P.M.
Shri. Manoharrao Naik
Ex. Minister for Food & Drugs
Administration & Special Assistance,
Maharashtra State

President J.S.P.M.
Shri. Jai S. Naik

या देवी सर्वभूतेषु विद्यारूपेण संस्थिता।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥

जनता शिक्षण प्रसारक मंडळ, पुसद व्दारा संचालित
फुलसिंग नाईक महाविद्यालय
पुसद जि.यवतमाळ

कल्पना

२०२०-२१

संपादन समिती :

प्र.प्राचार्य डॉ. ए.बी. पाटील
प्रा. डॉ. प्रल्हाद वावरे
प्रा. जी.बी. शेळकीकर
प्रा. डॉ. बी.बी. पाढेण
प्रा. जितेंद्र नेहते
प्रा. डॉ. संजय भोयर
प्रा. डॉ. आनंद वडवले
प्रा. अंजली पाम्पट्टीवार
डॉ. नुर खान अजीज खान

मुखपृष्ठ, अक्षर जुळवणी व मुद्रक

रवींद्र भास्करवार
रंगोली ग्राफीक्स, पुसद

उर्दू : आ. वाजीद
स्टार-एन-सर्व्हिसेस

प्रकाशक :

प्राचार्य,
फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसद

JANATA SHIKSHAN PRASARAK MANDAL,PUSAD

Brief Profile:

Janata Shikshan Prasarak Mandal has been established as a registered society in 1960. The institution was founded with the inspiration of Late Shri. Vasantaoji Naik, Ex. Chief Minister of Maharashtra State with joint efforts of Late Shri. Babasaheb Naik, Late Shri. Deoraoji Patil Chondhikar, Late Shri Annasaheb Deshmukh and Late Shri. Sudhakaraoji Naik, Ex. Chief Minister of Maharashtra State & Ex. Governor of Himachal Pradesh.

The institution started at Pusad with the aim to provide educational facilities to the community. The town Pusad is only 45 Kms. away from Mahur which is one of the Shakti Peethas that stands amongst the green hills in the district Nanded with its rich religious, political and educational background.

The institution has started its work of catering education by opening Phulsing Naik Mahavidyalaya on 20th June 1961. At present the institution is recognized as a versatile institution and actively participating in educational, social and cultural development activities in the state of Maharashtra.

Administration :

The executive body formulates policies for all matters including Academics, Campus development, Administration and Finance including resource generation. The members of executive body have outstanding achievements in the fields of education, industry, business and administration. The executive body is as below:

President	Shri. Jai Sudhakarao Naik
Secretary	Shri. Manoharao Rajusing Naik
Member	Dr. Nuruddin Pirbhai Hirani
Member	Adv. Govardhandas K. Soni
Member	Shri. Vijay Deorao Patil (Chondhikar)
Member	Shri. Deepak Shriram Asegaonkar
Member	Shri. Suresh Mohansing Jadhao
Member	Shri. Nevin Badruddin Hirani
Member	Shri. Anil Madhukarao Naik

Objectives of Organization:

The Janata Shikshan Prasarak Mandal aims at promoting the whole personality so that totality of human excellence is achieved in the development of soul spirit and body and be the torch bearers in the world.

The Institute Managed by
JANATA SHIKSHAN PRASARAK MANDAL, PUSAD

Sr. No	Name of Institute	Year of Establishment
01.	Phulsing Naik Mahavidyalaya, Pusad	1961
02.	Phulsing Naik Mahavidyalaya Boys Hostel, Pusad	1961
03.	Kamala Nehru Girls Hostel, Pusad	1983
04.	Babasaheb Naik College of Engineering, Pusad	1983
05.	Dr. N.P. Hirani Institute of Polytechnic, Pusad	1983
06.	Sudhakar Rao Naik Institute of Pharmacy, Pusad	1984
07.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Hostel, Pusad	1984
08.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Vidyalaya, Bansi	1984
09.	Backward Class Hostel, Pusad	1989
10.	Backward Class Hostel, Bansi	1989
11.	Smt. Vatsalabai Naik Mahila Mahavidyalaya, Pusad	1989
12.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Vidyalaya, Pusad	1989
13.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Primary School, Itawa Pusad	1989
14.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Balbhavan, Pusad	1990
15.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Vidyalaya, Pimpalgaon (Kanha)	1990
16.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Urdu High School, Phulsawangi	1990
17.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Primary Urdu School, Pusad	1990
18.	JSPM's College of Physical Education, Pusad	1990
19.	Priyadarshani Girls' Hostel, Pusad	1991
20.	Janata Shikshan Prasarak Mandal Vidyalaya, Gaul	1992
21.	Backward Class Hostel, Pimpalgaon (Kanha)	1994
22.	Working Women Hostel, Pusad	1996
23.	Janata Shikshan Prasarak Mandal High School, Pusad	2003

Centers of the Institutions for Social Activities:

01. Panchayat Raj Training Institute, Pusad.
02. Center of Excellence for Rain Water harvesting.
03. Late Sudhakar Rao Naik Water Conservation Guidance Center.
04. Selected Environmental Engineering Laboratory of the Institute for water analysis under Jalswarajya Project Maharashtra State.
05. Technical Service Provider in Jalswarajya project in Yavatmal District.
06. Selected Expert institute for training under Jalswarajya project.
07. Consultant to prepare proposal for Community Tank of agricultural departmental scheme.
08. Social institute working for social problems like food, AIDS, AKSHAY PRAKSH YOJNA and Environmental issues.
09. Testing and consultancy cell for testing Materials.
10. Center for MSCIT Examination.

.....President

Phulsing Naik Mahavidyalaya, Pusad.

College Development Committee.

1)	Chairperson of the Management or his Nominee Ex-officio Chairperson.	Mr. Jai Sudhakar Rao Naik
2)	Secretary of the Management or his Nominee.	Mr. Suresh Mohansing Jadhao
3)	One Head of Department , to be Nominated by the Principal or the head of the Institution.	Prof. Dr. A. B. Patil (HOD, Chemistry)
	Three Teachers in the college or recognized institution , elected by the full-time amongst themselves out of whom at least one shall be woman.	
4)	Teacher Representative	Prof. D.V. Kadam
5)	Teacher Representative	Prof. V.K. Bhaware
6)	Teacher Representative (Woman)	Prof. Ms. A. A. Kamble
7)	One Non Teaching employee, elected by regular nonteaching staff from amongst themselves.	Mr. V. N. Bhasakhetre
	Four Local member nominated by the management in consultation with the principal , from the fields of social service, industry, education , research of whom at least one shall be alumnus. :-	
8)	From the field of Social Service	Mr. Dipak Shriram Asegaonkar
9)	From the field of Industry	Mr. Nevin Badruddin Hirani
10)	From the field of Education	Prof. K. G. Kadaskar
11)	From the field of Research & Alumni	Prof. Dr. H. L. Gajbhiye
12)	Co-ordinator, Internal Quality Assurance Committee of the College.	Dr. P. P. Deshmukh
13)	President of the college students' council.	Vacant
14)	Secretary of the college students' council.	Vacant
15)	Principal of the college of head of the institution – Member – Secretary.	Dr. A. B. Patil

जनता शिक्षण प्रसारक मंडळ, पुसद

(संस्थापक : कै.वसंतराव नाईक)

कार्यकारिणी

१.	मा. श्री. जय सुधाकरराव नाईक	अध्यक्ष
२.	मा. श्री. मनोहरराव राजुसिंग नाईक	सचिव
३.	मा. डॉ. एन.पी. हिराणी	सदस्य
४.	मा. श्री. अॅड. जी.के. सोनी	सदस्य
५.	मा. श्री. विजयराव देवराव पाटील	सदस्य
६.	मा. श्री. दीपक श्रीराम आसेगांवकर	सदस्य
७.	मा. श्री. अनिल मधुकर नाईक	सदस्य
८.	मा. श्री. सुरेश मोहनसिंग जाधव	सदस्य
९.	मा. श्री. नेवीन बद्रुद्दीन हिराणी	सदस्य

स्थानीय व्यवस्थापन मंडळ

१.	श्री. जय सुधाकरराव नाईक	अध्यक्ष
२.	श्री. सुरेश मोहनसिंग जाधव	सचिवांचे प्रतिनिधी
३.	प्रा. डॉ. ए.बी. पाटील, प्र.प्राचार्य	सदस्य-सचिव
४.	श्री. दीपक श्रीराम आसेगांवकर	सदस्य
५.	श्री. नेवीन बद्रुद्दीन हिराणी	सदस्य
६.	श्री. के. जी. कडस्कर	तज्ज्ञ प्रतिनिधी
७.	प्रा. डॉ. ए.बी. पाटील	प्राध्यापक प्रतिनिधी
८.	प्रा. डी. व्ही. कदम	प्राध्यापक प्रतिनिधी
९.	प्रा. विलास भवरे	प्राध्यापक प्रतिनिधी
१०.	श्री. विजय भसाखेत्रे	शिक्षकेत्तर कर्मचारी प्रतिनिधी

प्राचार्यांचे मनोगत

प्रिय विद्यार्थी व पालकानो,

गेल्या २०२० व २०२१ मध्ये कोरोना महामारीने आपण सर्व त्रस्त आहोत, यावर आपण नक्कीच विजय मिळवू यात दुमत नाही. फक्त आपण सर्वांनी प्रामाणिक राहाणे अगत्याचे आहे. गेले वर्षेभर अत्यंत कठीण परिस्थितीतून आपली वाटचाल चाललेली आहे. पहिली लाट, दुसरी लाट आणि पुढे भविष्यात अजून काय वाढून ठेवल्य याची आपल्याला कल्पना नाहीच. तरीही

मित्रांनो, गेली साठ वर्षांची परंपरा फुलसिंग नाईक महाविद्यालयाला आहे. अनेक विद्यार्थी यशस्वीपणे आपल्या जीवनाची दिशा ठरवितात. आम्ही सदोदित विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीन विकासासाठी अहोरात्र प्रयत्नरत असतो. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीन विकास व्हावा हाच आमचा हेतू असतो यात आम्ही किती यशस्वी होतो हे तुमच्यावर अवलंबून आहे. 'कल्पना २०२०' च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या साहित्य विषयक व जीवन विषयक अभिरूचीला चालना देण्याचा आमचा प्रयत्न असतो. साहित्यातून मानवी जीवनाचं प्रतिबिंब उमटत असते. गेले कित्येक वर्षे सदोदित आमचा हा उपक्रम सुरू असतो. मी नुकताच ८-१० महिण्यापूर्वी महाविद्यालयाच्या प्राचार्य पदाचा पदभार स्वीकारला. त्यातच २०१९-२० चा कल्पना वार्षिकांक निघणार की नाही याबद्दल आम्ही साशंक होतो. परंतु परत जोमाने आमच्या सर्व 'कल्पनाकार'च्या टिमने प्रयत्न केले आणि आम्ही त्यात यशस्वी झालो. त्याचे फळ म्हणजे आमचा २०१९-२०२० च्या कल्पना वार्षिकांकास विद्यापीठातून 'प्रथम' स्थान प्राप्त झाले. अत्यंत कठीण परिस्थितीत आम्ही केलेला हा प्रयत्न आणि नाही नाही म्हणता एक सुंदर कलाकृतीच्या रूपाने विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देणारा अंक आम्ही सादर केला आणि त्याला यशही आले. आजच्या या अशा धकाधकीच्या काळात आणि कोरोना महामारीत अस्पर्शीत असा साहित्य विशेषांक काढणे दुरापास्त आहे तरी पण आम्ही प्रयत्न करतो आहे.

आजची परिस्थिती आव्हानात्मक आहे. गेले वर्षेभर आम्हा विद्यार्थ्यांचे व आमचे जणूकाही नाते तुटले की काय? असे झाले आहे, भेटता ही येत नाही, बोलताही येत नाही. नियतीने माणसाला खरेतर ही अत्यंत कठोर शिक्षा दिलेली आहे. माणूस माणसाला पारखा झालेला आहे हे पण निवळेले यात दुमत नाही. आपण आशावादी राहू या...

साहित्य व्यवहार हा जीवनवादी आहे. आमचे विद्यार्थी मराठी, हिंदी, संस्कृत, उर्दू, विज्ञानवादी साहित्य अशा अनेक पातळ्यावर अभिव्यक्त होतात. 'कल्पना वार्षिकांक' त्याचीच अनुभूती आहे. महाविद्यालयीन जीवन व्यक्तिमत्त्व विकासाची कार्यशाळाच असते. आपल्या अंगभूत गुणांना चालना देण्यासाठी महाविद्यालयातील उपक्रम असतात, आमच्या महाविद्यालयातून आजवर अनेक साहित्यिक निर्माण झालेले आहेत हे खरे तर अशा उपक्रमांची देण आहे. आम्ही सर्वजण विद्यार्थी हिताचे निर्णय घेत असतो. आमचे अध्यक्ष आणि सर्व व्यवस्थापन यासाठी आम्हाला सहकार्य करत असते त्यामुळेच आम्ही असे धाडसी निर्णय घेत असतो.

“अंधार फार झाला, पंती जपून ठेवा”

या न्यायाने आम्ही कार्यरत आहो, विद्यार्थी मित्रांनो, आपल्या सहकार्याची आम्हाला गरज आहे. हा अंक अशा परिस्थितीत आपले हाती देतांना एक अनामिक आनंद आणि हूरहूर पण आहे. काळ कुणालाही माफ करत नाही, आपण प्रामाणिक रहावं, प्रयत्नरत रहावं एवढीच अपेक्षा या निमित्ताने आपणा सर्वांकडून करतो. धन्यवाद !

प्राचार्य

डॉ. अरूण पाटील

फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसद

संपादकीय

विद्यार्थी मित्रांनो,

कल्पना २०२०-२१ खरोखरच आव्हानात्मक काळ...

कुणालाच काही सुचेनासे झालय, माणसं हतबल झालीत, कुटुंबाचे कुटूंब बरबाद झालीत, अस भयंकर आक्रित जगावर आलंय... 'कोविड-१९' च्या रूपाने आणि आपण त्याचे बळी ठरलोत मात्र कोणत्याही आपत्तीत माणूस हार मानत नाही असा इतिहास आहे. आपण याही परिस्थितीतून सावरून जाऊ व पुनःश्च चांगले दिवस येतीलच अशी आशावादी जाणीव ठेवावीच... यातच आपले हित आहे, आज आपण कठोर परीक्षेतून जातो आहोत. परीक्षा तर सर्वांचीच आहे, जे अगदी सहज प्राप्त होत होत त्याला आता कठोर ब्रेक लागले आहेत, माणूस माणसाला भेटू शकत नाही. संसर्ग होतोय व त्यातून त्याचा प्रसार होतोय. हो खरे आहे, पण या सर्व बाबी संपणार नाहीत का? हे सर्व मांडण्यामागील कारण म्हणजे आजची सांप्रत परिस्थिती आमच्या समोर आव्हान म्हणून उभी आहे. तिला आम्ही सर्वजण सामोरे जातो आहोत, सारं काही ऑनलाईन काव्य, निबंध, विविध स्पर्धा ह्या पण ऑनलाईन घेतल्या अनेक विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला, त्यातून अनेकांच्या साहित्य विषयक जाणीव आमच्या लक्षात आल्या, आपल्या महाविद्यालयाचा वार्षिकांक गेले कित्येक वर्षापासून साहित्याशी जोडला आहे, अनेक विद्यार्थी उत्स्फूर्तपणे लिहितात. त्यांच्यामध्ये तो स्पार्क असतोच.

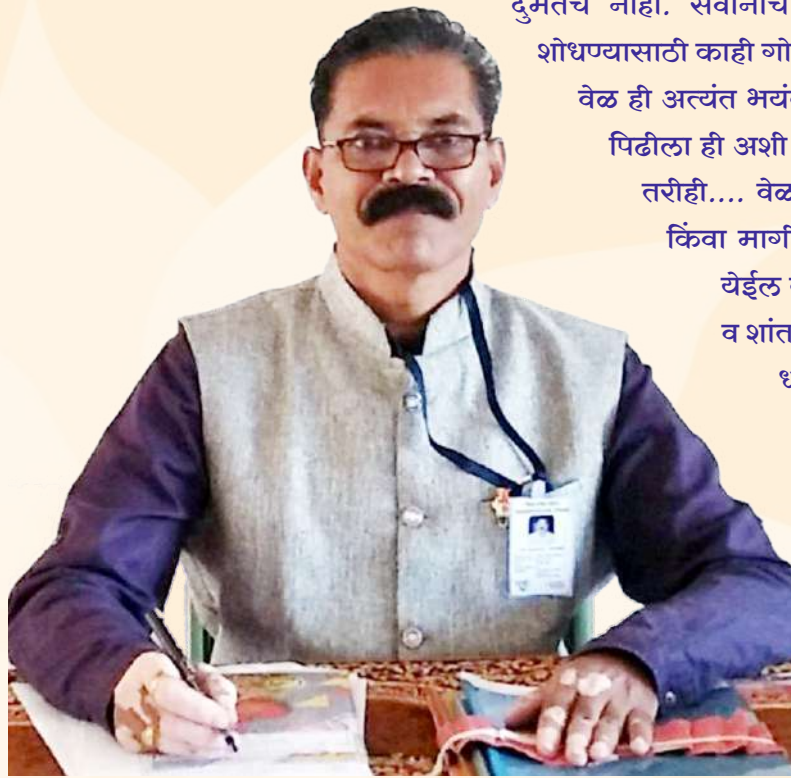
आपल्या कल्पना वार्षिकांकामध्ये विविध भाषिक विद्यार्थी लिहितात, विद्यापीठात मूल्यांकणासाठी अंक जातो आणि एक उत्कृष्ट अंक म्हणून गौरविल्या जातो, हे विद्यार्थ्यांचे यश आहे हे आम्हाला जाणवतं. कारण विद्यार्थ्यांचे हे करू शकतात आम्ही मात्र निमित्तमात्र असतो. गेले दोन तीन वर्षापासून आपल्या वार्षिकांकाला बक्षिस मिळतय, याचं श्रेय पण विद्यार्थ्यांचेच, कारण ही अभिव्यक्ती तुमची आहे, आमचे सर्व सहकारी यासाठी झटत असतात, कार्यरत असतात. विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव मिळावा ही आंतरिक उर्मी त्यात असते. या निमित्ताने अनेक विद्यार्थी त्यांच्यामध्ये असलेले साहित्यमूल्य जपत असतात. जगण्याला बळ देण्याच काम साहित्य करत असतं, इथूनच आपण संवेदनशीलतेची झालर आपल्या व्यक्तिमत्त्वाला लावून घेतली तर पुढे आयुष्य सुकर होतं. आपल्या जगण्यातील वास्तवाचं भाण आपण विसरता कामा नये हेही तेवढच महत्त्वाच....

हा अंक म्हणजे साहित्य मेजवानी असायला हवा. आपण जे महाविद्यालयीन जीवन जगतो येथून आपण सकारात्मक उर्जा घेऊन पुढे गेलो तर नक्कीच जीवनात यशाचा मार्ग दिसेल यात दुमतच नाही. सर्वानाच सर्व जमेल अस काही नसतं तर जगण्यातील आनंद शोधण्यासाठी काही गोष्टी आपण करायला शिकलं पाहिजे हेच आज महत्त्वाच आहे.

वेळ ही अत्यंत भयंकर आहे. माणसे आणि जग बंदिस्त झालेलं आहे, आपल्या पिढीला ही अशी वेळ बघायला मिळते आहे, आपण मनातून खचलेले आहोत तरीही.... वेळ सारखी नसते आपण हे समजून असायला हवंय. या वर्षी किंवा मागील वर्षी जी काही परिस्थिती आहे आणि या पुढेही जे काही येईल त्याला आपण सामोरे जाऊ ते संपवून टाकू आणि एक स्वस्थ व शांत जीवन आपल्या वाट्याला येईल या अपेक्षेसह...

धन्यवाद!

मुख्य समन्वयक
प्रा. डॉ. प्रल्हाद वावरे

‘कल्पना’ कार

प्राध्यापक संपादक मंडळ

प्रा.डॉ. प्रल्हाद वावरे

प्रा.डॉ.जी.बी.शेळकीकर

प्रा.डॉ. संजय भोयर

प्रा.डॉ. भास्कर पाढेण

डॉ. नुर खान अजीज खान

प्रा.डॉ. आनंद वडवले

प्रा. जितेंद्र नेहते

प्रा. अंजली पाम्पट्टीवार

विद्यार्थी संपादक मंडळ

कु. किरण राठोड
मराठी विभाग

कु. माधुरी जाधव
हिंदी विभाग

स्वप्नील गोरे
इंग्रजी विभाग

कु. दिशा देशमुख
विज्ञान विभाग

आयुष चिद्दरवार
संस्कृत विभाग

शे.असिफोद्दिन शे. सिराजोद्दिन
उर्दू विभाग

सार्थ अभिमान

प्र. प्राचार्य
प्रा.डॉ. अरूण पाटील

उपप्राचार्य
प्रा.डॉ. अनिल मुडे

प्रा. उल्हास चव्हाण
प्रशासकीय अधिष्ठाता

प्रा.डॉ. संजय भोयर
विद्या अधिष्ठाता

प्रा. प्रविण हमजादे
परीक्षा अधिष्ठाता

प्रा.डॉ. दत्ता पवार
सांस्कृतिक अधिष्ठाता

प्रा.डॉ.जी.बी. शेळकीकर
"A Thematic Study of the Select
Dalit Autobiographies in English"
इंग्रजी विषयात पीएच.डी.
२०२०

प्रा.डॉ. अनिल दुधे
Design and Implementation of
efficient Mobile Web Services in
Cloud Environment
संगणक विषयात पीएच.डी.
२०२०

प्रा. अनुरंजन टेकाळे
प्राणीशास्त्र विषयात
नेट व जेआरएफ.
२०२०

प्रा.डॉ. भास्कर पाढेण
Bharat Shiksha Ratan Award
Economic Growth Foundation
New Delhi, 2021

प्रा.डॉ. संजय भोयर
Young Researcher Award
Institute of Scholars
2020

अनमोल मोती

कु. दिपाली संतोष काळे
एम.कॉम परीक्षेत
विद्यापीठातून ९ वी मेरीट

कु. सोनाली भूबूतकर
एम.ए. मराठी परीक्षेत
महाविद्यालयातून प्रथम

SUO Akshay Vilas Rathod
NCC
P.N. College, Pusad

Nagesh Madan Gayakwad
Indian Army
Vasantrao Naik Study Circle

सुधांशु अरूण पाटील
१२ वा सायन्स
९७.५%

गजानन गोविंद पवार
१२ वा आर्ट
९७.१७%

कु. साक्षी राजेश अंबासकर
१२ वा वाणिज्य
९४.५०%

कु. प्रणिता बाबुराव जाधव
१२ वा वाणिज्य
९४.५०%

भावपूर्ण निरोप

२०२०-२१ या कार्यकाळातील फुलसिंग नाईक महाविद्यालयातील
सेवानिवृत्त कर्मचारी

प्रा. प्रमोद दवणे
कनिष्ठ महाविद्यालय

श्री. साहेबराव वाघमारे
प्रयोगशाळा कर्मचारी

श्री. रवी जाधव
ग्रंथालय कर्मचारी

श्री. हिराभाऊ राठोड
कार्यालयीन कर्मचारी

प्रा. मोहन पंचारिया
कनिष्ठ महाविद्यालय

प्रा. संजय खरबडे
वरिष्ठ महाविद्यालय

२०२०-२१ गुणवंत पाल्यांच्या पालकांचा सत्कार

अनुराग गंजिवाले
B.Tech 2020-21

आमेर एजाज खान
B.E. 2020-21

प्रथमेश पाम्पट्टीवार
S.S.C. 2020-21

प्राध्यापक वृंद

वरिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक कला, वाणिज्य

वरिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक विज्ञान

कनिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक

कार्यालयीन कर्मचारी वृंद

आयक्वॅक समिती

अधिष्ठता समिती

फु.ना.म. सहकारी पतसंस्था संचालक मंडळ

ग्रंथालय कर्मचारी वृंद

प्रयोगशाळा कर्मचारी वृंद

राष्ट्रीय छात्र सेना

राष्ट्रीय सेवा योजना वरिष्ठ महाविद्यालय

राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ महाविद्यालय

काव्यमय आयुष्य

पण...

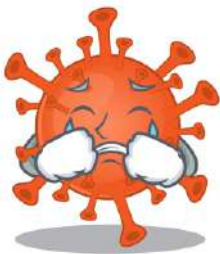
जरा काव्यावरती
 प्रेम करावं म्हणते...
 शब्दांच्या अनोख्या दुनियेत,
 रमावं म्हणते....
 मनात साठलेल्या त्या
 असंख्य भावना
 जरा कागदावर
 लिहावं म्हणते....
 त्या वेदना... त्या यातना,
 ते प्रसंग... त्या आठवणी
 ते सर्व सुख-दुःख
 जरा जगासमोर
 मांडाव म्हणते...
 दिलासा देणारे ते
 प्रेमळ शब्दरूपी रंग...
 जरा त्यामध्ये
 रंगावं म्हणते...
 सर्व काव्यप्रेमींना
 हिंमत, आदर्श व प्रेरणा देणाऱ्या
 त्या सर्व दिग्गज कवींना
 जरा सलाम करावं म्हणते...
 जरा काव्यमय आयुष्य जगावं म्हणते...

कित्येक वाक्यांना मध्येच कलाटणी देणारा पण...
 प्रसंगी समोरच्या व्यक्तीचे बोलणे हूडकाऊन लावणाराही पण...
 वेळ पडल्यास कुणावर शाब्दिक मारा करतेवेळी
 वापरला जाणारा हिंसक पण... नाते संबंध जोडणारा पण...
 असंख्य नाती, संसार उद्ध्वस्त करणाराही पण...
 इच्छा, आकांक्षा आणि परिस्थिती यामध्ये आडवा येणारा पण...
 सायंकाळी सात वाजल्यानंतर बाहेर पडण्यापूर्वी
 स्त्री आणि समाज यामधला शत्रूरूपी पण...
 मुलींनी कपड्यांची निवड करताना कुणी काही म्हणेल का?
 असा उडथळ घेऊन येणारा प्रश्नार्थी पण...
 स्वप्नांची दुनिया आणि 'मी पणा'
 यामध्ये रमायला लावणारा घमंडी पण...
 प्रसंगी सत्य परिस्थितीची जाणीव करून देणाराही पण...
 कधी, "पण मी माफी का मागू?" असा अहंकारी पण...
 तर कधी, चला आपली चूक नाहीये तरीपण सॉरी म्हणायला
 काय हरकत आहे यामधला समंजस पण...
 जीव लावणारा पण... प्रसंगी जीव घेणाराही पण...
 असा हा असंख्य वेळी असंख्य गोष्टीच्या आड येणारा
 क्वचितच सकारात्मक तर
 बहुतांश वेळी नकारात्मक असणारा हा पण...
 खरंच फार महत्त्वाचा (गरजेचा) आहे का?

कु. निकीता लांडगे
 एम.ए.१(मराठी)

कु. ऋतुजा देशमुख
 बी.एस्सी. (तृतीय)

कोरोना

कोरोना हा शब्द ऐकताच येतो आता घाम
 कोरोना हा शब्द ऐकताच येतो आता घाम
 कोरोनामुळे सर्वांना सोडावी लागली घर-दार, काम
 घरात राहुन कंटाळून म्हणतोय जो-तो "हे राम"
 हे कोरोना पुरे झाले आता तरी थाम
 घरी पिल्ल उपाशी आहेत रे कारण हाती नाही काम
 म्हणून म्हणतोय हे कोरोना आता तरी थाम
 म्हणून म्हणतोय हे कोरोना आता तरी थाम

संजीवनी वसंत वानखडे
 एम्.एस्सी.(प्रथम)

मी मिलेस कोरोना

मी मिरवणार, समद्यांची जीरवणार
ऑडी बी जागेवर, मर्सिडीज बी जागेवर
मोर लांडोर नाचताहेत, त्यांच्याच टपावर...
फायुस्टार वाल्यांची बोलतीच बंद
मी मिऱ्या वाटणार, राजकारण्यांच्या डोक्यावर
मी मिरवणार, अन् समद्यांची जिरवणार...
गरीब श्रीमंत एकत्र जेवणार
जात पात न जुमानता, प्रेतं एकत्र जळणार
भाजी-पाल्यासाठी रांगच रांग
मेड आहेत म्हणून मिरवणाऱ्या, धुणी भांडी करणार
सगळा माज इथच उतरवणार
मी मात्र मिरवणार, समद्यांची जिरवणार...
दाग दागिने कपडे, कपाटातच रडणार,
चड्डी न बरमुडा गालातच हसणार
लुबाडलेल्या जमिनी हिरव्यागार होणार
स्वच्छ आभाळ वसुंधरेच्या प्रेमात पडणार
घाबरून समदे घरातच बसणार
मी मात्र मिरवणार, समद्यांची जिरवणार ...
हिरो-हिरोइनचा मेकअप उतरवणार
सेलीब्रीटी म्हणवणाऱ्यांना फरशी पुसाया लावणार
किटी पार्टीतल्या पोळ्या लाटणार आणि
नेल स्पा वाल्या झाडु पोछा करणार
मी तोऱ्यात मिरवणार, अन् समद्यांची जिरवणार...
दारू वाले सरबत पिणार,
पिडझावाले भाकरी खाणार
वाढदिवस साजरे घरातच होणार
चार पाहुण्यांच्या लग्नात मीच नाचणार
मी नाकावर टिचुन मिरवणार,
अन् समद्यांची जिरवणार...
नद्या नाले हसणार, फुलं पानं बहरणार
प्राणी पक्षी नाचणार, पैसा संपत्ती जागेवर राहणार
मी मात्र मिरवणार,
आणि तुमची चांगलीच जिरवणार...

देवा वाचा फुटु दे रे..

कुणी समजत नाही
मुक्या पाखरांची भाषा
कधी करावे इशारे
दिसे अखंड तमाशा
या अखंड तमाशात
सारे चिरडुन गेले
उडणारे ते उडाले
बाकी भेदरून गेले
सारे साहेब पुढारी
यांचा होतोच विचार
आम्ही माणसं नव्हा का
सांगा किती शिष्टाचार
देतो म्हणूनी रे देवा
निरोप आमच्या गावी
सारं बिऱ्हाड घेऊन
फिरतो रे गावोगावी
परगावात मालक
पाहे हमाला सारखं
काही बोलाव त्यांना तं
दिसे जगचं पारखं
यांचे काळीजही कसे
त्यांना यत नाही दया
किती रडावं पुढ्यात
किती करू गयावया
अन्यायाचे हे निखारे
फुलासारखं झेलतो
अशा कटकटीत रे
देवा संसार पेलतो
देवा मागणं आमचं
सारं जिण अटु दे रे
पण एकदा सशस्त्र
देवा वाचा फुटु दे रे
देवा वाचा फुटु दे रे

कु. गायत्री ठाकरे
बी.ए. (द्वितीय)

दिपजल द. पवार
बी.ए. (द्वितीय)

कोरोना स्थिती

“कोरोना योद्धाओ के हौसलो को,
आओ मिलकर और बढ़ाते है,
सहयोग, समर्पन, दृढ विश्वास से,
कोरोना को हराते है”

२०२० मधील महाराष्ट्रातील कोरोना विषाणु उद्रेक ९ मार्च २०२० रोजी सुरू झाला या दिवशी भारताच्या महाराष्ट्र राज्यात कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे होणाऱ्या साथीच्या आजाराची पहिली नोंद झाली.

१७ मार्च २०२० रोजी महाराष्ट्राला पहिल्या कोरोनाबाधित व्यक्तित्या मृत्युची नोंद झाली. सर्व सुरळीत सुरू असतांना एकाएकी भारतात कोरोना आला, सुरूवातीला चीनपर्यंत मर्यादीत असलेल्या संसर्गजन्य कोरोना विषाणू जगभरात थरथरात करेल असे कुणालाही वाटले नव्हते, कुणाच्याही ध्यानी-मनी नसतांना अचानक कोरोनाचा हाहाकार जगभरात सुरू झाला. महासत्ता विकसित, विकसनशील आणि गरीब देशांनाही कोरोनाने ग्रासून टाकले.

संपूर्ण जगाला या महारोगानं हात टेकायला लावलेत हे देश यासाठी प्रयत्न करीत नाहीत असं नाही, किंवा त्यांच्याकडे संसाधनाची कमतरता आहे असंही नाही परंतु वास्तवात कोरोनानं संक्रमण ज्या वेगाने केला व त्यामानाने हे प्रयत्न फेल ठरत आहेत.

कोरोनामुळे मग पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांना कठोर पाऊलं उचलावे लागले. त्यामुळे मग त्यांना लॉकडाऊन सारख्या कठीण कार्याचे आयोजन करण्यात आले. लॉकडाऊनमुळे गाड्यांच्या कर्कश आवाजाच्या ऐवजी तुम्ही चिमण्यांचा चिवचिवाट आणि झाडांच्या पानांचा आवाज ऐकू शकत आहात. कोरोनामुळे संपूर्ण जगात दहशतीचं वातावरण पसरलं काही देशांमध्ये लॉक-डाऊन असल्यामुळे संचारबंदी लागू करण्यात आली.

जणु काही जग थांबुन गेलंय मात्र या भयंकर महामारीतही काही गोष्टी अतिशय चांगल्या घडत

आहे. प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे आपण सर्वजण निसर्गात घडणाऱ्या चांगल्या गोष्टीसाठी जबाबदार आहोत. लॉकडाऊनमुळे देशात सर्वजण घरातच थांबले आहे. त्यामुळे निसर्गात काही गोष्टी चांगल्या घडत आहे. या आम्ही तुम्हाला सांगणार आहोत. या चांगल्या गोष्टी घडण्याचे कारण म्हणजे यामध्ये तुमचाही/सर्वांचा सहभाग आहे. त्यामुळे अभिनंदनाचे पात्र आपण सर्वच आहोत.

आपल्या देशात कोरोनाने इतकी घट्ट पकड केली आहे की, आता भारत हा जगातील सर्वाधिक कोरोनाग्रस्त असलेल्या देशांच्या यादीत तिसऱ्या क्रमांकावर येऊन पोहोचला आहे. भारताच्या पुढे पहिल्या क्रमांकावर अमेरिका आणि दुसऱ्या क्रमांकावर ब्राझील आहे. भारतामध्ये कोरोनाची स्थिती (कोवीड १९) असुन एक लाट येण्याचा दावा जगभरातील जाणकार करत आहे.

भारताला जागतिक आरोग्य संघटनेकडून (वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन) सुद्धा हाय अलर्ट चा इशारा देण्यात आला आहे. दोन दिवसापूर्वी भारतात आजवरचे एका दिवसातले सर्वाधिक कोरोनाग्रस्त असलेल्या देशांच्या यादीत भारत तिसऱ्या क्रमांकावर येऊन पोहोचला आहे.

“ठेवूया १ मिटर सुरक्षित अंतर
कोरोना होऊ दे छुमंतर”

“ सतत धुवूया २० सेकंद हात,
कोरोनाचा होईल त्यामुळे घात”

अशाप्रकारे कोवीड-१९ कोरोना विषाणू ही एक महामारी व देशातील संकट दूर करण्यासाठी सर्वांनी मिळून कोरोनाला हरवुया. कोरोना ही एक अशाप्रकारची महामारी आहे. की यामध्ये सर्व देशांचा विनाश होत आहे. म्हणून नेहमी सावध राहा, सतर्क राहा आणि काळजी घ्या.

नवमिता सूर्यप्रकाश पाचखंडे
बी.कॉम. (द्वितीय)

मोठा झालो मी...

आयुष्यात एक-एक क्षण आनंदात जगणारा मी
कधी मोठा झालो कळालंच नाही.
मोठं होऊन काय, तर वेळ मिळत नाही
म्हणून रडणारा मी
कशाला मोठा झालो कळालंच नाही.
लहानपणी एका छोट्या चॉकलेट गोळीसाठी रडणारा
मी
कधी मोठा झालो कळालंच नाही
आता रोज पार्टी करतो मी पण त्या चॉकलेट गोळीचा
आनंद मात्र त्यात नाही
कशाला मोठा झालो मी कळालंच नाही
लहानपणी आजी-आजोबा अन नातेवाईकांसोबत
सतत रमणारा मी
कधी मोठा झालो कळालंच नाही
लहानपणी कोणत्याही गोष्टीवर दिलखुलास हसणारा
मी
कधी मोठा झालो कळालंच नाही
आता कशावर हसू या वर ही विचारच करतो मी
आता मात्र मी पहिले सारखं हसत नाही
कशाला मोठा झालो कळालंच नाही
लहानपणी अभ्यास बुडवून खेळण्यात रममाण होणारा
मी
कधी मोठा झालो कळालंच नाही
आता फक्त करत राहतो मी, माझा आनंद मी
आता कशातच शोधत नाही
कशाला मोठा झालो मी कळालंच नाही
कोणी तरी म्हंटल होतं
बालपण हे विसरता येत नसत
खरं तर ते विसरण्यासाठी नसतंच
ते जगण्यासाठी असतं
आणि ते जगायंच असतं
हेच मोठं झाल्यावर कळत
मगं वाटतं उगाच मोठा झालो मी
उगाच मोठा झालो मी...

विनय महाजन
बी.कॉम. (प्रथम)

बोल अबोल

आवडीचा होतो सान्यांचा
जेव्हा होतो मी तान्हा...
गाढ झोपेत असताना
येऊन घ्यायचे माझा मुका...
मोठा किती झालो मी
जे पडले पाऊल शहराकडे...
काय प्रेमात पडलो तुझ्या
अबोल झालो मी बोलका ...
ओठ माझे चिकटलेले
अन् डोळ्यांना फुटली वाचा ...
कळत नकळत मनी माझ्या
उमगले बोल आठवणीत तुझ्या...

प्रांजली माणिक पवार
एम्.एस्सी.(रसायन) (प्रथम)

आई

मला जेवण देणारी तुच आहेस ग
मी सकाळी उठल्यावर चहा पिते का
विचारणारी तुच आहेस ग
मला काम न करू देणारी पण तुच आहेस ग
आणि आजुन हे म्हणणारी पण तु आहेस
की काहीच काम नाही करत
मी म्हटलं की भुत नाही आहे
तरी पण जबरदस्तीने खाऊ घालणारी
आणि म्हणते की एकच पोळी खाल्ली
आणि हे म्हणणारी पण तुच आहेस ग.

कु. पायल गोबरा रुणवाल
बी.कॉम, (तृतीय)

आई वडील आले माझ्या वाट्याला

बंगला गाडी गेली वाटणीत मोठ्याला
घराजवळची बाग मिळाली धाकट्याला
सुपीक शेतीची जागा दिली छोट्याला
किती माझे भाग्य
आई वडील आले माझ्या वाट्याला..

पंच जमले होते आम्ही वाटणी करताना
आगीत तेल घालत होते आम्ही भांडताना
उत्सुक होतो हिस्सा मागताना
त्यांना आनंद होत होता घर विभंगलेला दिसताना
सगळ्यात धन संपत्ती हवी होती मोठ्याला
किती माझे भाग्य
आई वडील आले माझ्या वाट्याला...

संपत्ती नावावर करण्याची प्रत्येकाला झाली होती घाई
आम्हाला कोण सांभाळेल या आशेने बघत होते बाबा आई
आई बाबा माझ्याकडे चला म्हणायला
पुढे कोणी सरकला नाई
मला कळतच नव्हतं माझ्या वाट्याला येईल काई
दाग दागिने आईचे दिले पंचानी धाकट्याला
मात्र आई वडील आले माझ्या वाट्याला

सगळे खुश झाले बनून करोडपती
फक्त आई वडील हिच माझी मोठी संपत्ती
आई वडिलांच्या आशीर्वादाने मला मिळाली सुखशांती
शेवटी आई वडिलांच्या आशीर्वाद येईल कामीअंती
किती नशिबवान मी
काहीच कमी नाही माझ्या साठ्याला
किती माझे भाग्य आई वडील आले माझ्या वाट्याला...

कोमल मारकड
बी.एस्सी. बायो.(प्रथम)

कल्पना २०२१

आयुष्य

गुंठा गुंठा करून
काही होत नाही
जाताना कोणी सोबत
काहीच नेत नाही
कितीही कोरले बांध
भूक कधी संपत नाही
मेल्यावरही माणासाची
संपत्ती कधी कामी येत नाही
काळी आहे, इथेच राहणार आहे
तुम्ही इथे राहणार नाही
मेल्यावर सातबाऱ्यावर
नाव सुद्धा राहणार नाही
नशिबात आहे त्यापेक्षा
जास्त कधीत मिळत नाही
ज्यांच्याकडे खूप आहे
त्याला सुखाने अन्न मिळत नाही
जपून रहा माणसा कारण
आयुष्य पुन्हा मिळत नाही.

शिवाणी रमेश धाडवे
एम्.कॉम. (द्वितीय)

भरारी

खुणावते आहे मज हे
आकाश निरभ्र...
घ्यावयास भरारी उंच
इतर पक्षांप्रमाणे मज ही वाटे
उडावे मनसोक्त...
का बांधले या चार
भिन्तीरूपी पिंजऱ्यात
उडते तर आहे मी
मात्र मर्यादितच...

दिशा देशमुख
बी.एस्सी. (तृतीय)

मी आयुष्य जगतोय

“मी आयुष्य जगतोय”... हे सुंदर असं वाक्य आपण सतत म्हणत असतो... ऐकत किंवा वाचत असतो... आणि अलीकडे, चिकटून बसलेले असतो ते त्याच त्या कंटाळवाण्या दिनक्रमाला.... तुम्ही कधी प्रवासाला जात नाही... भटकत नाही अनोळख्या ठिकाणी... चुकत नाही वाट चुकूनही... आणि तुम्हाला वाटतं तुम्ही आयुष्य जगताय...!

तुम्ही ऐकत नाही कधी नवी-जुनी न ऐकलेली गाणी... पावसाचा आनंद घेणे तर जणू विसरलाय... ट्राय करतच नाही पूर्वी कधी न वापरलेल्या पद्धतीचे कपडे अथवा रंग... कधी बघा की मारून स्वतःच्या पाठीवर शाबासकीची थाप ... तुम्ही बोलत नाही कधी अनोळख्या परक्या व्यक्तीला... फिरता सोशल मीडियावर अँटीट्युड दाखवत... त्या नादात साधा मेसेजही करत नाही कुणाला... चालत जाता रोज त्याच त्या मळक्या वाटेवर आणि बनवता स्वतःला सवयींचे गुलाम... आणि मग झपाटून घेता स्वतःलाच नैराश्याच्या जाळ्यात आणि तुम्हाला वाटतं तुम्ही आयुष्य जगताय...!

आतापण भीती वाटते तुम्हाला रंगमंचावर जाऊन कला सादर करण्याची... दाबून ठेवले आहेत मनातच ते सर्व छंद, ईच्छा, आकांक्षा आणि ढकलता आहात पुढे तेच ते रटाळवाणे दिवस स्वतःचेच मन मारून... तुम्ही घेत नाही कधी

कोणत्या स्पर्धेत सहभाग... प्रसंगी करत नाही कधी कुणाचं तोंडभरून कौतुक... कोण्या समारंभाला जाणेही टाळता तुम्ही व्यस्त असण्याचे बहाणे देत... आणि तुम्हा वाटतं तुम्ही आयुष्य जगताय ...

तुम्हाला धावावं असं वाटत नाही कधी कुणाच्या मदतीला... प्रसंगी कुणी मदतीचा हात देऊ केला तर तेही नाकारता तुम्ही... कधी कुणी समजावण्याचा प्रयत्न केला तर त्यालाही झिडकारून लावता तुम्ही...

आजकाल कुणाचा फोन आला तरी उचलायला जीवावर येतं तुमच्या... कधी कुणी मायेने विचारपूस केली तरीही ते सुद्धा नकोसं वाटतयं... आणि तुम्हाला वाटतं तुम्ही आयुष्य जगताय...!

फारसं बोलावसं वाटत नाही कुणाशी... करावीशी वाटत नाही तुम्हाला विचारांची देवाणघेवाण... भेटत नाही तुम्ही कधी बालपणीच्या मित्रमैत्रिणींना... रमत नाही पुन्हा त्या जुन्या आठवणीमध्ये... कधी उठतच नाही मनात तुमच्या भावनांचा कल्लोळ... देतच नाही कधी तुम्ही विविधतेच्या हाकेला ओ... आणि मग यामुळे कधी न गांगरणार झुंजार माणसेही सापडतात नैराश्याच्या कोंढात...!

दिशा देशमुख

बी.एस्सी. (अंतीम)

मुलीची कथा

मुलगी आली जन्माला
काळजी लागली बापाला
मुलगी लागली वाढायला

मुलगा आला पाहायला
विचारे प्रश्न मुलीला
मुलाचा बाप लागला सांगायला
एक लाख लावले शिक्षणाला
दोन लाख दिले नौकरीला
पाच लाख हुंडा हवा आम्हाला
मुलगी लागली रडायला
वडील गेले समजावयाला
घर विकून देऊ हुंडा तुम्हाला
मुलगी म्हणे वडिलाला

मी पसंत करीन गरिबाला
हुंडा देताच कशाला
मुलीचे विचार पटले मुलाला
आता हाच धडा शिकवावा लागेल
प्रत्येक मुलाला
तेव्हाच बंद करता येईल
हुंडा पद्धत आपल्याला.

शिवाणी रमेश धाडवे

एम्.कॉम. (द्वितीय)

कुंकू कपाळावरचं

कपाळ भरून कुंकू लावते
घेऊन नाव माझ्या रावाचं,
असु दे सौभाग्य सदा भरलेल
कपाळ माझ लाल कुंकवानं...

कुंकू किंवा सिंदुर
म्हटल की डोक्यात पहिली
प्रतिमा उभी रहाते ती म्हणजे
आपल्या धनीचीच, कारण
अगदी लहानपणापासून आपण
ज्या वातावरणात वाढलो एकच
बघत आलो आहे की आपण
लावतो ते कुंकू आपल्या
पतीपरमेश्वराच्या नावाचं असतं.

आपण देखील जस समाज करत आहे तसच
करतो, ते आपल्या मनाला योग्य वाटत आहे कि
नाही याचा एकदाही विचार करण्याचा प्रयत्न देखिल
आपण करत नाही. आणि विचार करणार तरी काय?
आपल्याला या समाजात वावराव लागतं तर समाज
जे करत आहे ते आपल्यालाही करावच लागतं मग ते
आपणास योग्य वाटो की अयोग्य. स्त्रिया
वटपौर्णिमेच्या दिवशी उपवास करतात, व्रत करतात,
पुजा-पाठ करतात, आपल्या मालकाच्या दीर्घायू
साठी प्रार्थना करतात. एवढेच नाही तर पुढील साती
जन्मी हाच मालक मिळावा म्हणून कामना करतात.
का तर सगळेच करत आले आहे आणि आता देखील
करत आहे. एवढेच मात्र सगळ्यांच्या मनात असत की
माझा मालक पुढील जन्मी देखील मला लाभला
पाहिजे.

आपल्या समाजात अशा किती तरी स्त्रिया
आहेत ज्यांना आपल्याच परिवाराकडून आपला
हक्क, आद, सन्मान मिळत नाही. नवरा व्यसनी
असल्यामुळे घरातील वातावरण योग्य नाही. स्वतः
आनंदात नसताना देखील पुढील जन्म असा
कष्टमय मिळावा अशी याचना करण्याकरिता वडाची
पूजा करतात. काय हे सत्य आहे?

मुळीच नाही. जास्तीत जास्त प्रमाणातील
स्त्रिया वडाची पूजा करत आहे तर आपल्यालाही

करावी लागेल नाही तर काय
म्हणतील लोक, किती टोमणे
मारतील? असा विचार करून
स्त्री समाजात इतरांसारखी वागते,
समाजात सुखाने रहाता यावे
म्हणून, पण ती समाजात सुखाने
वावरता याव म्हणून स्वतःच्या
सुखांचा जागीच गळा दाबुन
टाकते, आणि तस नाही केल तर
लोक तीचा विरोध करतील,
समाज तीला एकट पाडेल, आणि
ती एकटी कोणाकोणाचा विरोध

करेल, तेवढे सामर्थ्य व बळ कुठून आणेल बिचारी.
ती एकटी विरोध करणार तरी कुणाचा? कोण
एकणार तीचं?

नवरा दारू पिणारा जरी असला, आपल्या
जीवाची परवा करणारा जरी नसला तरी आपण
सातही जन्मी हाच नवरा मिळावा म्हणून प्रार्थना
करतो, कारण एवढेच की समाज मला काय म्हणेल,
पण आपण हे विसरत जात आहे की समाज आपल्या
सुखासाठी, आपल्या कल्याणासाठी आपणच त्याची
निर्मिती केली आहे. मात्र आज त्याचा सुख तर
तीळमात्रही दिसून येत नाही पण भीती मात्र आपल्या
सुखापेक्षा कितीतरी जास्त पटीने वाढताना आपणास
आढळून येते.

एका महिलेचा पती चांगला असेल तर याचा
अर्थ असा मुळीच होत नाही की इतर महिलांची
देखील परिस्थिती तीच असेल. ज्याचे मालक चांगले
आहेत त्यांनी नक्की पूजा, व्रत इत्यादी वेगवेगळे
कार्यक्रम करावे त्यात मुळीच वाद नाही. मात्र
ज्यांच्या आयुष्यात सुखा ऐवजी दुःख, दारिद्र्य आणि
केवढे कष्टेच कष्टे असेल त्यांनी समाजाच्या
भीतीपोटी कशापायी दिखावा करावा. जर ही गोष्ट
सत्य असली की वडाची पूजा केल्यास पुढील जन्मी
देखील तोच मालक प्राप्त होत असेल तर त्या स्त्रीने
समाजाच्या धाकानी आपलं पुढील जन्माच भाग्य
का आतापासून फोडाव!

ही बाब तर नवरा व्यसनी किंवा आपली परवा करणारा नसला तेंव्हाची झाली.

मात्र नवऱ्याच्या मृत्युनंतर एका विधवा स्त्रीने तिचे कपाळ कुंकवाने का भरू नये, तीच पुढील आयुष्य का तिने बेरंग करावे, ही प्रथा काढली तरी कोणी असावी...

एका विधवा स्त्रीने नववधुचे स्वागत करू नये, पारिवारिक सुखासाठी पूजा-अर्चना करू नये, समाजात वावरताना मनमोकळ्या पणाने वागु नये, हे सगळे नियम कोणी काढले असावे? मणुष्याचा जीवन सुरू होतो तेंव्हाच त्याचा शेवटी देखील एक ना एक दिवस येणार हे देखील निश्चित असतं. मग आपण त्यांच्या आयुष्यात का दरखलाबाजी करतो. एका व्यक्तित्वाच्या आयुष्यावर का स्त्रीचं आयुष्य अवलंबुन असत...

ज्यावेळी आपण जन्माला येतो तेंव्हा तर आपल लग्न झालेल नसत, तेंव्हा सुंदर दिसावं, रंगरंगोटी करावी म्हणून आपण कपाळ लाल करत नाही का? मग ती सौभाग्यवती पासुन श्रीमती झाल्यावर तिचे आयुष्य का तिनी पूर्णपणे बदलावे? पुढील आयुष्य का तिनी मृत्युची वाट पहावी? पुरुषांच्या बाबतीत तर असे आढळून येत नाही. पुरुष मंडळी तर मनाला वाटेल तसं वागतात. मग स्त्री आणि पुरुष यांच्यात का आपण भेदभाव करावा, आणि अजून किती वर्ष असा भेदभाव आपण करणार...

लहानपणी मुलीच्या कपाळावर टिक्का तिची आई लावते मग नवऱ्याच्या मृत्युनंतर तिनी लहानपणीचा तो टिक्का का तिच्या कपाळावर लावू नये?

कित्येक वर्षांपासून स्त्री तिचे जीवन एवढे कष्टमय करत आली आहे, पुरे आता...

आता आपण तिचा विचार करायला हवा. ही वेळ केवळ आपल्या विचारांना काही वेगळं वळण घ्यायची आहे, स्त्रीच अंधमय होणार आयुष्य आपल्या एका पावलाने नक्कीच बदलू शकेल...

कपाळ तीच मात्र त्यावर लागणारा कुंकू एका स्त्रीचं आयुष्य कस ठरवू शकतो?

विचार करण्यासारखी बाब आहे !!!

समाज आपल्या आनंदासाठी आहे, आपण समाजाच्या आनंदासाठी नाही, दुसऱ्यांसाठी म्हणून नाही तर आपल्या आई, बहिण, पत्नि किंवा लेकर यांचा विचार करून समाजात परिवर्तन घडविण्यास एक पाऊल उचलण्याचा प्रयत्न करा. आपण आज उचललेला एक पाऊल कितीतरी आया, बहिणींचे अंधमय होणारे आयुष्य वाचवेल....

नक्की विचार करा...

प्रांजली माणिक पवार
एम्.एस्सी. (प्रथम)

आठवणीत तुझ्या

जगते आहे मी आठवणीत तुझ्या
आशेचे किरण आहे मनी माझ्या
येशील ना निदान स्वप्नात माझ्या
वाट पाहते मी तुझी हे राजा

दाट हिरवळ आहे जीवनात माझ्या
फुलांचा बहार हवा हातुनी तुझ्या
फुलपाखरांची डोळे आसासली पहा
कशे जातील दिवस आठवणीत तुझ्या...

सूर्यकिरणे असूनही पडताना दिसतात
पाण्याच्या सरी तु घेऊनी ये जरा
इंद्रधनुष्य तयारीत नटूनी बसला
ये ना परत डोळे भरूनी पहायला...

रंग तर भरपूर आहे जीवनात माझ्या
रेखातून चित्र तू देना हातांनी तुझ्या
चित्रांच्या रंगात रंगून जाऊ दे न मला
अजून किती राहू मी आठवणीत तुझ्या...

तनच काय मनही थकले रे आता
शेवटचा श्वास घ्यायचा सोबत तुझ्या
स्वप्न तर सारे मनीच राहिले माझ्या
शेवट तरी नको आता आठवणीत तुझ्या...

प्रांजली माणिक पवार
एम्.एस्सी. (प्रथम)

कल्पना २०२१

शब्दापेक्षा मौन श्रेष्ठ

एका गावात एक पोपट विक्रेता राहात होता. एक दिवस तो बाजुच्या गावात पोपट पकडण्यासाठी गेला. तेथून काही पोपट त्याने पकडून आणले. आणि मग दुसऱ्या दिवशी तो पोपट विकायला निघाला. आणि त्याने सर्व पोपट विकून टाकले. मात्र एक छोटासा पोपट राहिला. पिंजऱ्यात तो पोपट कंठत होता. मग पोपट विक्रेता बाजारातून घरी आला. मग दुसऱ्या दिवशी तो पोपट विक्रेता बाजुच्या गावी गेला. तेव्हा तो आवर्जून जेथून पोपट पकडले त्या वनात गेला. आणि पोपट विक्रेत्याने पोपटांना विचारले माझ्याकडे आता एकच पोपट उरला आहे. त्याच्यासाठी काही निरोप आहे तर सांगा. बऱ्याच पोपटांनी वेगळे वेगळे निरोप सांगितले. पण एक वृद्ध पोपट मात्र डोळे मिटून निपचित पडून होता. पोपट विक्रेत्याने त्याला निरोप विचारला, तरी तो काहीच बोलला नाही.

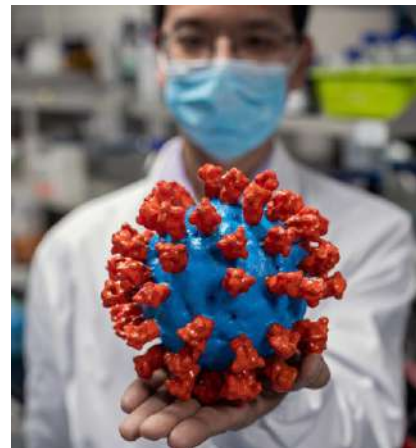
पोपटविक्रेत्याने त्या सगळ्याचा निरोप घेऊन वापस आला. मग घरी येऊन पिंजऱ्यातील पोपटास वनातील पोपटांचे निरोप देतो. आणि हे सुद्धा सांगितले की एक वृद्ध पोपट काहीच बोलला नाही. मग एवढं सांगून तो पोपटविक्रेता तिथून निघून जातो. नेहमीप्रमाणे पोपटविक्रेता सकाळी उठून त्या पोपटाला बाजारात विकायला निघाला. तर त्याने पाहिले की पिंजऱ्यातील पोपट हलत-डुलत नव्हता. एका कोपऱ्यात निपचित पडून होता. विक्रेत्याने त्यास हाका मारल्या खाण्यापिण्याचे सामान पुढे केले तरी पोपट हालेना की डोळे उघडेना. पोपटविक्रेत्याला पोपटाची चिंता वाटू लागली. पोपटाला नेमके काय झाले आहे. हे पाहण्यासाठी त्याने पोपटाला पिंजऱ्यातून बाहेर काढले, बाहेर निघताच पोपट भूर्दिशी उडाला व मोकळ्या आभाळाकडे झेपावला. पोपट विक्रेता रागात हलबलत होऊन रानात पाहून राहिला. मग काही वेळानंतर त्या पोपट विक्रेत्याला समजलं की त्या वनातील मुक पोपटाचा निरोप त्या छोट्या पोपटाला समजला असेल, की जे काम बोलून होत नाही ते मुक राहून होत. तात्पर्य: कधीकधी शब्दापेक्षा जास्त मौनात ताकत असते. म्हणून कधीकधी बिना बोलच काम होऊन जाते.

संजिवनी नामदेव चव्हाण
बी.एस्सी. बायो.(प्रथम)

झामलो CORONA

आज आठवण येत आहे तुमची
काय सांगु Miss करून पण काय फायदा
फक्त Call करू शकतो
भेटू तर नाही शकत न
आवाज येता मी बाहेर यायची
आणि आम्ही जायचं College ला Tution ला
डबा उघडताच चार पाच मुर्लींचा असायचा हात
तयारी करताना एकमेकांच्या समोर यायच्या
पाणी किती का असे पण College मध्ये जायचो
रोज कल्ला तर खायचो
पण ते दिवस आता पण खूप आठवते..
आता कोणी नाही आवाज देत
की चल College ला Tution ला
आता जेवण करताना कोणाचा हात नाही दिसत
आणि तयारी करताना कोणी समोर पण नाही येत
आणि कीती पण पाऊस असो
Call कोणीच नाही करत की जायच की नाही.

वैष्णवी बालाजी तवर
बी.कॉम. (अंतीम)

मोकळा श्वास

मोकळा श्वास मज घेऊ दे
मोकळी हवा मज जाणवू दे
गुदमरत चाललाय जीव माझा
त्यास आत्मविश्वासाची वाट दाखवून दे
या जीवघेण्या स्पर्धेतून बाहेर मज पडू दे
पाठ दुख्रतीय माझी हे पुस्तकाचे ओझे वाहून
त्यास जरा तरी आराम मिळू दे
मोकळा श्वास मज घेऊ दे
माझी दुसऱ्यांसोबत तुलना करणे आता तरी सोडून दे
माझा पाया मलाच भक्कम रोवू दे
तुमच्या अपेक्षांच्या ओझ्यातून मला मुक्त होऊ दे
माझे स्वप्न साकार करण्यासाठी मलाच धडपडू दे
मोकळा श्वास मज घेऊ दे
माझ्या आयुष्याला आकार मलाच देऊ दे
तुम्हालाही माझा अभिमान वाटेल
असे काही तरी करू दे
नको वाटतं मला ते डॉक्टर इंजिनिअर होणं
मला काही तरी दुसरं होऊ दे
आता तरी मोकळा श्वास मज घेऊ दे
निसर्गाशी मला जरा मन मोकळा संवाद साधू दे
त्या धकाधकीच्या जगण्यातून बाहेर मला पडू दे
जगण्यातील खरा आनंद मला घेऊ दे
आता तरी मोकळा श्वास मज घेऊ दे
आता तरी मोकळा श्वास मज घेऊ दे...

वेदांत भट्टी
बी.कॉम. (प्रथम)

हरवलाय मित्र

पहिले मित्राला खेळायला बोलवायला जायचो
चल रे खेळायला अस म्हटल्यावर लगेच निघायचा.
ना खेळण्यासाठी वेळ होती, ना होती जबाबदारी.
आवाज दिला की निघायच, तिच आपली यारी होती.
आता मोठे झालो...
कॉल लावतो, मॅसेज करतो,
पण तो मात्र एकच रिप्लाय देतो,
अरे आज वेळ नाहिये, पुढच्या वेळी नक्की भेटतो.
सोशल डिस्टन्स तर एक कारण होत
खरं तर आम्ही आधीच भेटणं सोडलं होत.
लहान होतो तेव्हा, नव्हती कसली काळजी,
नव्हती कसली जबाबदारी, ना होत कसलंही बंधन,
पण आता मोठे झालोय
लावून घेतलं स्वतः भोवती
करियर च कुंपण,
ना कोणी भेटतय, ना कोणी आता बोलतंय
कळत नाही मला सारं जग का बरं अस बदलतंय ?
का ? कसा ? काय माहीत पण मित्र माझा हरवला
कदाचित, जबाबदारी च्या ओझ्याखाली दबला,
पण, माझा लहानपणाचा मित्र हरवला
माझा मित्र हरवला...

आदित्य शर्मा
बी.कॉम. (प्रथम)

मंत्र यशाचे

मिळवीता येत नाही
असे नसतेच काही
प्रयत्नाने सततच्या
साध्य ते होत जाई ॥१॥
मला हे जमत नाही
असे नसतेच काही
समरस त्यात होता
सर्व समजून जाई ॥२॥
पचविता येत नाही
असे नसतेच काही
मनी संयम ठेवा
काळ उपचार होई ॥३॥
सोडविता येत नाही
अशी समस्याच नाही
सचोटी प्रयत्नाची
उत्तराप्रत नेई ॥४॥
मिळवता येत नाही
मला हे जमत नाही
असे नसतेच काही
असे नसतेच काही ॥५॥

स्वप्नील गोरे
बी.ए. (प्रथम)

मला सुद्धा

काय असतं समाजात बोलणं
मुलाच्या जन्माला पेढे वाटणं
आणि मुलीच्या जन्माला यु-यु करणं
अशा असंख्य अडचणीशी मला लढायचं आहे
मला सुद्धा पुढच्या जन्मी मुलगी व्हायचं आहे ॥१॥
इच्छा असुनसुद्धा शिक्षण अर्थवट सोडावं लागतं
नको त्या मानसाशी विनाकारण लडून करावं लागतं
स्वतःच्या इच्छा आकांक्षाला मनामध्येच साठवावं लागतं
माझ्या सर्व स्वप्नांना मला सत्यात उतरवयाचे आहे
मला सुद्धा पुढच्या जन्मी मुलगी व्हायचं आहे ॥२॥
एक स्त्री कितीतरी पात्र निभावत असते
कधी माता, कधी बहीण, कधी पत्नी
अशाप्रकारे पुरूषांचे जीवन फुलवत असते
तरीसुद्धा समाज हा झोपलेला आहे
अशा या झोपलेल्या समाजाला जागं करायचं आहे
मला सुद्धा पुढच्या जन्मी मुलगी व्हायचं आहे ॥३॥
गर्भामध्ये मुलगी आहे असे कळताच गर्भपात केला जातो
मनुष्य स्वताःच वंशाच्या दिव्यापायी पनतीच विझवतो
अशा समाजकंठकांना
नजरेत नजर टाकून उत्तर मला द्यायचं आहे
मला सुद्धा पुढच्या जन्मी मुलगी व्हायचं आहे ॥४॥

विनय महाजन
बी.कॉम. (प्रथम)

प्रिय सैनिक,

कसे आहात तुम्ही सगळे, मी पण काय विचारतोय ज्यांनी आपलं संपूर्ण जीवन देशासाठी अर्पण केलं ते कसे असतील. पण मला फार आनंद वाटतो तुमचा, कस जमत हो तुम्हाला अस दुसऱ्यांसाठी जगायला, आम्ही तर स्वतःसाठी पण बरोबर जगत नाही. एक आम्ही आहोत जे साधं झुरळ दिसलं तरी मोठमोठ्याने किंचाळतो, आणि एक तुम्ही असता मृत्यू समोर दिसला तरी त्याला आनंदाने सामोरे जाता, एक प्रश्न नेहमी पडतो, की काय वेगळं असेल तुमच्यात आणि आमच्यात, मग कळालं आम्ही देशाने आम्हाला काहीच दिलं नाही म्हणून रडत असतो आणि तुम्ही सतत आपल्याला देशाला काय देता येईल याचाच विचार करत असता, खरंच कमाल आहात तुम्ही.

लहानपणी एखादा सैनिकांचा सिनेमा पाहिला की खूप वाटायचं आपणही सिमेवर जावं, अशी लढाई करून देशाची सेवा करावी आणि जर कोणी खेळण्यातली बंदूक दिली ना की जणू मला मी सैनिक असल्या सारखच मिरवायचो.

मला आठवतंय एकदा तर बाबानकडे मला पण सैनिकांचा ड्रेस पाहिजे म्हणून हट्ट केला होता. बाबांनी आणून पण दिला मला त्यावेळेस एवढा आनंद झाला होता म्हणून सांगू पण त्या वेळेसच बाबांच एक वाक्य मला आठवतंय, ते म्हणाले हा ड्रेस ही वर्दी मिळवण वाटत तितकं सोपप काम नाहीये बेटा त्या साठी खूप मेहनत, खरी देशभक्ती, आणि खूप मोठा त्याग करावा लागतो. मग मला कळत गेलं की तुम्ही तितपर्यंत पोहचण्यासाठी किती त्याग केलेला आहे तो, माणूस सगळं काही सोडून राहू शकतो पण, परिवारापासून दूर राहणं त्याला फारस जमत नाही. मला आठवतंय मी दोन दिवसांच्या सहलीसाठी गेलो होतो तर माझी आई खूप रडली होती. तुम्ही तर मृत्यू डोळ्यासमोर ठेऊनच जगत असता, तर तुमच्या आई ची मनस्थिती काय असेल याची कल्पनाच करवत

नाही, मला तर कधी कधी तुमच्यापेक्षा तुमच्या आईचीच कमाल वाटते कस पाठवत असेल ती तुम्हाला, आमची आई तर अजूनही म्हणते 'शिवाजीराजे जन्माला यावे, पण ते शेजारच्या घरात' खरंच धन्य आहे ती माऊली.

तुम्हाला माहिती आहे खरे शिवभक्त, खरे देशभक्त तर तुम्ही आहात, बाकीचे नुसता देखावा करतात.

शिवाजी महाराज तर अमलात आणता तुम्ही जनतेचं रक्षण करणे हे काम तर तुम्हीच करत असता. तुम्हाला सांगतो मी रोज झोपेतून उठलोना की विचार करतो माझी झोप पूर्ण झाली ती फक्त आणि फक्त तुमच्यामुळे, तुम्ही तिथे उभे असता म्हणूनच आम्ही निश्चित झोपू शकतो. त्या साठी तर मी रोज तुम्हाला धन्यवाद देतोच पण, आजही मनापासून आभार मानतो.

तुम्ही जनतेची अहोरात्र सेवा करता पण, आम्हाला तुमची सेवा करण्याची संधीच भेटत नाही. पण एक गोष्ट खरी आता आम्ही चिनी सामान अजिबात वापरणार नाही. तुम्ही लढा चिनी सैनिकांसोबत, आम्ही लढतो चीनच्या अर्थव्यवस्थेसोबत. तुम्ही आमची जी काही सेवा करता, त्याचे उपकार तर असे शब्दात फिटणारे नाहीत तरी मी आपल्या प्रति मनापासून कृतज्ञता व्यक्त करतो शेवटी एवढंच म्हणून

जमीन पर दुष्मन के लिये
पहाड बनकर खड़े हो तुम,
आस्मान मे दुश्मन के लिये
बरसते बादल बनकर खड़े हो तुम,
पाणी मे दुश्मन के लिये जानलेवा
लहरे बनकर खड़े हो तुम,
देश की सेवा के लिये खुद की जान
डाव पर लगाके सरहद पर खड़े हो तुम...
धन्यवाद!

विनय महाजन
बी.कॉम. (प्रथम)
कल्पना २०२१

स्पर्धा परीक्षा व आजचा विद्यार्थी

साधारण २००७ पासून महाराष्ट्रात स्पर्धा परीक्षेचं वातावरण तयार निर्माण होण्यास सुरूवात झाली. आज ते वातावरण किती मोठ्या प्रमाणात संपूर्ण महाराष्ट्रात पसरलंय आणि त्याचे परिणाम किती भयंकर होत आहेत. याकडे तथाकथित बुद्धीप्रामाण्यवादी सोयीस्करपणे आणि स्पर्धा परीक्षांचे विद्यार्थी जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करत आहेत. हीच गोष्ट अनेकांच्या उद्ध्वस्तीकरणाला कारणीभूत ठरत आहेत.

शहरी, निमशहरी भागापासून ग्रामीण भागापर्यंत आताच्या शिकत असणाऱ्या आणि शिकून झालेल्या विद्यार्थ्यांसमोर स्पर्धा परीक्षा पास झालेल्या, अधिकारी झालेल्यांची भाषणं मोठ्या प्रमाणात घडवून आणली गेली. मुळात अधिकारी पदावरून लोकसेवेच्या कार्याची सुरुवातच शून्य असताना आपल्या जीवनाचा प्रवास (स्पर्धा परीक्षा पास होईपर्यंतचा) किती खडतर होता, हे रंगवून सांगणारी अर्धवट चरित्र पुस्तकांच्या रूपान बाजारात पोहोचली. त्यातून जिद्द, चिकाटी, आत्मविश्वास, प्रयत्न, सातत्य, कष्ट, सहनशीलता, ध्येय आणि शेवटी यश या सर्व गोष्टी केवळ अधिकारी होण्याकरिताच लागू होतात. असा बडेजावपणा आणून विद्यार्थ्यांच्या आशा, आकांक्षा आणि महत्त्वकांक्षा इतक्या मोठ्या प्रमाणात फुगवल्या गेल्या की, शिक्षण घेऊन सुशिक्षित बेकार होणाऱ्या तरूण तरूणींची लाट स्पर्धा परीक्षांकडे वळू लागली.

एखादं पुस्तक वाचताना (कथा, कादंबरी, चरित्र, आत्मचरित्र) या पुस्तकातील नायकाच्या जागी वाचक स्वतःला ठेवतो. आणि मग त्या नायकाच्या जीवनात घडणाऱ्या घटना, त्याचा तो खडतर प्रवास याचा वाचक स्वतःच्या जीवनात घडणाऱ्या घटना... स्वतःचा खडतर प्रवास, तुलना करायला लागतो. अशा पुस्तकांत वाचक हा नायक आणि स्वतः यामध्ये जास्तीत जास्त साम्य

शोधण्याचा प्रयत्न करतो. यामध्ये बऱ्याच वेळेला वाचक यशस्वी होतो अन् काही वेळेला तो अयशस्वी होतो. ज्या वेळी तो अयशस्वी होतो, त्यावेळी तो जाणीवपूर्वक त्यांच्याकडे दुर्लक्ष करतो. इथच वाचक फसतो. अशी फसवणूक... स्पर्धा परीक्षा पास झालेल्या उमेदवारांची आणि अधिकाऱ्यांची 'अर्धवट' आत्मचरित्रात्मक जी पुस्तकं निघाली, त्यातून सर्रासपणे झालेली दिसेल. मी अश्या पुस्तकांना 'अर्धवट जीवनाची अर्धवट चरित्र' असं म्हणतो.

कारण अशा आत्मचरित्रांचे नायक हे आपल्या कार्यकर्तृत्वाची सुरुवात ज्या ठिकाणी होणार असते, त्या ठिकाणापर्यंतचा आपला जीवनप्रवास मांडतात.

सामान्य वाचक म्हणून आमची अपेक्षा अशी असते की, जिथं तुमच्या कार्यकर्तृत्वाचा आरंभ झाला तिथून पुढचा प्रवास मांडणं गरजेच आहे. थोडक्यात अधिकार पद मिळाल्यानंतर त्या अधिकार पदाचा वापर करून समाजाच्या भल्यासाठी तुम्ही किती झगडलात आणि त्यामध्ये किती यश मिळवलं हे सांगणं तुमच्या चरित्रात अपेक्षित असते. ही खरी प्रेरणा असू शकते. पण दुर्दैवानं ही उणीव स्पर्धा परीक्षा पास झालेल्या उमेदवारांच्या आणि अधिकाऱ्यांच्या अर्धवट चरित्रात आढळते. (याला काही अपवाद आहेत.) दुसरी बाब अशी की, हे लिखाण वाचक डोळ्यासमोर ठेवून केलेलं लिखाण आहे. ज्यावेळी असा वाचक डोळ्यासमोर असतो, त्यावेळी आर्थिक गणितं असतात अशा वेळी एखादी घटना, प्रसंग रंजवून किंवा अतिशयोक्ती करून सांगण्याचा निश्चित प्रयत्न होतो. साहित्याच्या इतर प्रकारामध्ये ते शक्य आहे. परंतु चरित्र आणि आत्मचरित्र यामध्ये ते शक्य नाही.

विझलो आज जरी मी,
हा माझा अंत नाही...
पेटेन उद्या नव्याने,
हे सामर्थ नाशवंत नाही...

छाटले जरी पंख माझे,
पुन्हा उडेन मी.

अडवू शकेल मला,
अजून अशी भिंत नाही.....(सुरेश भट)

पण या बोरूबहादुरांनी ते शक्य करून दाखवलं. या सर्वांचा परिणाम असा झाला की, स्पर्धा परीक्षेच्या अभ्यासक्रमाची पुस्तकं वाचण्यापेक्षा ही 'अर्धवट जीवनाची अर्धवट चरित्रं' जास्त प्रमाणात वाचली जाऊ लागली. खरंतर स्पर्धा परीक्षांच्या मैदानात उतरल्यानंतर दोन महिन्यातच 'मी पास होईल की नाही... हा अभ्यासक्रम मला झेपेल की नाही' अशा प्रश्नांची उत्तर प्राथमिक पातळीवर अंतर्मनात मिळतात. थोडक्यात आपली पात्रता आणि मर्यादा प्रत्येकानं ओळखलेली असते. तरीसुद्धा विद्यार्थी स्पर्धा परीक्षेच्या संसर्गजन्य रोगाला बळी पडतात आणि अशाश्वत ध्येयाच्या दिशेन त्यांची वाटचाल सुरू होते. या वाटचालीत शे-पाचशेच्या जागांसाठी लाखो अर्ज येतात. जागा कमी अन् जीवघेणी स्पर्धा जास्त. अशी स्थिती होते. सतत भासणारी आर्थिक चणचण, वाढते वय, घरची जबाबदारी, सामाजिक तणाव, यशाची अजिबात खात्री नाही, सततच्या अपयशामुळे येणारं नैराश्य, गावाकडची दुष्काळी परिस्थिती, स्वतःची घुसमट, कमी दर्जाचे काम करण्याची नसलेली मानसिकता, मुलींच्या बाबतीत घरातून लग्नासाठी होत असलेली घाई...

जर तुम्हाला आयुष्यात खूप संघर्ष करावा लागत असेल, तर स्वतःला नशीबवान समजा, कारण देव संघर्ष करण्याची संधी त्यांनाच देतो ज्यांच्यामध्ये धमक असते. - विश्वास नागरे पाटील (आय.पी.एस.)

परीक्षा म्हणजे स्वतःच्या आतमध्ये डोकावून पाहण्याची संधी !!!

कु. प्रियंका दत्ता मोटे
बी.कॉम. (अंतीय)

आजचं आयुष्य

Out dated झालंय आयुष्य
स्वप्नही download होत नाही
संवेदनांना 'Virus' लागलाय
दुःख send करता येत नाही
जुने पावसाळे उडून गेले
delete झालेल्या file सारखे
अन् घर आता शांत असतं
Range नसलेल्या Mobile सारखे
hang झालेल्या PC सारखी
मातीची स्थिती झाली वाईट
जाती माती जोडणारी
कुठेच नाही Website ;
एकविसाव्या शतकातली
पिढी भलतीच cute
Contact List वाढत गेली
संवाद झाले mute
Floppy disk drive मध्ये आता
संस्कारांनाच जागा नाही
अन् फाटली मनं साधणारा
Internet वर धागा नाही
विज्ञानाच्या गुलामगिरीत
केवढी मोठी चूक
रक्ताच्या नात्यांनाही आता लागते
Whatsapp आणि Facebook

कु. ऐश्वर्या बरडे
बी.एस्सी. ३ (गणित)

चुटकुले

माँ (बेटेसे): बेटा तुम अपनी कमर को रस्सीसे बांधकर क्या पढ रहे हो?

बेटा : गुरुजीने कहा था की यदि परिक्षा में प्रथम आना है तो कमर कसकर पढना।

पत्नी : तुम्हारे मनमे कभी वह ख्याल आता है की मेरी शादी तुम्हारे बजाय किसी और से हो जाती तो?

पति: भला मैं किसी अनजान आदमीका बुरा क्यो चाहने लगा?

पत्नी : सुनिएं आज आपने लॉटरी खरिदी है क्या?

पति : नहीं, क्यो?

पत्नी : ज्योतिषी कह रहे थे कि हमारे यहा लाखो रुपये आनेवाले है।

पति : हाँ, मैंने अपना बिमा करवाया है।

चोरी करने के अपराध मे व्यक्ती को सजा सुनाते हुए जज ने कहा - आशा है की इस सजासे तुम्हे कुछ सिख मिली होगी।
जी सरकार आगेसे मैं तिजोरी दस्ताने पहनकर तोडा करूंगा।

दो अभिनेत्रीयांके बच्चे एक दिन मिलते है और वह बाचचित छेडते है-

सोनु : अरे तुम्हे पता है मेरे नए पापा कैसे है?

मोनु : हाँ। बहुत शराब पिते है और ऐय्याशिया करते है।

सोनु : तुम्हे कैसे पता?

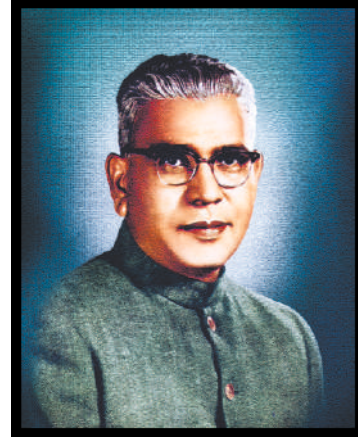
मोनु : क्योकी पिछले महिने, वो मेरे पापा थे।

प्रतीक मस्के

बी.एस्सी. (प्रथम) सिड्स

वसंत पिता

न जाने खुदा ने क्यो रिश्ते बनाये
हम एक होंके एकसाथ रहना पायें
पिता तो हमारा 'वसंत' उनके जैसा वर नहीं
बोह! छोडकर चले गये हमे, इससे बढकर जहेर नहीं

माँ-बापसे बढकर दुनिया में कुछ नहीं
धुंडा सभी जगह पर वसंत मिले ना कही
जीवन दुःखमय हुआ हमारा, हमारे जीवन में कुछ
नहीं

सब दिल मिलनेसे पहले दोस्ती करना अच्छा नहीं

इन्सान तो एक पक्षी है, ना उड जाये कही
मगर कहते है लोग, प्यार की जिंदगी में गम नहीं
जीवन तो एक सुन-सान राह है, बिछडे ना हम और
कही

लापरवाही से जिगये हम, हमारी जींदगी में कोई
मजहब नहीं

महाभारत में हार गये द्रोपदी हमे इसका गम नहीं
मगर हम हार गये वसंत को इससे बढकर गम नहीं
एकदिन ऐसा आया जिसने फैलाया हमारे जिंदगी में
जहेर चल गये हमारे वसंत पिता
अब हम काहें रुठे, काहें रुठे !!!

दिगेश मेद्राण

बी.ए. (प्रथम)

मंगल भावना

मंगल-मंगल होय जगत में सब मंगलमय होय।
ईस धरती के हर प्राणी का, मन मंगलमय होय।।
कहीं क्लेश का लेश रहे ना, दुःख कहीं भी होय
मन में चिन्ता भय न सतावे, रोग-शोक नहीं होय
नहीं बैर अभिमान हो मन में, क्षोभ कभी नहीं होय
मैत्री प्रेम का भाव रहे नित, मन मंगलमय होय

मन का सब सन्ताप मिटे, अरू अन्तर उज्वल होय
राग द्वेष औ मोह मिट जाये, आतम निर्मल होय
प्रभू का मंगलगान करे, सब पापों का क्षय होय
इस जग के हर प्राणी का, हर दिन मंगलमय होय

गुरू हो मंगल, प्रभु हो मंगल, धर्म सुमंगल होय
मात-पिता का जीवन मंगल, परिजन मंगल होय
जन का मंगल, गण का मंगल, मन का मंगल होय
राजा-प्रजा सभी का मंगल, धरा धर्ममय होय

मंगलमय हो प्रातः हमारा, रात सुमंगल होय
जीवन हर पल हर क्षण की बात सुमंगल होय
घर-घर में मंगल छा जावे, जन-जन मंगल होय
इस धरती का कण-कण पावन औ मंगलमय होय

सब जग में मंगल बढे, टले अमंगल भाव।
हे 'प्रमाण' की भावना, सब में हो सद्भाव।।

रचयिता-मुनीश्री प्रमाण सागर महाराजजी

विलास दिनकर वायकोस

स्टेनो, फु.ना.म. पुसद

जिंदगी के वसूल

जो इन्सान अपने किये पर शरमिंदा होकर आसू
बहाता है वही इन्सान इन्सानियत के किताब में
इन्सान कहलाता है।

जिंदगी कोई ब्लॉकबोर्ड नहीं जो एक बार डस्टर
घुमाने से सब साफ हो जाये।

जिंदगी जिंदगी है

सही तरीकेसे जियोगे तो जिंदगी है।

वरना उम्र भर के लिए

यही जिंदगी गंदगी है।

विचारधारा

अगर तुम्हे किसी के सहारे की जरूरत है
तो फिर तुमहारे में और अंधे, अपंग व्यक्ती
मे कोई फरक नहीं होंगा।

जिवन में सिर्फ तीन बातें हमें खुशी देती है।
अच्छे विचार, अच्छे काम, अच्छे व्यक्ती
का साथ

औरो का द्वेष करने से अच्छा, तुम स्वयं ही
इतने अच्छे बन जाओ, की तुमसे किसी को
प्रेरणा मिल सके।

गलतीयाँ करो मत, करे तो सुधारो,
सुधारे तो उसे दुबारा मत दौहराओ।

दुसरो के दुखो को अगर तुम समज नहीं
सकते तो, तुम इन्सानियत से काफी दूर हो।

सभी को सबकुछ नहीं मिलता वरणा इमे
कुछ खोने का एहसास नहीं होता।

तुम्हे अगर कुछ अच्छा काम करते समय
शर्म आती है,

तो इससे ज्यादा शर्म की क्या बात होगी।

सदाफ अंजूम सय्यद अजान

बी.कॉम. (प्रथम)

अपनी जमीन अपना आकाश पैदा कर,
एक नया इतिहास पैदा कर।
जिंदगी मांगने से नहीं मिलती है ए दोस्त,
अपने हर कदम में एक विश्वास पैदा कर।
मजहबे इस्लाम मे पाप है सुअर खाना,
हिंदू धरम में पाप है गाय खाना।
उससे भी बडा पाप है मर्द होकर
औरत के जिस्म की कमाई खाना।

ध्वनिती कान्हेड

बी.एस्सी. (प्रथम)

महिलाओं पर अत्याचारकी घटनाएं

इन दिनों पर महिलाओं पर अत्याचार कि घटना ने मानो उफान सा आ गया है। ऐसा कोई दिन नहीं बितता जब देश के कई कोनों से महिलाओं पर अत्याचार कि घटनाओंकी खबर न आती हो। और अत्याचार भी एक से बढ़कर एक दरिंदगी और हैवानियत कि हद पार करती हुई। बलात्कार और सामुहिक बलात्कार कि घटनाएं अब तो आम बनती जा रही है। इसमें भी बिना वय के बारे में सोचे हुए। जब छ वर्ष, आठ वर्ष या ग्यारह वर्ष कि बच्चीयों के साथ अमानुष

बलात्कार कि घटनाएँ घटती है तो समझ हि नहीं आता कि क्या हो गया है सभी को। इन मासुम बच्चीयों मे भला इन नर पिशाचों को कौन सा आकर्षन दिखता है। या ये कैसे ईन नर पिशाचो को उकसाती है। ये समझ से परे है। युवतीओं और महिलाओं के संबन्ध मे तो ये कहा जाता है कि ये अपने पोशाख, चाल-ढाल आदी से पुरुषों कि काम वासना को भडकाती है। अतः पुरुष कामातुर होकर बलात्कार करते है। पर यह तर्क तो बच्चीयों के संबन्ध मे लागु नहीं होता। खैर, पुरुष और पुरुषों के समर्थक तो अपने आप को बचाने के लिए कई बात करेगे। मैने ईस निबंध में स्त्रीओंको ऐसे अत्याचार से कैसे बचाया जाय ईसके बारे में लिखा हैं।

मुख्य भाग-

अब ईसमे मुख्य भाग ये है कि, हमें स्त्रीयो का सन्मान कैसे लौटाया जाय और उन्हे कैसे सुरक्षित किया जाए ? इस सम्बन्ध मे कई लोग कई तरह कि बाते कर रहे है और सुझाव रख रहे है। जिनमें कुछ तो व्यवहारिक और कुछ अव्यवहारिक। एक प्रमुख सुझाव यह है कि

बलात्कार के दोषिओ को फांसी कि सझा दि जाए। कहीं नपुंसक बनाने कि बात चल रही है। और कही सामाजिक बदलाव कि बाते भी हो रही है। पर क्या ये सभी उपाय तत्काल से लागु हो

पायेंगे? तो अभी क्या किया जाय। महिलाओं और उसके समर्थन मे पुरुष भी धरना प्रदर्शन, अनशन, उपवास सब कर रहे है। पर कहीं आशा से भी कही आशा कि किरण नहीं दिख रही है। तो क्या किया जाएं ईस समस्या के समाधान के लिए? इसी

सम्बन्ध में मै अपना दृष्टीकोन रख रही हूं जो निश्चय हि थोडी अलग है पर कारगर होगी यह मुझे विश्वास है।

यह सभी मान रहे है कि ईस पुरुष प्रधान समाज में है तो महिलाओं को न्याय मिलना कठिन है। पुरुष तमाम नियमोंको अपने अनुकूल बनाये रखेंगे ताकी भो विलास में बाधा न्युनतम हो। फिर हम उनसे हि न्याय कि आस कैसे करे? तब क्या किया जाएं।

इस सम्बन्ध मे मेरा मानना है कि चुंकि पानी पानी सर से उपर हो गया है। अतः महिलाओं को संगठीत होकर उनके उपर हो रहे अत्याचारों का प्रतिकार करना होगा।

सर्वप्रथम तो अपने मनसे ये निकालना होगा कि ओ एक अबला है। और अपनी सुरक्षा के लिए पुरुषो पर अश्रित है। जिस तरह महिला आर्थिक आझादी पाकर अपने आप को स्वतंत्र अनुभव करती है। उसी तरह इस आर्थिक हथियार का इस्तमाल वो अपनी सुरक्षा के लिए भी करे न कि उसके लिए पुनः पुरुषो पर हि अश्रित रहे। जिस तरह पुरुष समुह ने उनपर अत्याचार कर

रहे हैं। वैसे हि महिलाओंकोभी सामुहिक रूप से पुरूषों का सामना करना पड़ेगा। पुरूष उन्हें अबला समझ कर उन पर अत्याचार करते हैं अतः उन्हें इस भाव से उभरना हि होगा। जिस तरह से महिलाएं अपनी मेधा, बुद्धी आदी से पुरूषों को चुनौती दे रही है। वैसे हि सामुहिकता में रहकर पुरूषों को इस क्षेत्र में भी चुनौती देना हि होगा। उन्हें इस भाव से पार जाना हि होगा कि वे स्वभावतः कमजोर हैं और उन्हें पुरूषों पर अश्रित रहना होगा।

इस सम्बन्ध में कुछ वर्ष पूर्व मुंबई के एक कोर्ट में हुई घटना अनुकरणीय है। जहाँ औरतोंने एक बलात्कारी आरोपी को मार डाला था सबके सामने हि। यह एक्का दुक्का घटना न हो बल्की ये घटनाएँ हर प्रांत, शहर, गांव और कस्बों में भी हो तत्काल सजा के भय से पुरूष सहमे। कोर्ट कचेरी के फैसले तो आते हि रहेंगे तब तक पुरूषों को सीधे हि दंड क्यो न दिया जाए। इसके पूर्व भी कई बार ऐसी घटनाएँ हुई हैं।

पर ये छिटपुट हि है। मणिपुर में महिलाओं द्वारा किया गया आंदोलन भी हमे यही सबक देता है कि महिलाओं को स्वयं हि आगे आना होगा। फिर इसमें पुरूषों कि क्या भुमिका रहती है। यह सभी विचारणीय है। पुरूषों को अपने घर कि स्त्रीयों को यह समझाना हि होगा। कि उन्हें पुरूषोंपर आश्रित रहने कि आवश्यकता नही है। प्रत्यय उन्हें मानसिक रूप से उन्हें इस लायक बनना होगा। वे अपनी रक्षा में स्वयं समर्थ रहे। मैं जानती हूं कि इसमे महिलाओं के लिए अत्यंत खतरा कि सम्भावना है। पर अब कोई उपाय भी नही। और यह नेक कार्य घर से हि क्युं ना शुरू हो। माताओ द्वारा और बहनों द्वारा। इसे भी नारी सशक्ता का उदाहरण माना जा सकता है। हां इतना अवश्य है कि नव अर्जित शक्ती का महिलाएं दुरुपयोग न करे। मेरे दृष्टिकोन में कई दोष हो सकते हैं। पर ईस उपाय को भी आजमाना आवश्यक है। नही तो वरना वह इसका प्रदर्शन भी

कर सकती है तभी उदंड, उदभ्रांत, पथभ्रष्ट एव आततायियों को सब मिल सकेंगा। रहा प्रश्न अराजकता का, तो वह क्या अभी नही है।

माँ बाप के घर कि ... आन है बेटियाँ
भाई कि कलाई कि ... शान है बेटियाँ
सास-ससूर का ... सन्मान है बेटियाँ
परिवार में पती कि... जान है बेटियाँ
माँ बन कर बनती ... गौरवमान है बेटियाँ
बच्चे का पालन कर बनती ... किर्तीमान है बेटियाँ
हर धर्म निभाकर बनती ... भाग्यशाली है बेटियाँ
दादी बन कर बनती ... स्वाभिमान है बेटियाँ
मां-बाप भाई यह सदा अवश्य याद रखना।
डोली में बिठाकर अपनी लाडली को भुल मत जाना।
बिदाई का दर्द सतायेगा संभाल कर रखना।
अपने निवाले का हिस्सा, सदा उसे भी खिल्लाते रहना।
उस कि आंखों में आंसु कभी आने नही देना।
मत भुलो कि सृष्टि का निर्माण हुआ है बेटियों से।
सारा संसार टिका है बेटियों से।

उनके चरण धोकर भी उसका ऋण चुकाना पाओगे
सकल्प करो, उसे कभी ना सताओगे,
उसे कभी नही जलाओगे।
उसे आने से पहले नही दफनाओगे। नही तो.....
एक दिन ऐसा आयेगा कि बेटियाँ दुंदुते रह जाओगे,
और आने वाले प्रलय को रोक नही पाओगे।

मैंने ईस निबंध में स्त्रीओपर हो रहे अत्याचार के बारे में लिखा है। मेरे निबंध का उद्देश किसी के मन को ठेस पहुंचाना नही है। अगर मेरे इस निबंध से किसी को ठेस पहुंची हो तो मैं दिलसे माफी मांगती हूं। अगर मुझसे कुछ गलत लिखा गया तो मुझे माफ कर देना।

अगर लडकियाँ ही नही रही तो मानव कि उत्पत्ती कैसे होगी। इस लिए हमें इस अत्याचार को रोकना हि पड़ेगा।

प्रतीक मस्के
बी.एस्सी. (प्रथम) सिइस

यारी, दोस्ती और त्रैकशपवी

चलों चले हम पर्वत पे
देखो ना कितना उंचा है।
पर हमसे थोडा निचे है
चल हम तो आ गये पर्वत पे।
क्यु की साथ था तु मेरे
बस ये मत कहना कि जंप मारके दिखा।
क्यु की यारो के
मै तो कब का जंप मार लिया।
तो ये भी दिन जरूर आयेगा।
क्या यार 'यार' कहता है।
और रूठ भी जाता है।
बस ये मत कहना कि मानुगा नहीं।
क्यु कि इसका भी हमे जवाब आता है।
अब तो डर लगने लगा है।
कि एक दिन हम अलग होंगे।
बस ये मत कहना कि मिलेंगे नहीं हम।
मिलेंगे कभी व्हाट्सऑप पे, कभी मैसेज पे
कभी कॉल पे तो कभी व्हीडीओ कॉल पे
बस ये मत कहना कि बिड़ी हूं में।

वैष्णवी पांडुरंग सहदेव
बी.कॉम. (तृतीय)

तुझे खुद को बदलना होगा...

कोई रूलाना चाहे तुझे
तो तुझे मुस्कुराना सिखना होगा...
अगर कोई गिराना भी चाहे तुझे
तो तुझे संभलना भी सिखना होगा...
तुझे खुद को बदलना होगा...
कोई रोकना चाहे तुझे
तो तुझे चलना सिखना होगा...
अगर दौडाना भी चाहे तुझे
तो तुझे समयपर रूकना भी सिखना होगा...
तुझे खुद को सवरना होगा...
कोई सवाल उठाये लाखो तुझपर
तो तुझे जवाब देना सिखना होगा...
अगर हराना चाहे तुझे
तो तुझे जितना भी सिखना होगा...
तुझे जीना होगा...
कोई हसना चाहे तुझपर
तो तुझे हिम्मत जुटाना सिखना होगा...
अगर मुसिबते घेरना चाहे तुझे
तो तुझे डटकर लढना भी सिखना होगा...
तुझे खुद को बदलना होगा...
खुद को सवरना होगा...
तुझे जीना होगा...
आगे बछना ही होगा...

दिशा पं. देशमुख
बी.एस्सी. (तृतीय)

चुटकुला

रसगुल्ले को देखतेही मुंह में
पाणी आ जाता है।
ऐसा क्युं होता है?
ऐसा क्युं नहीं होता, कि
पाणी को देखतेही मुंह में
रसगुल्ला आ जाएं।

संजीवनी नामदेव चव्हाण
बी.एस्सी. (प्रथम)

रहना सीखों

इस तरह से रहना सीखो
गांधीजी के पथ पर चलना सीखो
सत्य सदा ही कहना सीखो
कभी न डरना कभी न लडना
कुसंगत में कभी न पडना
सत्संग करना यह भी सीखो
इस तरह से रहना सीखो
गांधीजी के पथ पर चलना सीखो...
पडना सीखो लिखना सीखो
सदा ही आगे बढ़ना सीखो
गुरुजनों की आज्ञा मानो
सेवा सबकी करना सीखो
इस तरह से रहना सीखो
गांधीजी के पथ पर चलना सीखो...
गांधी बनो, नेहरू बनो
तिलक, सुभाष, सावरकर बनो
सदा ही अपने देश को चाहो
सदा ही उसकी लाज बचाओ
काम देश के आना सीखो
इस तरह से रहना सीखो
गांधीजी के पथ पर चलना सीखो...

राधिका गादेवार

बी.एस्सी. (प्रथम)संगणक

- क्या चाहते हो -

- जिना - चाहते हो तो सच्चाई से जिओ नहीं तो
जिनेका कोई मतलब नहीं।
मरना - चाहते हो तो दुसरे के लिए मरो खुदगर्ज
के लिए नहीं।
हसना - चाहते हो तो किसी के नुकसान पे ना
हसो कल अपना भी होगा।
रोना - चाहते हो तो दुसरे के लिए रावो।
जिनका कोई रोनेवाला नहीं।
पिना - चाहते हो तो अपने गुस्से के जहर को
पियो जिससे बरबादी होती है।
फेंकना- चाहते हो तो वो दिल को निकालकर
फेंको जो किसी पे रहम न करना।
लेना - चाहते हो तो संत महात्मा के विचार लो
जिस से इज्जत होगी।
देना - चाहते हो तो वो गरीबी को मिटाव जो
एक कलंक है।
मिटाना- चाहते हो तो गरीबी को मिटावो जो एक
कलंक है।
कमाना- चाहते हो तो इज्जत कमाओ जो दौलत
से ज्यादा किमती है।
बुलाना- चाहते हो तो निराश मजबुर को बुलाव
जिसका कोई सहारा नहीं।
उगाना- चाहते हो तो मेहनत के पेड़ उगाच जिसे
सबर के फल लगते है।

स्वप्नील गोरे

बी.ए. (प्रथम)

कुछ शेर

हातीसे कुछ बाँटते रहू तो, लोग दिलदार समझते है।
फिर किसीको दिल देनेका सोचा तो
जाने क्यो लफंगा समझते है।

इस सुनसान दुनिया के रास्ते मे
सभीने साथ मेरा छोडा।

पर एक तो थी मेरी परछाई
जिसने जिना-मरना तेरे संग का वादा
मरते दम तक ना तोडा।

जलकर दिल खाक हुआ, आँखो से ना रोया गया।
जखम कुछ ऐसे लगे कि, फुलो पे भी सोया न गया।

गा तो मै भी सकता हूँ, मगर आवाज नहीं।
बजा तो मै भी सकता हूँ, मगर साज नहीं।
ऐ शाहजहाँ तू गुरुर मत कर
ताजमहल मै भी बना सकता हूँ
मगर मुमताज नहीं ।

लखन दिलीप गोरे

बी.एस्सी. (प्रथम)

तेरी याद में

एक जख्म सा होता है मेरे दिल में
गम जुदाई का भी है मेरे जिगर में
याद तेरी मुझसे होगी ना जुदा
आंसू बहाता हूँ मैं तेरी याद में
रातभर दुनियाँ तो सोती है निंद में
लेकिन रोता हूँ मैं रातों में।
तेरी नशीली आँखोंकी कसम
दर्द का तुफान है मेरे मन में।
पर मेरें आँसुओं को गलत ना समझ।
मेरी खुशी है तेरी खुशीके हर पल में।
जिन्दगी के मोड़ का क्या पता?
लेकिन मंजिल कैसे पाऊंगा तुझे
भुलाकर में।

शितल इशोक जाधव

बी.एस्सी. (द्वितीय)

“तुम मुझे”

तुम मुझे आसमाँ में देखों, मेरी खुदाई नजर आएगी।
तुम मुझे जमीन में देखों, मेरी जुदाई नजर आएगी।
तुम मुझे अंधेरे में देखों, मेरी रोशनी नजर आएगी।
तुम मुझे सागर में देखों, मेरी लहरे नजर आएगी।
तुम मुझे कागज पर देखों, मेरी स्याही नजर आएगी।
तुम मुझे कचरे में देखों, मेरी सफाई नजर आएगी।
तुम मुझे उजाले में देखों, मेरी परछाई नजर आएगी।
तुम मुझे झुठ में देखों, मेरी सच्चाई नजर आएगी।
तुम मुझे अपने दिल में झाँककर देखों,
मेरी तस्वीर नजर आएगी।

विनायक राठोड

बी.एस्सी. (प्रथम)

गझल

जिंदगी मे है न कोई मकसद
बस जिये जा रहा हूँ।
जो हमे नही चाहते
प्यार उन्हीसे किए जा रहा हूँ।
नैन भी थक गये रोते-रोते
खून के आँसू पिये जा रहा हूँ।
हर जगह मैखाना नजर आता है
साकी से पैमाने लिये जा रहा हूँ।
कट चुका है हमारा दिल
हर रोज उसे सिये जा रहा हूँ।
मौत तो कभी भी आयेगी
दिल को तसल्ली दिये जा रहा हूँ।
रातो मे जगाया आपकी यादों ने
हमेशा के लिए सोये जा रहा हूँ।

गौरी राठी

बी.कॉम. (प्रथम)

कल्पना

सावन का महिना था
बहार आयी हुयी थी
हम किसी के याद में डुबे हुए थे
इतने मे ही किसी की दरवाजे पर दस्तक हुई
हमें झट किसी के दरवाजे पर होने की
भनक हुई
एक बार तो सोचा कल्पना है
लेकिन फिर याद आया कोई आया हुआ है
ऐसा सोच दरवाजा खोला
दरवाजा खोलते हमे हमारी
कल्पना पर हंसी आई
क्योंकि दरवाजे पर और कोई नही
हमारी सखी आहे हुयी थी।

गौरव मधुकर पवार

बी.एस्सी. (द्वितीय)

यादें

यादें ऐसी कटु सच्चाई है, जिन्हे हम भुलाकर भी नहीं भुला सकते। कब आजाये, किसीकी आजाये यह हमारे हाथ नहीं। इन्सान की जिंदगी में सभी साथ छोड़ देते हैं। ये यादे बिते वक्त की, बिते दिनोंकी है। अब भी मन की हौसलों में ताजी है। कुछ अच्छी तो कुछ बुरी है। कुछ सुख देने वाली, तो कुछ दुःख देने वाली है। किसीके अच्छे कर्मों तो किसीके बुरे कर्मों की याद होती है। यादें तो बस! याद आती है। जिन्हे बरसोंसे कोई भुला नहीं सका। ये वो चिंगारिया है जिन्हे बुझाने के लिए फुंको तो और भड़कती है। जिन्हे जितना ज्यादा भुलना चाहे तो ये उतने ही ज्यादा याद आते हैं।

यादें एक मधूर अहसास है जो दिखाई नहीं देता। फिर भी हमारे साथ रहता है। ये यादें रात का अंधेरा हो या दिन का उजाला। तनहाई की खामोशी हो या महफिलकी रंगत हर वक्त हमारा दामन पकड़े रहते हैं। न तो इन दिनों को भुलना मुमकिन है न याद रखना आसान। समझ में नहीं आता की इन्हे भुलाये तो भी कैसे और याद रखे तो भी कबतलक।

यादे जिनका कोई सफर भी खरत्म नहीं होता। जिनकी कोई सिमा नहीं, जिनकी शुरुवात आकाश की उंचाई है तो अंत सागर की गहराई होती है। सदिया गुजर भी जाये तो यांदे दिल के कमरेमे अमर रहती है। ये चलती रहेगी उसप्रकार जैसे वातावरण में हवा, पाणी चलता है। ये जिन्दा रहेगी तबतलक जबतक लाश में जान है। हवा पाणी नष्ट भी हो जाये तो भी रहेगी ओ यादे! यादे!! यादे!!!

गौरी राठी
बी.कॉम. (प्रथम)

चोट

चोट दिलपे लगी है जो मेरे
खून उसका बदनपे नहीं है।
रूठ गया दिल ये कब से जो मेरा
पता जो को जराभी नहीं है।
तेरी पहली मुलाखत में जानम
हमतो खामोश बैठे थे कबसे।
तीर आँखोका तुने चलाया
पार करके ओ सिना चला है।। चोंट
फुल खिलते हैं लाखो चमन मे
फुल ऐसा चमन में नहीं है।
खुब देखे है मैने सितारे
चाँद मेरे ही दिलमें बसा है।। चोंट
दिलसे दिलको जो तुने लगाया
हमको हमदर्द अपना बनाया।
क्या सोचा था दिलने जो मेरे
खैर वैसाही होता नहीं है।। चोंट
गीत गाऊँ मै लबसे ये कैसे
लब मेरे गीत गाते नहीं है।
धून संगीत की जबसे मिली है
मै तो गाता ही गाता रहा हूँ।। चोंट

प्रसेनजित कांबळे
एम.ए. (द्वितीय)मराठी

सपना

मुरादे हो पुरी सजे हर तमन्ना
आपको हमारी ऊमर लग जाय।
तुम अपनी दुनिया में चाँद बनकर रहना
पहचान है सही किसीको समझे हम अपना।
कुल का नाम बन जायेगा एक सपना
पल दो पल की मस्ती है दो दिन की बस्ती है।
यह भी एक सपना है यही तो एक अपना है।

प्रसेनजित कांबळे
एम.ए. (द्वितीय)मराठी

भारत के विकासमें नारियोंका योगदान

ढोल गवार शुद्र पशु नारी ये सब ताडनके अधिकारी ऐसा कवि संत तुलसिदासने कहा था। प्राचीन कालसे भारत की नारीपर बहोत अत्याचार हुवा करते थे। मगर इन्ही नारियोंने भारत के लिए अपनी जानकी बाजी लगायी।

अपना हिंदुस्थान जो माँ की तरह काबिल मोहब्बत है उसकी मोहब्बत है उसकी बेटियोंपर नाज है। और भारत के विकास के लिये इन नारियोंका सबसे बड़ा योगदान रहा है। (जैसा की झाँसी की रानी, श्रीमती इंदिरा गांधी, कस्तुरबा गांधी इन नारियोंको कौन भला भुल सकेगा)

नेपालके एक गोशेमे सोई हुई बेगम हजरत महल से लेकर अंग्रेजोंसे लडनेवाली रानी लक्ष्मीबाई तक के नाम कभी नहीं मिट सकेंगे। क्योंकि इन नारियोंने अपना बलिदान दिया है। इस देशके लिए सबसे बड़ी कुर्बानी तो झाँसीवालीने दी थी। तब तो हिन्दुस्थान आजाद भी नहीं था। उन्होने अंग्रेजोंसे बहोत बड़ी टक्कर ली थी और कहा था मेरी झाँसी नहीं दुंगी। इसी परसे उनकी देश के प्रति भावना दिखलाई देती है। वो तो अपनी आँखरी सांस तक अंग्रेजोसे झाँसी के लिए लडी थी। ऐसी नारीको भला कौन भूल सकेगा। आजभी उनका नाम बडे श्रद्धासे लिया जाता है। और नारियोंके लिए वे बहुत बड़ी गर्व की बात है। इसीप्रकार झाँसीकी रानी अमर हुई है।

और उसके बाद भारतके विकास में और एक महात्मा बना लेकिन उनको बनानेवाली कोई एक 'कस्तुरबा' थी। इस बातका भी हमे ध्यान रखना चाहिए। महात्मा गांधीने, हिंदुस्थान की आजादी के लिए क्या नहीं किया? उन्होने तो अपनी पूरी जिंदगी देश की आजादी के लिए गँवा दी थी। मगर उन सबमें उनकी पत्नी कस्तुरबा गांधीने गांधीजी के हर काम में बडे खुशीसे उनका साथ दिया और भारत को आजादी दिला दी।

सावित्रीबाई फुले का नाम भी हमे नहीं भूलना चाहिए। उन्होने भी भारत की नारियोंके लिए

शिक्षा का बड़ा महत्व बताया है। और नारी के लिए सबसे पहली पाठशाला उन्होनेही शुरू की थी। और आज शिक्षा का कितना बड़ा उपयोग है। वो चाहे नारी हो चाहे पुरुष हो। मगर आज शिक्षा एक जरूरी बात हुई है। आज नारी पढलिलख कर क्या क्या नहीं बनी। सबसे कठिन से कठिन काम वो करने लगी है। किसीभी बातमें वो पुरुषसे कम नहीं है।

पढनाभी आज भारत के विकास के लिए उपयुक्त है। फिर हम सावित्रीबाई फुले जैसी महान नारीकी भला कैसे भूल सकेंगे? और आजादी के बाद स्वतंत्र भारत की पहिली महिला प्रधानमंत्री स्व. प्रियदर्शनी इंदिराजी गांधीको तो कोईभी भूल नहीं सकता।

भारत के पहले प्रधानमंत्री स्व. पं. जवाहरलाल नेहरू की बेटी इंदिराजी! वो बचपनसेही उनके साथ ज्यादा रहती थी। तथा वो अपनी छोटीसी उमर में ही चंचल थी। इसीलिए वे जल्दी ही इतने बडे देशकी प्रधानमंत्री बनी। उन्होने १७ साल तक इस देशपर राज्य किया था। और उन्ही १७ सालोंमें उन्होने भारत के लिए कितना बड़ा कार्य किया है।

इस देश के गरीबोंके लिए उनके मनमें हमेशा दया की भावना थी। लोंगो के साथ कैसा रहना ये वो अच्छी तरहसे जानती थी। वो सबके साथ प्रेमसे रहती थी। आज इंदिराजी नहीं इस बातपर विश्वास नहीं होता। मगर एक दिन तो इस बातपर विश्वास करनाही पडेगा। मगर उन्होने जो कुछ किया वो आज तक हम भूले नहीं। और ऐसा लगता है वो आजभी हमारे बीच है। इंदिराजीने भारत देश के लिए दिया हुआ बलिदान सदा याद रहेगा। देश की प्रगति के लिए वो सदा प्रयत्नशील थी। एक नारी होकर उन्होने इतने विशाल देशपर १७ साल राज किया। इसमें अधिक गौरव की बात नारियोंके लिए और क्या हो सकती है। इस सभी नारियोंका बलिदान देखकर बस इतनाही कहा जा सकता है।

“यह भार की नारियाँ,
फुल नहीं चिनगारियाँ।”

कु. धनश्री दमकोंडवार
एम.ए. (प्रथम) मराठी

माँ

ममता के आंचल मे पला
पला कुछ दिन चाँद बनकर
प्यार मिला माँ का
मिला एक भगवान बनकर
उसी माँ ने जनम दिया
एक उजाला बनकर
खंजर लगा दे बेटा
उसी काले इन्सान पर
दुआयें है मेरी वहाँ
तु दुःख ना दे किसी जहाँ
जिन्दगी है तेरी शिसे की तरह
धरती की निगाहे है आकाश की तरह
जीवन है मेला खिलता खिलौना
छाया है उसी को
तू कभी ना रहेगा अकेला
उँचा उँचा सब चले
नीचा ना चले कोय
निचा जो चले वह,
सबसे उँचा होय...

अमित गणेश राठोड
बी.ए. (प्रथम)

दो दिन के मेहमान

हम तुम है, दो दिन के मेहमान
न जाने कोई कब ले आए मौत का सामान
रहे फिर वह कितना भी महान।
रोए घरवाले, हमसे जुदा होकर चार दिन में,
भूलते जाँँ दिन-पर-दिन
मारो जिंदगी हसीन।
हम सब है, एक दुसरे के समान
कौन अमीर, कौन दीन
मौत से करे काहे किन-किन?
यमदूत है, मौत का दलाल-
फिर किसलिए यह मायाजाल?
किस पे नही यह मायाजाल?
मतलब की, इस दुनिया में-
काहे हो हम उचनीच?
प्रेम स्नेह रखे
हम एक दुसरे के बीच।
कौन छोटा, कौन बडा हमारे बीच?
क्याँ आपस में झगडे हम?
हम तुम है दो दिन के मेहमान।

रविकांत पवार
बी.एस्सी. (द्वितीय)

माँ बापको भुलना नही!

भले ही हर बात भूल जाईये, माँ-बाप को भुलना नही, अनगिनत है उपकार इनके, यह भी भूलना नही। अपने मुँह का कौर निकाल तुम्हे खिल्लाकर बडा किया, इन अमृत देने वालोंके सामने, जहर कभी उगलना नही। खूब लाड प्यार किया तुमसे, तुम्हारी हर जिद्द पुरी की, ऐसे प्यार करनेवालोसे, प्यार करना भूलना नही। चाहे लाखो कमाते हो, लेकिन माँ-बाप खुश न रहे, तो लाख नही पर खाक है। यह मानना भूलना नही। भीगी जगहमें खुद सोकर, सुखे मे सुलाया तुम्हे, ऐंसी अनमोल आँखोको, भूलसे कभी भिगोंना नही।

दौलत से हर चीज मिलेगी, लेकिन माँ-बाप मिलते नही, इनके पवित्र चरणों के प्रति, सम्मान कभी भूलना नही। संतान सेवा चाहे तो, संतान बनकर सेवा करे, जैसी करनी वैसी भरनीं, यह न्याय कभी भूलना नहीं।

ओमकार गजानन लिगदे
बी.ए. (प्रथम)

दहेज : एक कोढ़

मानव शरीर पर छोटासा दाग कोढ़ का जब उभरकर बढने लगता है और उससे वह सुन्दर शरीर मलने लगता है, तब मनुष्यका शरीर भयंकर लगने लगता है। उसी तरह “दहेज” भी भारतीय समाजरूपी स्वस्थ, सुन्दर शरीर का कोढ़ है। यह नाही के जीवन के लिए अभिशाप बन गया है। इससे व्यक्ति अपने आदर्शों से गिर गया है।

“दहेज” से देश में भ्रष्टाचार फैल रहा है। कई स्थानोंपर लडकी के जन्म लेते ही उसके माँ-बाप उसके भविष्य के बारे में चिंता करने लगते हैं। जिसके यहाँ अधिक लडकियाँ हैं, वह अनुचित साधनों से अधिक धन कमाने में लगा रहता है क्योंकि, उसे दहेज दैत्य का उदर भरना है। मानव की नैतिकता का पतन हो रहा है। दहेज में मानवता की कल्पकता भी असंभव है।

भारत में ‘दहेज’ एक बहुतही पुरानी प्रथा है। प्राचीन कालमें भी कन्या का पिता वरपक्ष को कन्यादान देता था। वह वर पक्ष सहर्ष स्वीकार लेता था। विवाह हमारे लिए हृदयों का बंधन है। आत्मा का मिलन है।

दहेज प्रथा से कितने मासूम तरुणियों के स्वप्न महल ध्वस्त हो जाते हैं। लडका अगर डॉक्टर या इंजिनियर है तो आजके युगमें लडकियों को भी उतनी ही शिक्षा दी जा रही है। पहले की स्त्री जिसे किसी के सामने बोलने की इजाजत न थी, वही स्त्री आज शिक्षा प्राप्त होनेपर देश की पंतप्रधान हो सकती है। सौदामिनी जैसी लडकी आसमान में पंछी की तरह उड़ सकती है। विंबलडन में दुनिया में यश प्राप्त कर सकती है। आरती शहा जैसी सुकन्या इंग्लंडकी खाड़ी तैरकर पार कर सकती है। तो पी.टी. उषा दौड़ में भारतका नाम उज्वल कर सकती है। तो इनके बीच में दहेज की दीवार क्यों। लडकी कितनी सुंदर या सुयोग्य हो उसकी कोई किमत नहीं। बहुतसी लडकियाँ उचित समयपर विवाह न होनेपर आत्महत्या का विचार करती हैं। तो कई लडकियाँ गलत रास्तेपर चलती हैं। इसका कारण है शिक्षित युवक। अगर ये शिक्षित युवक दहेज न लेने का फैसला किया तो दहेज की प्रथा कुछ प्रतिशत तक कम होने की संभावना है। लेकिन नहीं, ये लडके अपने माता पिता के दबाव में आकर अपना सौदा करवाते हैं।

दहेज के कारण बेमेल विवाह हो जाता है। दहेज के बलपर चाहे अयोग्य लडकी को अच्छे लडकेसे और दहेज न होनेपर अच्छी लडकी को अयोग्य लडके से ब्याह किया जाता है। इसका अंत जीवनभर की आपत्ति, तलाक, और आत्महत्या के रूपमें होता है। इसमें सबसे ज्यादा नुकसान मध्यमवर्गीय लोगों का होता है। गृहस्थी की गाडी चलाने के लिए स्त्री और पुरुष दो पहिये के समान हैं। इसमें दहेज को कही भी स्थान नहीं है।

दहेज हमारे समाज का भयंकर अभिशाप है। दहेज के कारण कोई अपनी पत्नी या बहु का मानसिक दुष्टि से छल करके उसकी हत्या कर स्र जाति को कलंकित व अपमानित करनेवाली खबरें हम हरराज अखबार में पढते हैं। इसे दूर करने के लिए सरकारी तथा सामाजिक दोनों स्तरोंपर व्यापक प्रचार करने चाहिये। दहे के दुष्परिणामों को दूर करने के लिए समाज सुधारक समय-समय पर प्रयास करते रहे हैं।

दहेज भारतीय समाज खोकला करती जा रही है। इसके विरोध में व्यापक पैमाने पर प्रचार होना चाहिए अन्यथा दहेज का अजगर हमारे समाज को पुरी तरह निगल लेगा।

अश्विन रविकांत पवार
बी.एस्सी. (द्वितीय)

विनाश का मूक

मद्यपान एक पिशाच है,
वो मनुष्य का विनाश करती है।
पुराण कथानुसार एकबार पिशाच मनुष्य से बोला
तुम मरने ही वाले हो, इन तीन मार्ग मेसे एक को
चुन लो तो, मैं तुम्हे बचा सकता हूँ।
अपने सेवक की हत्या करो। अपनी पत्नी को पीशे।
इस शबराब का सेवन करो।
मनुष्य ने कहा “मुझे सोचने दो” अपने आज्ञाकारी
सेवक की हत्या करना असंभव है।
अपनी पत्नी पर अत्याचार करना हास्यस्वर है।
मैं शराब का सेवन करूंगा।
उसने शराब पी, नशे में आकर पत्नी को पीटा और
पत्नी को बचाने वाले सेवक की हत्या कर डाली।
जब सेवक मर गया तो उसकी आँखे खुली, किन्तु
देर हो चुकी थी। यह शराबी पश्चाताप करने लगा।
ऐसा पश्चाताप करने से पहले,
मद्यपान की आदत को त्याग दो।

अश्विन रविकांत पवार
बी.एस्सी. (द्वितीय)

To Love My Father

A little boy Daddy
For many, many things
like holding him high of the ground
where the Sunlight Sing
Like being the deep music
That tells him all is right
when he awakens frantic with
the terrors of the night
Like a being great mountain
that rise in his heart
and show him how
he might get home
when all else falls apart
like giving him the love
that is his sea and air

To Love My Mom

My Mother
my friend so dear
Thought my life
you are always near
a tender Smile to guide my way
you are the sunshine
To light my Way

Sonali C. Chavan
B. Sc. I

Corona

Corona, should we thank you
or express our grief corona
Today we haven't seen such
a wonderful scene in 20 years
should we thank you corona
or should we express our grief ....

Today birds are flying freely
in the beautiful open sky
let's express happiness ...
let's express sadness,
that my father is involved in this battle
Without thinking about himself,
should we thank you corona
or should we express our grief ....

This era never completely closed till today
let's thank that you have postponed it,
or should we express our grief
By seeing the scene of poor people
should we thank you corona
or should we express our grief ....

let's thank that today it seems that
the pollution is completely eradicating,
But also people are suffering from
eating and drinking problems,
should we thank you corona
or should we express our grief ....

Till yesterday animals were being killed
let's thanks that today it is completely closed,
But also the human race is victimized
in very large number,
should we thank you corona
or should we express our grief ....

Thank You ...

Pranjali M. Pawar

Peace .....

If there is righteousness in the heart,
there will be beauty in the character.

If there is beauty in the character,
there will be harmony in the home.

If there is harmony in the home,
there will be order in the nation.

If there is order in the nation,
there will be peace in the world.

Devesh Chiddarwar
First year (B.com)

National Integration

National Integration is defined as the
unity among all the citizens of a
country.

National Integration plays an essential
role in the Nations's progress.

There will be no democracy without
National Integration. Integrity is when
people unite by will and wish

Integrity is not called when people
forced to unite. National Integration in
India played a dynamic role at the time
of Independence and Freedom.

Hiffa Saman Ansar Ahmad
B. Com. II

Life

life is an opportunity,
benefit from it

Life is beauty,
admire it

Life is a dream,
realize it

Life is a challenge,
accept it

Life is duty,
Complete it

Life is a game,
play it

Life is a promise,
fulfill it

Life is a Sorrow,
overcome it

life is a song,
sing it

life is a struggle,
fight for it.

life is a tragedy,
Confront it

Life is an adventure,
dare it

life is luck,
make it

Life is too precious,
do not destroy it

Life is life,
live for it.....

Akshay Rathod
B.Sc.II (Math)

How the Covid-19 Pandemic has Thrown Education Around the World in a Loop

The global impact of corona virus is immense as educational institutes all over the world from Harvard to the IITs are closed. Covid-19 has thrown education all over in a loop. Here are the major problem.

Schools are shut, and students at home, with extremely limited contact with friends and virtually no physical activity, thanks to the Covid-19 pandemic raging across the world. IBA levels, ICSE, CBSE, all known and recognized boards have postponed or cancelled examinations. Likewise top colleges like MIT, Harvard, Princeton have closed.

Closer home, institutions like IITs and IIMs have all closed their campuses and moved classes online. Even standardized tests like GMAT, GRE, SATs, ACT remain suspended and future of many students hang in balance!

Clearly there is panic all around and educations and students a like are confused as to next steps and continuity with respect to educational objectives.

In our opinion there are three major education problems that students and educators currently face due to the Covid-19 pandemic.

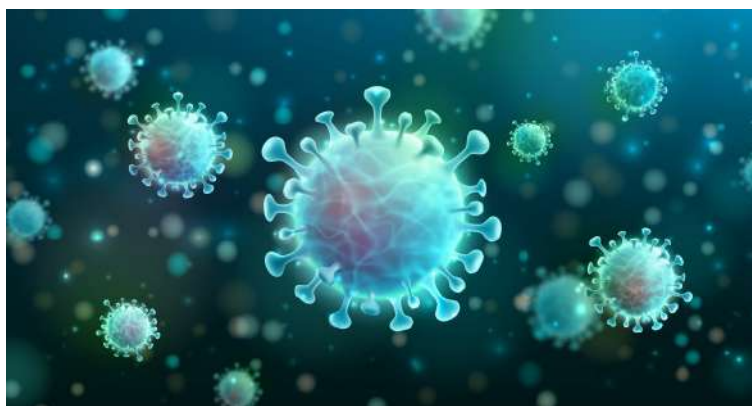
1. Students caught in the cross-wire.

These are those students who are caught in the limbo on account of education out comes being withheld due to the Covid-19 pandemic. Some of them do not have a result because exams either did not happen or were left in the middle.

Many of them face uncertainty as to their future because their next steps further education or careers dependant upon them clearing their school or college leaving exams.

We believe that these students, While may face a degree of uncertainty with respect to future, are not facing a very difficult problem.

Recruiters on universities would in all likelihood, extrapolate the final performance by extrapolating are the continued performance through the year and base their decision accordingly.

Naseha Khair Jawed khan
-B.Sc. I year (Bio)

Indian Democracy

This is the first article in a two-part series evaluating the state of India's democracy.

Since independence, India has managed to stay on the democratic path in a way unprecedented among states freed from colonialism during the last century.

The decline of democracy in India

To understand the direction in which India's democracy is moving, we can use unique data collected from the Varieties of Democracy (V-Dem) project. The project is one of the world's largest combined efforts to collect and publish country-level data on democratic performance. I have myself coded for the project.

In the annual report 2018, the authors at V-Dem depict India's decline in the area of democracy as serious. V-Dem's findings are in line with charges made by PEN International regarding freedom of the press, as well as with reports from Amnesty International concerning violence against minorities. So, the main purpose here is not only to describe even further the decline of India's democracy. Several sources suggest independently that it is. An even more central objective here is to describe what the decline looks like over time, to identify more precisely the areas where the most worrisome trends are, and to point out the composition of the government during the periods when the worst deterioration seems to occur.

India's democracy – the long view

We begin with a look at India's democratic performance from 1947 up to 2017. To do this, in Figure 1, we make use of V-Dem's liberal democracy index, which measures civil liberties, the rule of law, and the independence of the judiciary, thus indicating how well minorities are protected by the state and the majority culture. This index also takes the level of electoral democracy into account.

Liberal & Democracy in India 1947-2017

How quickly India managed to get on

the track to democracy, in spite of all the challenges mentioned. For most of the time since the 1950s, India's democratic performance has outshined that of most of the states which gained independence after the Second World War. Its constituent states were reorganised, the question of the national language was settled, and democratic elections became common practice.

The most significant break in the country's democratic trajectory came during the Emergency mentioned earlier, from 1975 to 1977. Indira Gandhi's 18-month-long suspension of democracy was comprehensive. In 1976 the liberal democracy index was down to 0.28, effectively turning India into an authoritarian state. In 1977, however, Gandhi kept her promise to restore democracy, and an impressive recovery took place. The hegemony of the Congress was broken, and new parties emerged as serious contenders. This is reflected in the continuous rise in both of the above indices up until the late 1990s. This took place despite the conflicts in Punjab and Kashmir, the assassinations of Indira and Rajiv Gandhi, and the tricky and violent relationship with Pakistan throughout the 1980s and the early 2000s.

Since about 2008, however, the two indices have declined. When the last V-Dem survey was done in 2017, the liberal democracy index had fallen to 0.42. If the current trend is not broken, by the mid-2020s, the liberal democracy index will be down at its level from 1976.

The long-term trend to be observed, then, is as follows. The Congress party was responsible, 40 years ago, for the sharpest interruption in India's democracy so far. After that democracy recovered, and for a long time there were no major declines, notwithstanding several conflicts and other traumatic events. About 2008, however, a decline in democracy set in. It took place during Singh's second term in office. Then, when Modi became

prime minister, the decline got far steeper.

India's democracy – the recent decline

For measuring democratic performance in India from 2004 to 2017, we begin by using indices that focus more specifically on civil liberties and deliberation. As can be seen in Figure 2, these indices too follow similar patterns, although there is important variation in how much they change over time.

The liberal component index (LCI) “emphasises the importance of protecting individual and minority rights against the tyranny of the state and the tyranny of the majority”. It does so by focusing on “constitutionally protected civil liberties, strong rule of law, an independent judiciary, and effective checks and balances that, together, limit the exercise of executive power”. Although this index shows some fluctuation during the Manmohan Singh governments, a somewhat more steep decline sets in 2014.

This seems to be a part of what may be a downward trend – albeit one from which India could most likely recover fairly quickly. That does not, however, seem to be the case with the deliberative component index (DCI). The DCI “focuses on the process by which decisions are reached in a polity”. A democracy relies on communication between power holders, the government and citizens, with the outcome not being decided by locked positions formulated in advance.

As Jürgen Habermas, the German philosopher, has pointed out, a government's legitimacy does not come from telling citizens what to do. It comes rather from communicating the reasons for a decision, and being prepared to change one's mind. This implies – and that is what the DCI is designed to capture – that political decisions are defended and justified by reference to the common good.

It also means decisions are reached in “respectful dialogue at all levels – from preference formation to final decision – among informed and competent participants who are open to persuasion”

Here we see that the Manmohan Singh government coincides with a slight decline which then stabilises – a change roughly within the margin of error. In 2014, however, sharp decline begins. The DCI falls from 0.85 in 2014 to 0.49 in 2017.

If we consider the freedom of expression index (FEI), we find more signs of democracy's decline in India. The FEI measures the extent to which a “government respects press and media freedom, the freedom of ordinary people to discuss political matters at home and in the public sphere, as well as the freedom of academic and cultural expression”.

Freedom of expression in India, 2004 – 2017

How the FEI is first stable for some years, after which it falls dramatically – from 0.81 in 2004 to 0.59 in 2017. Evidently, the trends we can observe by using the data from V-Dem supports the claim that India's democracy is in decline and that the more recent downward turn has been the most dramatic since prime minister came into power in 2014. Then the question is, what is the Indian state turning into.

This article has been written as part of the TOLEDO project at the Department of Government, Uppsala University. The author would like to thank Jan Teorell at the V-Dem project, Peter Mayers, Ingrid Forsberg and generous Indian readers who helped in the process of completing this text.

Sten Widmalm is professor in political science at Uppsala University, Sweden, and the author of *Political Tolerance in the Global South – Images of India, Pakistan and Uganda* (Routledge, 2017) and *Kashmir in Comparative Perspective* (Oxford University Press, 2006).

Sources and appendices to this article are published at the author's homepage. All data used can be downloaded from [V-Dem](#).

Vaishnavi Sopan Honwalkar
B. Sc. I year (Bio)

Babasaheb Ambedkar - A Symbol of Knowledge and Sign of Inspiration

Bharat Ratna Babasaheb Dr. B.R. Ambedkar, an eminent economist, famous historian, prominent jurist, renowned scholar, strong anthropologist, a statesman, social scientist, emancipator, great educationalist, true nationalist, prolific writer, revolutionist a great visionary, and at the top of great constitutionalist was born in the soil of India on 14th April 1891. To honor and remember his personality and his immense contributions and service to India, his birthday is celebrated every year on 14th April with great passion all over India.

Dr. Ambedkar was a man of thirst for education example for the activists and acquired MA, Ph.D., M.Sc, D.Sc, Barrister-at-law, L.L.D, D.Litt. Ambedkar was voted “the greatest Indian” in 2012 by a poll organized by History TV18. The Government of Maharashtra has acquired a house in London where Ambedkar lived during his days as a student and this house is converted into a museum-cum-memorial to Ambedkar.

Dr. Ambedkar is considered as “The Greatest Alumni of Columbia University”. A bust was installed in his honor. Columbia University Vice-President and provost, while awarding the degree of the law said: “Dr. B.R. Ambedkar as a great reformer and a valiant

upholder of human rights”. Dr. Ambedkar stocked his library with more than 50,000 books. It is almost impossible to state his extraordinarily vast educational experience.

No wonder he is also popularly known as the “symbol of knowledge” and “the sign of information” for which the world respects him as great knowledgeable. America has declared that Dr. Ambedkar's Birth Anniversary i.e. 14th April will be the Teacher's Day of America. He sacrificed his whole life for the nation and proved himself as a real countryman. We can draw inspiration from his ideology, philosophy, views, politics, and achievements. He is remembered as a source of eternal inspiration. India's pandemic response still needed Ambedkar's vision of social security and public health. Salute Babasaheb !

Monica Rathod
B.A. III

Education

" Education is not only a ladder of opportunity, but it is also an investment in our future."

" Education is the process in which we discover that the learning adds quality to our lives Learning must be experiment."

Naseha Khair Jawed Khan
B.Sc. I year (Bio)

National Integration

While in the concepts of 'Nation and Country' The difference must be made Emotional in this idea of nation.

Integration is expected A land that is geographically specific can be called a 'country'

In a particular area a group of people come together, and are emotionally and culturally brought together is motivated by the same goal. There is equality of values. They share each other's joys and sorrows. A land with such emotional unity is called a nation. The geographical boundaries of a national may be the territory of that nation, but at the same time that nation has history, has traditions, has culture. These are the characteristics of that nation. Their coordination is integration. Integration is the process of connecting the emotional minds of individuals. The social elements of the nation must be involved as sharers of happiness and sorrow. When we say national unity, not only constitutional and legal unity is expected but unit of mind is necessary.

From this point of view unity in Diversity is a special feature of India. Even though there are many castes religions, creeds, languages. Whenever there is a crisis in the nation, the whole society seems to be united. Cultural unity is often found at the national level. Even though I am different by religion. caste, language. I am first Indian. The person is constantly aware of in India. Sometimes in the name of religion, Caste, Creed, there are incidents which are detrimental to social health and hinder national unity. At such a time. Social activists thinkers and educationists of the country have made special efforts to create social harmony. A large Humber of young people today must make special efforts to create social harmony. If we want to survive in the world as a nation, the youth must abandon the narrow

mindedness to create emotional unity for this. It will not be just a matter of presenting ideas in principle. but it will have to be accompanied by action. National unity during the British rule, there were many colonists in this country. They were ruling in their own way. The British never thought of unity. As a result all Indians continued to live in a shrinking world But despite all this many years.

Due to tradition, cultural unity prevailed in India. The question of national unity is complicated by the fact that some foreign powers are adding fuel to the fire. This country has been attacked many times. One attack did not calm down. The second and third attacks continued, people of different ethnicities who came here settled here. Arya came to them. Saka dushan Hun came people of Arabic and Turkish descent came. Apart from these. People of other races also appear to have come here Despite this India is an successful path as a democratic nation. Dr. Babasaheb Ambedkar drafted the Indian constitution. The values of freedom, equality and brotherhood should be rooted, insisted presented by Dr. Ambedkar. These values are useful for integration. An Indian citizen should be natured. On these values only then. no matter how diverse, no matter how different, the ideas of brotherhood creates love for each other and the development of the individual. For that every one needs freedom. The idea of equality comes to life. Secularism helps in practice I love my religion and my country.

Ku. Gayatri Thakare
B.A. II year

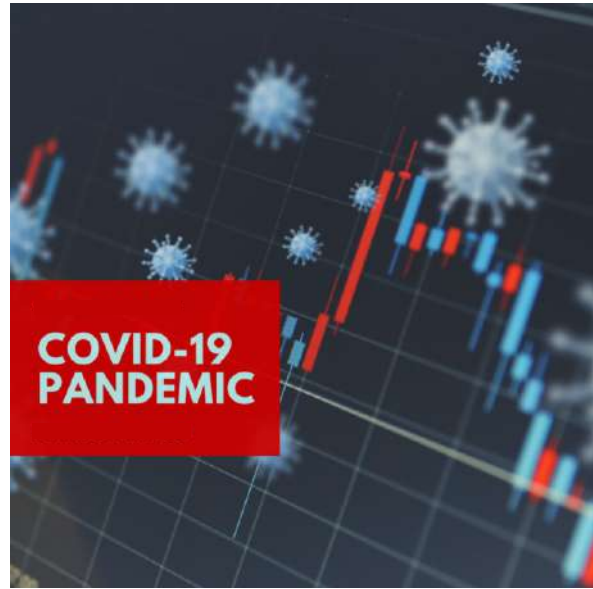
Covid-19 Pandemic Threat of the World Economy

The world has been affected very badly due to covid-19. Events have happened quickly and the relentless progression of the corona virus has generated around the world. It has impressed heads of state and societies in every different situation. It did not arise in underdeveloped countries or unsanitary conditions. Nor did it start in countries with weak governments or in a state of war.

From the outbreak in China its passage through Asia and Europe to its arrival to the American continent, the countries most affected have been those in the northern hemisphere with the highest level of development and institutional strength. Due to this pandemic the world's economy is disrupting highly interdependent production and value chains. Start of like the curse of the globalized world. Herein, it would seem that the nationalist response was the right one. After all the isolation and closures of borders continues to be the most commonly supported decision in the fight to instigate the pace of virus transmission.

When we talk about the economy of India in Pandemic according to the International Monetary Fund (IMF), India's economy is projected to contract by 10.3% this year and likely to bounce back with an impressive expansion of 8.8 percent next year

India's fiscal deficit is estimated at 6.8% of gross domestic product (GDP) in 2021-22 as the government looks to increase spending to revive growth in the pandemic battered economy. The fact is that the government will adopt an expansionary fiscal stance was indicative from the push for fiscal spending made in the economic survey a presented by Government.

There is a high risk of a resurgence in Covid-19 infections derailing the world economy this year, according to a firm majority of economists in a Reuters poll, who forecast global GDP would reach pre-pandemic levels within two years. Reuters polls of around 500 economists across Asia, Europe and the Americas revealed modest downgrades or no change to growth outlooks compared with previous surveys, as well as tamer inflation views across most countries.

According to the economic experts, it is difficult to overstate the importance of the coming months for the global economy and public health. The biggest downside risk to the global economy is that vaccines prove to be ineffective against the new mutations. In all, the emergence of a vaccine-resistant, dominant strain could result in a lost quarter for the global economy.

Sachin Shravan Shere
B.A. I year

कथारञ्जनी

एकः धनिकः। तस्य विशालं गृहम्। अपारम् ऐश्वर्यम् किन्तु सुखं नास्ति। सर्वदा चिन्ता। तस्य गृहस्य पार्श्वे एकस्य निर्धनस्य कूटीरम्। निर्धनस्य गृहे धनं नास्ति। प्रतिदिनं भोजनं नास्ति।

एकः मध्याह्नः। निर्धनस्य भोजनं नास्ति। तथापि सः सन्तोषेण गायति। एतत् धनिकः शृणोति। सः पृच्छति - “भवतः धनं नास्ति। भोजनं नास्ति। तथापि सन्तोषः अस्ति। मम धनम् अस्ति। ऐश्वर्यम् अस्ति। तथापि सन्तोषः नास्ति। एतत् किमर्थम्?” इति।

तदा निर्धनः वदति - “महोदय! एषः वसन्तकालः। सर्वत्र सौन्दर्यम्। अहं तत् पश्यामि। गायामि। यत् ‘अस्ति’ तत् अहं पश्यामि। अतः सन्तोषेण गायामि। भवान् यत् ‘नास्ति’ तत् पश्यति।” एवं निर्धनस्य वचः श्रुत्वा धनिकः प्राकृतिकं सौन्दर्यम् अनुभवन् चिन्तां त्यक्तवान्।

आरोग्यम्।

भोजनान्ते पिबेत् तक्रं दिनान्ते च पिबेत् पयः।
निशान्ते च पिबेत् वारि किं वैद्यस्य प्रयोजनम्॥
यदि भोजनानन्तरं तक्रं,
रात्रौ शयनपूर्वं दुग्धं तथैव
प्रातःकाले जलं पीयते तर्हि कदापि
वैद्यस्य आवश्यकता न भवेत्।

देशभक्तिपटः।

‘उरी-द-सर्जिकल स्ट्राईक’
इति देशभक्तिपटः दृष्टः।
विकी-कौशल महोदयः एतस्मिन् चित्रपटे
सेनानायकस्य भूमिकां नाटयति।
यामी-गौतममहोदया नायिकाच।
एषः चित्रपटः सत्यघटनाधारितः।
प्रारम्भे भारतीयसेनायाः ‘पठाणकोटः’ इति
सेनानिवेशे शत्रुसैनिकानाम् आक्रमणं भवति।
तस्मिन् नैके भारतीयसैनिकाः वीरगति
प्राप्नुवन्ति। तस्य आक्रमणस्य प्रतिक्रियारूपेण
भारतीयसैनिकाः एकां योजनां रचयन्ति।
योजनायाः अनुसारं मध्यरात्रौ भारतीयचमूः
शत्रुनिवेशं प्रविश्य तेषां शिबिरम् उद्ध्वस्तं
करोति। अस्माकं भारतस्य कोऽपि योद्धा
क्षतिग्रस्तः न भवति। अन्ते अस्माकं भारतस्य
एव जयः भवति। एषः चित्रपटः सामान्यजनानां
मनसि सेनायाः कृते आदरं जनयति। सर्वेभ्यः
देशभक्तेः प्रेरणां यच्छति च।

कु. वैष्णवी जाधव

११ वा.

गणेश

गणेशः गृहः च
परमेश्वरस्य पार्वत्याः च
पुत्रद्वयम्। एकदा नारदः
कै ल ा स प र् व त म्
आगतवात्। सः एकम्
उत्तमं फलं परमेश्वराय
दत्तवान्। 'फलं एकम्

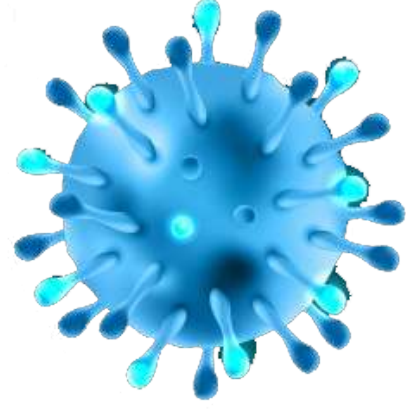
एव। मम तु पुत्रद्वयम्। किं करोमि' इति शिवः
चिन्तितवान्। अन्ते सः 'एकां परीक्षां करोमि' इति
निश्चितवान्। पुत्रद्वयम् आहूय-“यः एतस्य
लोकस्य प्रदक्षिणं प्रथमं करोति, तस्मै एव फलं
ददामि” इति उक्तवान्।

सुब्रह्मण्यः मयुरम् आरूढ्य लोकस्य
प्रदक्षिणं कर्तुम् उद्युक्तः अभवत्।

विघ्नेश्वरः तथा कर्तुं न शक्तः, यतः तस्य
शरीरं स्थूलम् आसीत्, तस्य वाहनं तु मन्दं
गच्छति। क्षणं चिन्तयित्वा सः जनकं पृष्ठवान्-
“हे जनकं। एतस्मात् लोकात् श्रेष्ठतरः कः”
इति। शिवः उत्तरं दत्तवान्-“पिता माता इति
द्वयम् एवं लोकात् श्रेष्ठतरम्” इति।
“मातापितृप्रदक्षिणं करोमि चेत्, तत् कार्यं
लोकप्रदक्षिणस्य समम् एव” इति चिन्तयित्वा
गणेशः तथा कृतवान्। सन्तुष्टः शिवः तस्मै एव
फलं दन्तवान्।

मातृदेवो भव। पितृदेवा भव॥

जाई अनिल महाजन
११ वा वाणिज्य

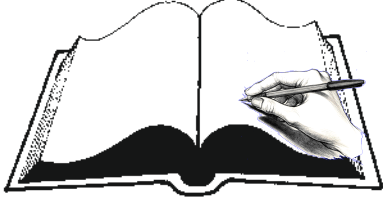
मया अनुभूता आपत्तिः कोरोनाः।

इदानीं राष्ट्रीय आपत्ति इति उद्घोषितः
अस्ति कोरोनारोगः। एषा आपत्तिः न तु सीमिता
महाराष्ट्रराज्ये अपि तु सर्वास्मिन् विश्वे प्रसारिता।
तस्याः साक्षात् उपायाः अपि न पर्याप्ताः। एतस्य
रोगस्य प्रसारणे नियन्त्रणं कर्तुं न शक्यते
अस्माभिः। तेनैव सः रोगः आपत्तिः इति
उद्घोषिता। यतः एषः आकस्मिकः रोगः
जीवितहानिः कुर्वाणः रोगः च। अस्य नियन्त्रणाय
वर्तते समितिः। अथं रोगः संसर्गात् प्रसरितः।
स्वच्छताकरणं तथा च निर्जन्तुकीकरणमेव
उपायौ। ओष्ठ-नासिकायोः वस्त्रावरणं करणीयम्
मुखपिधानं कृत्वा। सर्वेषु रुग्णालयेषु रुग्णानां
सङ्ख्या वर्धते एव। अत्यवस्थाः रुग्णालयेषु यान्ति
तथा केचन गृहेषु एव निवासं कृत्वा एकान्तवासे
स्वस्थाः भवन्ति। संसर्ग-प्रभावात् जनाः इदानीं
हस्तांदोलनमपि न कुर्वन्ति। मार्गेषु अपि
विनाकारणं न भ्रमन्ति। परं कोरोना
विपत्तिकारणात् विद्यालय- महाविद्यालयाः अपि
निर्बालकाः इति खेदविषयः। तथापि ज्ञानग्रहणं
ज्ञानदानं न रूद्धम्। तत अविरतं प्रचलत्येव
सङ्गणक-दूरभाषा-दूरदर्शन माध्यमैः। कोरोना
औषधं शीघ्रं निर्माय सर्वे परस्परं मिलन्तु, इत्येव
महती प्रार्थना। शुभं भवतु।

वैष्णवी रमेश कान्हेड
११ वा वाणिज्य

लिख नूतनविषयेषु हि बहुसंस्कृतलेखान्

मन्त्रशक्तिश्च

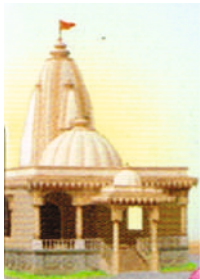
शृणु साधकः! तव जीवनपथप्रेरकवाणीम्
वद शिक्षक! जनपाठनसुकरां सुरवाणीम्।
पठ छात्रक! नवनिर्मितसुपरिष्कृतपाठान्
लिख नूतनविषयेषु हि बहुसंस्कृतलेखान् ।लिख॥

मा श्रावय निजशंसनपरदूषणवाक्यम्
ननु गापय कृतिबोधकमतिप्रेरकगीतम्।
त्यज लेखक! भयमिश्रितगतिरोधकभावम्
हृदि धारय नवसर्जनबहुलेखनध्येयम् ॥हृदि॥

सहगन्तुकसहवाचकसहवेदकचितम्
अभिमन्त्रय किल वैदिकसमुपसिततत्त्वम्।
सरलात्मकनियमादृतसुरसंस्कृतभाषाम्
कुरु लेखक! निजलेखनकृतिसाधनभूताम् ॥कुरु॥

पठनेन हि पदसङ्ग्रहमभिवर्धय नित्यम्
मननेन च पदशोधनमवधारय सर्वम्।
समकालिकरचनासु तु सुतरां चिनु गद्यम्
लिख संस्कृतमनुवादक! नितरां परिशुद्धम् ॥लिख॥

धनकामनपदलालसरहितं कुरु कार्यम्
अभिप्रेरणगुणपूजनसहितं कुरु काव्यम्।
चल सन्ततमनिशं पथि नियतं कुरु सेवाम्
लिख लेखक! पठपाठक! सततं स्मर ध्येयम् ॥लिख॥

सुदिन पडघणे
११ वी विज्ञान

सदाचारेण सर्वेषां शुद्धं भवति मानसम्।
निर्मलं च विशुद्धं च मानसं देवमन्दिरम्॥

त्रेतायां मंत्र-शक्तिश्च ज्ञानशक्तिः कृतो- युगे
द्वापरे युद्ध- शक्तिश्च, संघेशक्ति कलौ युगे॥

पुस्तकेषु च या विद्या परहस्ते च यद्धनम्।
समये तु परीप्राप्ते न सा विद्या न तद्धनम्॥

शीलं सद्गुण संपत्तिः ज्ञानं विज्ञानमेव च ।
उत्साहो वर्धते येन वाचनं तद हितावहम्॥

मनुजा वाचनेनैव बोधन्ते विषयान् बहून्।
दक्षा भवन्ति कार्येषु वाचनेन बहुश्रुताः॥

वाल्मीकीव्यासबाणाद्याः प्राचीनाः कविपण्डिताः।
तान् शिक्षयन्ति सततं ये सदा वाचने रताः।

अद्ययावद्धि ज्ञानाय वृत्तपत्रं पठेत्सदा।
सर्वविद्धसुविद्यार्थं वाचनमुपकारकम्॥

वृथाभ्रमणकुक्क्रीडापरपीडाभाषणैः।
कालक्षेपो न कर्तव्यो विद्यार्थी वाचनं श्रयेत्॥

वाचनं ज्ञानदं बाल्ये तारूप्य शीलरक्षकम्।
वार्धक्ये दुःखहरणं हित सद्ग्रन्थ वाचनम्॥

शिवम् दिपक डारु
११ वा वाणिज्य

कोरोनातः रक्षणम्।

हस्तौ क्षालय हे सुहृद्वर मुहुः स्पर्शं कृते कुत्रचित्तुण्डे
स्थापय कर्पटं खलु सदोद्भूते च कासे द्रुतम्।
स्थानानि प्रथमं ध्रुवं परिहर सम्मर्दयुक्तानि वै
कोरोनासमये कुरुष्व सततं कार्याणि चैतानि भोः॥
(शार्दूलविक्रीडितम्)

तन्वी तगलपल्लेवार
११ वी विज्ञान

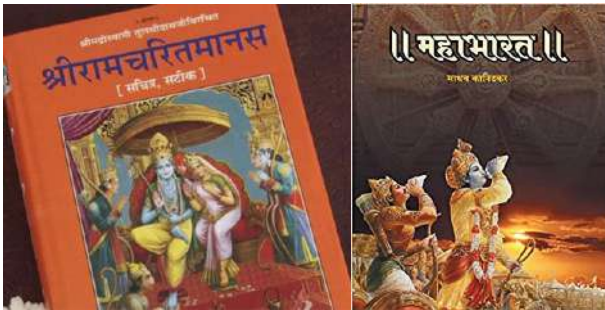
आर्षमहाकाव्ये

ऋषिणा रचितं महाकाव्यं नाम आर्षमहाकाव्यम्।
ते द्वे- रामायणं महाभारतं च। रामायणस्य कर्ता
आदिकविः वाल्मीकिः। रामायणं नाम रामस्य
अयनं जीवनक्रमः। तत्र सप्त काण्डानि (विभागाः)
तेषु २४००० पद्यानि सन्ति।

भरतवंशीयाः राजानः यत् परस्परम्
अयुध्यन्त तस्य युद्धस्य महती गाथा नाम
महाभारतम्। महर्षिः व्यासः तस्य रचयिता। अयं
ग्रन्थः पूर्वं जयः नाम इतिहासः इति प्रसिद्धः
आसीत्। तत्र अष्टादश पर्वाणि (विभागाः) सन्ति,
तेषु एकलक्षश्लोकाः वर्तन्ते। महाभारते एव
भीष्मपर्वणि भगवद्गीता विद्यते।

रामायणमहाभारताधारितानि बहूनि
काव्यानिफनि संस्कृतभाषायां तथा अन्यासू
भारतीय भाषासू अपि वर्तन्ते। भारताद् बहिः अपि
रामायणकथाः तथा महाभारतकथाः प्रचलिताः।

सपना अशोक राठोड
११ वा वाणिज्य

ज्ञानदिपोऽयम्

धनादुच्चतरः श्रमः श्रमादुच्चतरं स्नेहम्।
धनश्रमस्नेहेषु नित्यमुच्चतमः ज्ञानदीपः॥

श्रमदीपः

श्रमः दानमणिः नित्यं श्रमः राजलक्ष्मीरसदा।
श्रमः पुण्यदायी च श्रमः दीपो तथा सुमङ्गलः॥

लक्ष्मीपूजन यंत्र

नमस्ते सर्व देवानां वरदासि हरिप्रिये।
या गतिस्त्वत्प्रपन्नानां सा मे भूयात् त्वदर्चनात्॥

लेखनी पूजन

लेखनी निर्मिता पूर्वं ब्रह्मणा परमेष्ठिना।
लोकानां च हितार्थाय तस्मात्तां पूज्याम्यहम्॥
ॐ लेखणीस्थायै दैव्यै नमः
शास्त्राणां व्यवहाराणां विद्यानामाप्युयाद्यातः।
अतस्त्वां पूजयिष्यामि मम हस्ते स्थिरा भव॥

कुबेर मंत्र

धनदाय नमस्तुभ्यं निधिपद्माधिपाय च।
भवन्तु त्वत्प्रसादेन धनधान्यमिदसम्पदः॥
तुला (तराजू) पूजन
नमस्ते सर्व देवानां शक्तित्वे सत्यमाश्रिता।
साक्षीभूता जगद्धात्री निर्मिता विश्वेयोनिना॥

शिवम् दिपक डारु
११ वा वाणिज्य

शुभाशयाः

स्वास्थ्यलाभार्थम्

शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम्।
श्रुतं मया, रूग्णो भवाम्।
भगवतः अनुग्रहेण शीघ्रं
स्वास्थ्यलाभं करोतु भवान्।

गृहप्रवेशः

गृह पेयं स्वागतं च
हार्दिकी मधुरा च वाक्।
स्नेह श्रयौ प्रेरणा च
नोच्छिधनां कदाचन॥

नववर्षम्

नववर्ष सुखदं, मंगलमयं,
सौभाग्यकरं च भूयात्।

रक्षाबन्धनम्

रक्षासूत्रं रक्षतु सर्वान्
फलयतु भ्रातृभिवम्
भेदमनैक्यं दूरीकुर्वत
जनयतु जनसौहार्दम्॥

उद्यमस्मभसन्दर्भे

उद्योगेन बलेनैव
बुद्ध्या धैर्येण साहसात्।
पराक्रमेणार्जवेन
सिद्धीं विन्दस्व जीवने॥

समारम्भम् अभिलस्य

कार्यक्रमो यशस्वी स्यात्
सञ्जनैर्बहूभिः स्तूतः।
श्रमोत्साहौ नवौ स्यातां
पर्थतां कार्यकृद्बलम्॥

विवाहः

सन्तुष्टे भार्यया भर्ता भर्त्रा
भार्या तथैव च ।
यस्मिन्नेव फूले नित्यं
फलयाणं तत्र पै ध्रुवम्॥

नववर्षम्

नववर्षं नवं हर्षं
समृद्धिं सूखसम्पदम्।
कार्यसिद्धिं परां वृद्धिं
वितनोतु शुभं चिरम्॥

दीपावली

दीपावली दीपीतसर्वलोका,
देदीप्यमाना हृदये जनानाम्।
स्नेहं परेषां हितसाधनं च,
संवर्धयन्ती शुभमातनोतु॥

विदेशगमनार्थम्

शुभास्ते सन्तु पन्थानः।
भवतां विदेशगमनं विश्राया प्रसन्नता जाता।
यात्रेयं निर्विघ्ना शुभदा च भूयात्।

मकरसङ्क्रमणम्

उत्तरा यास्मतो वृद्धिं मकरस्थरवेर्यशा।
तथा स्यातव तेजोऽपि वर्धाजासुतरोतम् ॥

हरिष गजानन रत्ने

११ वा वाणिज्य

कथारञ्जनी

धौम्यमहर्षेः आश्रमः। महती वृष्टिः।
'कृषिक्षेत्रे अधिकं जलम् आगच्छति, तत्
निवारयतु' इति
शिष्यं वदति धौम्यः। शिष्यः मृत्तिकया
जलप्रवाहं निवारयितुं प्रयत्नं करोति। सः न
शक्तः। अन्ते स्वयम्! एव शयनं कृत्वा
जलप्रवाहं निवारयति। बहुकालानन्तरम्
अपि शिष्यः न प्रत्यागतः इत्यतः धौम्यः
कृषिक्षेत्रं गच्छति। शिष्यस्य साहसं दृष्ट्वा
सन्तुष्टः गुरुः तस्मै ज्ञानं ददाति। तस्य
शिष्यस्य नाम आरुणिः। उद्दालकः इति
अपि तस्य अपरं नाम।

आयुष चिद्दरवार

११ वा वाणिज्य

شیخ آصف الدین B.A.III

غفلت نقصان دہ ثابت ہو سکتی ہے

کورونا وائرس سے متعلق ہر طرح کی حفاظتی تنبیہ اور ہدایات کے باوجود عوام میں بے احتیاطی اور غفلت کا مظاہرہ دیکھنے میں آ رہا ہے، اسکولوں اور دفاتر وغیرہ میں تعطیلات حفاظتی نقطہ نظر سے دی گئی ہیں مگر ہم شاید اسے تفریح کا موقع سمجھ بیٹھے ہیں، یا ہمیں وبا کی سنگینی کا احساس ہی نہیں ہے، والدین کی غیر ذمہ داری کا یہ عالم ہے کہ بچے گلی کوچوں کی دھول مٹی میں سارا سارا دن کھیل کود میں مشغول ہیں اسی طرح نوجوان و بزرگ محفلوں اور کنٹروں پر گپ شپ میں مصروف ہیں تو اکثر خواتین سڑک پر لگی دکانوں اور بازاروں میں خریداری میں لگن ہیں چونکہ بچوں اور بزرگوں کا جسمانی مدافعتی نظام کمزور ہوتا ہے اس لئے وہ زیادہ خطرے کی زد میں آسکتے ہیں۔ والدین کو چاہئے کہ وہ اپنے بچوں کا ان کی دلچسپ مصروفیات کے ذریعے گھر کی چار دیواری میں روک رکھنے کی کوشش کریں، ان حالات میں اپنے گھروں تک محدود رہنا ہر کسی سے ملاقات اور ہجوم والی جگہوں سے مکمل احتراز کرنا بے حد ضروری ہے۔ ہم یہ بھی بخوبی جانتے ہیں کہ ہمارا طبی نظام کسی وبائی صورت حال سے نپٹنے کا متحمل نہیں ہے۔ صحت عامہ کے محدود وسائل اور افرادی وقت کی کمی کے باوجود ہمارے ڈاکٹرس اور طبی عملہ بڑی جانفشانی، عزم و خلوص کے ساتھ اور اپنی زندگیوں کو خطرے میں ڈال کر عوامی خدمت میں لگے ہیں ان کی اس کوشش کو کامیاب کرنے میں ہمارا تعاون بے حد ضروری ہے۔ ہماری تن آسانی، غفلت اور بے احتیاطی، مرض اور مریضوں کی تعداد میں اضافے کا ہی باعث ہوگی اور نتیجتاً کئی مریض علاج کی لازمی سہولیات سے محروم رہ سکتے ہیں، کیونکہ ہمارے اسپتال بیک وقت اپنی استطاعت سے بہت زیادہ بوجھ اٹھانے کے قابل نہیں ہیں، لہذا اس وقت ایک ذمہ دار شہری ہونے کا ثبوت دیتے ہوئے ہمیں چاہیے کہ ہم تمام احتیاط اور ہدایات پر کاربند ہوں۔ مرض چونکہ عالمی وبائی صورت اختیار کر چکا ہے، اسے مزید پھیلاؤ سے روکنا

ہماری ذمہ داری ہے۔
زمین عقلمندوں سے تو بھری پڑی ہے
مگر درد مندوں سے خالی ہے۔

غزل

شیخ کلیم محمد جواد B.A.I

ایک لفظ ہے محبت، اُسے کر کے دیکھو تم
برباد نہ ہو جاؤ تو میرا نام بدل دینا

ایک لفظ مقدر ہے اس سے لڑ کے دیکھو تم
ہار نہ جاؤں تو میرا نام بدل دینا

ایک لفظ وفا ہے جو دنیا میں نہیں ملتی
کہیں سے گر مل جائے تو میرا نام بدل دینا

ایک لفظ آنسو ہے اسے دل میں چھپا کر دیکھو تم
آنکھوں سے نہ بہہ جائے تو میرا نام بدل دینا

ایک لفظ جدائی ہے اسے سہہ کر دیکھو تم
ٹوٹ کر نہ بکھر جاؤ تو میرا نام بدل دینا

مثالی اُستاد

(B.Com.II) احفاظ علی ذاکر علی

شادی کی تقریب میں ایک صاحب اپنے جاننے والے آدمی کے پاس جاتے ہیں اور پوچھتے ہیں، کیا آپ نے مجھے پہچانا؟ انھوں نے غور سے دیکھا اور کہا ”ہاں! آپ میرے پرائمری اسکول کے شاگرد ہو، کیا کر رہے ہو آج کل؟“ شاگرد نے جواب دیا کہ ”میں بھی آپ کی طرح اسکول ٹیچر ہوں اور ٹیچر بننے کی یہ خواہش مجھ میں آپ ہی کہ وجہ سے بیدار ہوئی۔“ اُستاد نے پوچھا ”وہ کیسے؟“ شاگرد نے جواب دیا، ”ایک بار کلاس کے ایک لڑکے کی بہت خوبصورت گھڑی چوری ہو گئی تھی اور وہ گھڑی میں نے چرائی تھی، آپ نے پوری کلاس کو کہا تھا کہ جس نے بھی گھڑی چرائی ہے واپس کر دے۔“ میں گھڑی واپس کرنا چاہتا تھا لیکن شرمندگی سے بچنے کے لئے یہ جرات نہ کر سکا، آپ نے پوری کلاس کو دیوار کی طرف آنکھیں بند کر کے کھڑے ہونے کا حکم دیا اور سب کی جیبوں کی تلاشی لی اور میری جیب سے گھڑی نکال کر بھی میرا نام لئے بغیر وہ گھڑی اس کے مالک کو دے دی اور مجھے بھی اس عمل پر شرمندہ نہ کیا، میں نے اسی دن سے اُستاد بننے کا تہیہ کر لیا تھا۔ اُستاد نے کہا کہ کہانی کچھ یوں ہے کہ تلاشی کے دوران میں نے بھی اپنی آنکھیں بن کر لی تھیں اور مجھے بھی آج ہی پتہ چلا کہ وہ گھڑی آپ نے چرائی تھی۔ کیا ہم ایسے اُستاد بن سکتے ہیں اپنے اعمال سے بچوں کو اُستاد بننے کی ترغیب دے سکیں نہ کہ چھوٹی چھوٹی غلطیوں پر بچوں کو پوری کلاس کے سامنے شرمندہ کریں۔

لطیفے

☆ ایک عجیب لفظ ہے۔ sorry بندہ کہے تو غصہ ختم
ڈاکٹر کہے ہو، بندہ ختم

B.Com.II میرا حمزہ علی واجد علی

☆ ڈاکٹر: کوئی پرانی بیماری ہے اندر ہی اندر آپ کو کھار ہی ہے۔
مریض: آہستہ بولیں باہر ہی بیٹھی ہے

B.Com-II شاہد احمد زویا

☆ تری یاد میں کھو کر کچھ یوں خود پہ ستم ڈھائے،
فیس واش سے برش کر کے آئے۔

B.A.III شیخ سجاد شیخ اعجاز

☆ ہر چمکتی چیز سونا نہیں ہوتی ہر چھینک کر دانا نہیں ہوتی

B.A.III شیخ آفتاب شیخ مشتاق

☆ جسے یاد کرنے سے موڑ خراب ہو جائے ایک ایک فضول خیال ہوتی

☆ بیوی: میں آپ کے دل میں رہنا چاہتی ہوں،

شوہر: ٹھیک ہے پردہاں دوسری عورتوں سے لڑنا مت

B.Com.III شیخ رضوان شیخ ناصر

زندگی کے دو دن

● یہ زندگی دو دن کی ہے ایک دن تمہارے حق میں ہے اور
دوسرا دن تمہارے مخالف۔

● جس دن تمہارے حق میں ہو اس دن غرور مت کرنا، اور
جس دن تمہارے مخالف ہو اس دن صبر کرنا۔

ناصر خیر جاوید خان (B.Sc.I)

بغیر لباس آئے تھے اس جہاں میں
بس ایک کفن کی خاطر اتنا سب کرنا پڑا۔

ارباب غازی خان (B.Sc.I)

سچی بات

آدمی کو جب اللہ سے لینا ہو تو لاکھوں کروڑوں کی چاہت رکھتا ہے اور
جب اللہ کی راہ میں دینا ہو تو جیب میں سے سکے ڈھونڈتا ہے۔

زندگی میں ایسے لوگ شامل کرو جو آئینہ اور سایہ بن کر ساتھ رہیں،
کیونکہ آئینہ جھوٹ نہیں بولتا اور سایہ ساتھ نہیں چھوڑتا۔

عرفیہ انجم مرزا ہدایت اللہ بیگ (B.Sc.I)

انسان کی تمام پریشانیاں دو باتوں کو وجہ سے ہیں

(۱) تقدیر سے زیادہ چاہتا ہے (۲) وقت سے پہلے چاہتا ہے

صائمہ پروین شیخ مختار (B.Sc.I)

(۱) وقت کی ایک عادت اچھی لگی جیسا بھی ہو گزر جاتا ہے۔

طوبہ فرحین خلیل اللہ خان (B.Sc.I)

Effect of Covid-19 On Student Life

During this coronavirus time as being students, I was initially happy about the virus because there was a lockdown all over India, there were no colleges, had an ash life initially enjoying all the day with playing games, watching movies right from the morning to the night. At once, an instant of time, I thought there was no movie for me to watch. Waiting for unlocking situation to meet friends and relatives. Still, things are not settled to meet the friends and relatives. Slowly taking online class after some time in the lockdown period onwards. Initially Online classes feel better. Where there was a complete change in the situation of the class's atmosphere. After a month came to know that there are lots of disadvantages and advantages to this type of education. Finally came to know that this virus is not a blessing to students but a foreshadow of the student's further life to adjust the Online mode of education. The shift in education is totally different from all my education life.

Describing the few of the advantages and disadvantages during the Covid-19 pandemic.

ADVANTAGES: There are no significant advantages because there is a huge loss in jobs, lives, and the economy of the Country. But speaking about the children, there are some advantages. School and Collages holidays .Students can use their quality time in studying and the other activities in which they are interested. Spend time in the house by not going out and enjoy watch movies and do some craftwork. Time to spend with family, Best time to spend with grandparents, cousins, mother, father, and other relatives as there is ample time to spend (if possible, as per government norms). Moreover, everyone is doing working from home. There is no need to step out of the house and meet with relatives you can pick the phone and call them and talk with builds more family relations. Watching a movie along with the family and enjoying it can only happen now at this time. Spend time with parents and explain career planning views and brainstorm them for stepping towards proper feature path.

Saving Time Saving time to avoid

transportation time, prayer, sports, chatting with friends. Spending five to six hours of the quality time for the online classes. Whereas in school, spent 10 hours. Getting more time for the self-study if we use in the proper way to avoid watching movies and playing mobile games

DISADVANTAGES There are significant disadvantages because there is a huge loss in jobs, lives, and the economy of the Country. Main disadvantages for students are Online Classes Online classes, the adoption rate is around 50-60% whereas in the classroom the adoption was around 80-90%. Online classes affect the eyes of the students due to long hours in front of the blue screen Small children like the playschool and the primary grades must not have this type of class because they have low concentration power, and these small kids do not have the ability to sit for a longer time in front of the blue screen. Lots of poor students do not have access to laptops and computers; all these students are naïve, think there should not be this disparate education.

Surely there are lots of disadvantageous factors like there are no exams; students are being given marks by the internals. This may impact their career in the future. These factors are going to be a foreshadow to the child further life. On this note, want to say that students are missing the days in the schools and colleges. Hoping the government take good decisions on education with clear instructions as early as possible to avoid the situations that occurred by Covid-19 pandemic.

Miss. Sameegha Haju Shaikh
B.Sc. III (Math)

Impact of online learning on College education

The COVID-19 pandemic changed the scenario of the entire world and its method of working. The aggressive virus make no choice for us but to shut down everything and just stay home. The academic year was about to get over or some were about to start the new academic session. Unfortunately, colleges had to keep their doors shut for the staff and the students for their safety. The college authorities understood that the situation is not going to change that soon. The only way left out was to start classes online and almost all the colleges started doing that.

The concepts and the formulas remain the same but the method of the teacher has changed. With online education, the teacher and a student have come on a virtual platform for interaction. Conducting online classes for students was a good decision for students but let us see what impact it has on education.

Positive Impact

Anywhere: The main advantage of online learning is that it allows students to participate in in class home or from another place. Students can participate in classes from anywhere in the world, provided they have a computer or mobile and Internet connection. In addition, the online format allows physically challenged students more freedom to participate in class.

Improve focus: Students are able to focus better when studying online. It is because they sit alone in a room when the session is going on. In a classroom, there are chances of distraction from the surroundings due to some of the other reasons. Studying from the online sessions at home means that they are only focusing on the lectures. There is almost no distraction at all.

Access to Resources: It is easy to include the guest experts or students from other institutions in an online class. Furthermore, today's students have access to resources and materials that may be physically located anywhere in the world. A teacher can provide materials relevant to the course topic for students to access for research, extension, or in-depth analysis of course.

Better Results: E-learning in higher education has been known to improve productivity, augment focus and thereby, provide better academic results. This is because audio-visual learning coupled with a host of variable media formats, tend to cast a positive influence on the learner's ability to grasp and retain information. This further improves scores & refines results.

Negative Impact

Absence of physical features: The presence of students and teachers in a physical classroom brings

more creative efforts while learning. Whereas learning online means it mostly lacks the sharing of ideas, brainstorming. Students many miss the funny statements led by a teacher or a student during the classroom session.

Equity and Accessibility to Technology: Before any online program it must have the students are able to access the online learning environment. Lack of access, whether it be for economic or any other reasons, will exclude otherwise eligible students from the course. This is a significant issue in rural area students and students belong to lower economy family.

Decreased engagement: Many students struggle with the lack of face-to-face interaction with their teachers and peers during online learning. Teachers may not be able to tell which students are on task and which students need more support. Disengaged students may not participate in class discussions online, and if a whole class is disengaged, that makes for one quiet, unproductive class meeting.

Lack of practical-based learning: Online learning is often theory-based and lacks practice-based learning. Theoretical knowledge refers to facts, theories, and reasoning whereas practical knowledge is based on hands-on effort and tasks. Online learning cannot be used to transfer practical knowledge like how to actually play the game. Only getting out on the field can do that. Therefore, it is important to keep in mind that e-learning cannot replace the knowledge that comes through hands-on experience.

Cheating prevention: Unfortunately, one of the biggest disadvantages of E-Learning continues to be cheating through various methods. Compared to on-campus students, online students can cheat on assessments more easily as they take assessments in their own environment and while using their personal computer. The students cannot be directly observed during assessments without a video feed, making cheat detection during online assessments more complicated than for traditional testing procedures. Additionally, without a proper identity verification system in place, students taking online assessments might be able to let a third party take the assessment instead of themselves, resulting in a wholly fraudulent result.

Iffat Fatema Mohammad Khalil
B.Sc. III (Math)

कोविड १९ आणि स्त्रियांमधील बेरोजगारिता

कोविड १९ म्हणजेच कोरोना व्हायरस आणि या कोविड-१९ मुळे वाढलेली स्त्रियांमधील बेरोजगारिता, कोरोना व्हायरस हा अतिसूक्ष्म घातक विषाणु आहे. सर्वप्रथम हा विषाणु चिनमधील वुहान शहरात सापडला. त्यानंतर या विषाणुचे नाव 'नोवेल कोरोना व्हायरस' ठेवण्यात आले. या कोविड-१९ मुळे सर्व जगातील लोकांचे जीवन जगण असाह्य झालं. आणि स्त्रिया मधील बेरोजगारिता देखील वाढली घड्याळ्याच्या काट्यावर धावणारे जग अक्षरशः जागेवरच थांबले.

या जगामध्ये माणवाने आतापर्यंत अनेक रोगांचा सामना केला आहे. परंतु आज संपूर्ण जगभरात एका अशा व्हायरसने थैमान घातलंय की, ज्यामुळे संपूर्ण जगाची झोप उडालेली आहे. लोकांच्या मनामध्ये भीतीचे वातावरण निर्माण झाले आहे. कुणाला स्वप्नात देखील वाटल नसेल की, आपल्याला कोविड-१९ सारख्या रोगाचा देखील सामना करावा लागेल म्हणून. कोविड-०९मुळे लोकांचे घरातून बाहेर पडणे कठीण झाले आहे. असंख्य स्त्रिया बेरोजगार झाल्यात. असंख्यांना रोजगार मिळण मुश्किल झाले आहे. या विषाणुमुळे संपूर्णदुनियेतील अनेक लोकांना याची बाधा झाली आहे. आणि लाखांहून अधिक लोकांना आपला जीव गमवावा लागला आहे.

कुणाला कोविड-१९ मुळे जीवाचा धोका झाला तर कुणाला रोजगार न मिळाल्यामुळे उपाशी रहावं लागलं. कुणाला या 'कोरोना व्हायरस' मुळे भुकेशी देखील सामना करावा लागला. असंख्यांनी कोविड-१९ मुळे जीव गमावला तर असंख्यांनी भुकेमुळे जीव गमावला. उपाशी राहण्याची वेळ आली त्यांच्यावर आणि सोबतच खुप सान्या संकटांना तोंड द्यावे लागले.

कोविड मुळे सर्वांचेच खूप नुकसान झाले. घड्याळ्याच्या काट्यावर धावणारे जग अचानक स्तब्ध झालेत. ज्यांना एका-एका मिनीटांची नव्हे तर एका-एका सेकंदाची पर्वा होती त्यांना देखील तेथेच थांबाव लागलं. मोठमोठे उद्योगधंदे जागेवर स्थिर झाले, मोठमोठ्या कंपन्यांना थांबवण्याचा आदेश देण्यात आला. एवढेच काय तर शाळा, कॉलेज, महाविद्यालये बंद करण्यात आली. त्यामुळे विद्यार्थ्यांचे देखील भरपूर नुकसान झाले. एकेकाळी जे जग एका वेगवान गतीने धावत होते त्या जगाला तत्पर ब्रेक लावावा लागला. इतकेच नव्हे तर लाखांहून अधिक स्त्रिया बेरोजगार झाल्यात त्यांच्या कुटूंबाची जबाबदारी मात्र त्यांच्यावर अवलंबून होती त्यांना देखील ईच्छा नसतानाही जागेवरच थांबावे लागले.

आज जगात सर्वत्र एकच चर्चा कोरोनाचीच, आज

जगात दहशत कोरोनाचीच, सर्वांच्या चेहऱ्यावर भीती कोरोनाचीच सर्वत्र फक्त कोरोना आणि कोरोनाच, आजदेखील सर्वांच्या मनामनातील ईश्वराकडे एकच आर्त हाक केव्हा जाणार हा कोरोना.

“सान्या जगात कोरोनाचे थैमान

जो तो झाला हैरान

कोरोना कधी जाणार ?

कधी आपण मोकळा श्वास घेणार ?

आपल्या देशाचे पंतप्रधान मा. नरेंद्र मोदी यांनी कोरोनाचा प्रसार रोखण्यासाठी, खबरदारी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून २२ मार्च २०२० रोजी 'जनता कर्फ्यु व त्यानंतर २५ मार्च ला लॉकडाऊन जाहीर केले. परंतु लॉकडाऊनच्या काळात लोकांचे खूप नुकसान झालेत. अनेक माणसे कोरोनाला बळी पडले. रोजगार बंद झालेत, व्यवसाय बंद पडले, शिक्षणव्यवस्था, पर्यटन, चित्रपट सुष्टी, कृषिव्यवस्था यांच्यावर विपरित परिणाम झालेत. अनेक देशांच्या अर्थव्यवस्था देखील मंदावल्या व एकंदरितच जनजीवन विस्कळीत झाले. गरीबांचे देखील खूप नुकसान झालेत ज्यांचे जीवन मात्र रोजगारावर अवलंबून होते. तेव्हा ते सर्व दिवसभर राबतील तेव्हाच त्यांना दोन वेळचे अन्न मिळत असे अशा कुटुंबातील लोकांना खुप हालअपेष्टा सहन कराव्या लागल्या घरातून बाहेर न पडता आल्यामुळे त्यांच्यावर उपाशी राहण्याची वेळ आली. कोरोनाच्या काळात कंपन्या बंद पडल्यामुळे स्त्रिया बेरोजगार झाल्यात. त्यांचे जीवन मात्र या कंपन्यांच्या भरवशावर चालत होता.

एकेकाळी ह्या रस्त्यावर मुंग्यांसारखी वाहने धावत होते आणि लॉकडाऊनच्या काळात जनु शांतताच पसरली. जेव्हा पासून कोविड-१९ चा प्रसार झालाय तेव्हापासून स्त्रिया जास्तीत जास्त बेरोजगार झाल्यात. त्यांना रोजगार मिळण कठीण झालंय. ज्या स्त्रिया मोठमोठ्या घरात अथवा श्रीमंतांच्या घरात काम करत होत्या त्यांना आता कामासाठी बोलवल जात नाही आहे. सरकारच्या समोर बेरोजगारिचा प्रश्न येऊन स्तब्ध उभा झालाय. अशा परिस्थितीत स्त्रियांवर देखील फार मोठी समस्या येऊन थांबली आहे. आता सर्वासमोर एकच प्रश्न तो म्हणजे रोजगार कधी मिळणार आणि आपलं जीवन पहिल्यासारखं सुरळीत कस चालणार. कोरोनाच्या आधी आपलं जीवन अगदी मोकळं, आनंदी आणि उत्साही व मजेत होतं. आपण एका वेगवान वाहनाने प्रवास करीत होतो. जणु जीवनात खुप आनंद होता परंतु कोरोनामुळे आपल्या वाहनाला तत्पर ब्रेक लावावा लागला. आता सर्वत्र कोरोनाच हा आपला वैरी बनून आपल्या जीवनात येऊ शिरला आहे.

“फोफावलीं सर्वत्र कोरोना महामारी
जपुया स्वतःला घेऊया कुटुंबाची जबाबदारी
आपणच आपले रक्षक बनू बचावासाठी
प्रतिबंधात्मक काळजी घेऊया रक्षणासाठी”

आज संपूर्ण जगात कोरोना, कोरोना आणि कोरोनाच आहे. त्यामुळे परिस्थिती अगदी विस्कळीत झाली आहे. सर्वांच्या समोर एक मोठा प्रश्न येऊन थांबलाय तो म्हणजे कधी जाणार कोरोना ? कधी मिटणार बेरोजगारीचा प्रश्न, केव्हा होणार सर्व जग मोकळं. सर्वांच्या मनात आता फक्त एकच ईच्छा देवा. प्लीज जाऊ दे ना कोरोना. कोरोनाला संपवण्यासाठी खूप लोक प्रयत्न करीत आहेत. आपल्या देशाचे डॉक्टर, नर्सस, आरोग्य कर्मचारी, पोलीस, सफाई कामगार, कोरोना व्यवस्थेविरुद्ध लढण्यासाठी रात्रंदिवस प्रयत्न करीत आहेत. कोरोनाला मात देण्यासाठी खूप प्रयत्न चालू आहे. सरकारनी देखील अनेक नियम सुरू केले आहेत.

“कोरोनाविरुद्धच्या लढाईत कार्य ज्यांचे देवासमान अशा सर्व कोरोनायोद्धांना करण्या मनापासून सन्मान”
जर कोरोनाला आपल्याला संपवायचं असेल ना तर सर्वांनाच प्रयत्न करायला हवं, डॉक्टर, नर्सस, आरोग्य कर्मचारी, पोलीस, सफाई कामगार तर मदत करताहेतच परंतु आपल्याला देखील काळजी घ्यावी लागेल हा विषाणु संपर्कामुळे पसरत असल्याने आपल्याला सर्वांना मास्कचा वापर केलाच पाहिजे. सरकारनी जे नियम सुरू केलेत त्यांच आपल्याला पालन करावं लागेल. कारण आपण सर्वांनी एकजुटीने प्रयत्न केला तर यश निश्चितच मिळेल. एक लाकडी मोडू शकते, पण लाकडाची मोळी मोडू शकत नाही. म्हणून लाकडी नव्हे तर लाकडाची मोळी होऊया. जेनेकरून आपण एकत्र मिळून त्या कोरोनाला दूर पळवू शकू.

जो पर्यंत हा कोविड-१९ सारखा महारोग संपणार नाही तो पर्यंत हा जग पहिल्यासारखं सुरळीतपणे चालणार नाही. कोरोनाच्या आधी आपलं आयुष्य अगदी मोकळं, अत्यानंदी व उत्साही होते. परंतु या कोरोनामुळे सर्व जग आलटुन पालटुन गेलाय. जर आपल्याला आपलं आयुष्य आनंदी आणि उत्साही जीवन जगायच असेल तर कोरोनाला पळवावच लागेल.

“नही किसिसे हाथ मिलाए
नमस्ते कर के काम चलाए
कोरोना को दूर भगाए
घरात राहा, सुरक्षीत राहा!”

प्रगती उत्तम राठोड
बी.एस्सी. (प्रथम)

Life

life is an opportunity,
benefit from it
Life is beauty,
admire it
Life is a dream,
realize it
Life is a challenge,
accept it
Life is duty,
Complete it
Life is a game,
play it
Life is a promise,
fulfill it
Life is a Sorrow,
overcome it
life is a song,
sing it
life is a struggle,
fight for it.
life is a tragedy,
Confront it
Life is an adventure,
dare it
life is luck,
make it
Life is too precious,
do not destroy it
Life is life,
live for it.....

Akshay Rathod
B.Sc.II (Math)

कोरोना आणि आजची परिस्थिती

“चीन मधुन आलेली ही स्वारी
जगासाठी ठरली सगळ्यात मोठी महामारी
खबरदारी घेणे हीच आपली जबाबदारी”

विज्ञानाच्या या युगात मानवाला अनेक संकटांना तोंड द्यावे लागत आहे, याच संकटात भर म्हणजे सद्याची असलेली महामारी. आज संपूर्ण जगभरात एक अशा व्हायरसने थैमान घातलं आहे की ज्यामुळे संपूर्ण दुनियेची झोप उडाली आहे, लोकांच्या मनात भितीचे वातावरण निर्माण झाले आहे. सर्वांचे जीवन जगणे कठीण झाले आहे.

होय मी बोलतोय कोरोना विषयी ज्याने जगातील सर्वात मोठ्या महामारीचे रूप घेतले आहे.

अमेरिकासारख्या महासत्ता देश ही कोरोना पुढे हतबल झाला आहे. कोरोना हा विषाणु पासुन तयार झालेला रोग आहे. जी सगळीकडे कोविड-१९ म्हणून ओळखला जातो. २०१९ मध्ये चीनच्या वुहान शहरात त्याची सुरुवात होऊन आजपर्यंत तो जगाच्या कानाकोपऱ्यापर्यंत पोहोचला व जगातील महामारीचे रूप घेतले, या आजाराच्या सामान्य लक्षणांमध्ये उच्चताप, सर्दी, खोकला, श्वास घेण्यास अडथळा याचा समावेश आहे. प्रचंड थकवाही जाणवतो. लागण झाल्यापासुन लक्षणे दिसण्याचा कालावधी दोन ते चौदा दिवसपर्यंत असु शकतो.

हा आजार बहुतेक लोकांमध्ये अगदी सौम्य असतो, तर अगदी अल्प प्रमाणात घातक ठरू शकतो. हा विषाणु प्रामुख्याने जवळच्या संपर्कामुळे पसरतो. खोकल्यामुळे, शिंकल्यामुळे किंवा बोलताना आपल्या थुंकीतुन कोरोना पसरतो. या विषाणुपासुन स्वतःला दूर ठेवण्यासाठी वारंवार हात धुतले पाहिजे. मास्क चा वापर केला पाहिजे. गर्दीच्या ठिकाणी जाणे टाळले पाहिजे. अत्यावश्यक असेल तरच घराच्या बाहेर पडले पाहिजे.

सरकारने कोरोनाला आटोक्यात आणण्यासाठी लॉकडाऊन म्हणजेच बंद ठेवला आहे. या कोरोनामुळे अनेक माणसे मारली गेली. रोजगार बंद झाले. व्यवसाय बंद पडला. शिक्षणसंस्था, पर्यटन, चित्रपटसुष्ठी, कृषीव्यवस्था यांच्यावर विपरित परिणाम झाले. अनेक देशाच्या अर्थव्यवस्थाही मंदावल्या एकंदरीत जनजीवन विस्कळीत झाले. विद्यार्थी शिक्षण घेण्यासाठी कॉलेजला जाऊ शकत नाही. या कोरोना मुळे लाखो विद्यार्थ्यांचे नुकसान झाले आहे. लॉकडाऊन

मध्ये विद्यार्थी ऑनलाईन क्लास अटेंड करतात. पण हे ही सत्य आहे की सर्व विद्यार्थ्यांजवळ मोबाईल असू शकत नाही. असे काही गरीब विद्यार्थी असतात जे हुशार असतात पण त्यांना शिकण्याची सुविधा उपलब्ध नसते.

कोरोना व्हायरस विरूद्ध लढण्यासाठी रात्रंदिवस संशोधक, डॉक्टर, पोलीस, सफाई कर्मचारी, नर्स, जनसेवक प्रयत्न करत आहेत. आपण ही कोरोनाला हरवण्यासाठी सरकारने सांगितलेल्या नियमांचे काटेकोर पणे पालन करणे गरजेचे आहे.

मित्रांनो, कोरोना व्हायरस हा एक असा विषाणु आहे जो आपल्याला उघड्या डोळ्याने दिसू शकत नाही, हा एक अतिसुक्ष्म विषाणु आहे ज्याला या आधी कधी ही पाहिले गेले नव्हते. सर्वात प्रथम या विषाणुचा संसर्ग डिसें.२०१९ चीन मधील वुहान शहरात झाला. त्यानंतर या विषाणुचे नाव नोवल कोरोना व्हायरस ठेवण्यात आले आहे.

कोरोना व्हायरसपासुन बचावासाठी आपण काळजी घेणे आवश्यक आहे. त्यासाठी साबनाने वारंवार हात धुवावेत, आजारी लोकांशी जवळचा संपर्क टाळावा आणि स्वतःचे डोळे-नाक आणि तोंड यांना न धुतलेल्या हातांनी स्पर्श करू नये. ही काळजी घेतल्यास संसर्गाचा धोका कमी होतो. हा विषाणु खूप घातक आहे. या विषाणुमुळे लाखो लोक मरण पावले आहेत. या व्हायरस वर लस तयार झालेली आहे. तरी प्रत्येकाने लस घेऊन आपली रोगप्रतिकार शक्ती वाढवून आपण संक्रमणापासून दूर राहू शकतो.

मधुमेह, अस्थमा व आणखी काही आजार असणाऱ्या व्यक्तींना तसेच लहान मुले आणि वृद्ध माणसांना या विषाणुची लागण लवकर होते. त्यामुळे अशा लोकांनी काळजी घेणे आवश्यक आहे. घड्याळाच्या काट्यावर धावणारे जग आज गप्प आहे. नक्कीच एक ना एक दिवस कोरोना हा विषाणु या जगातून दूर जाईल हा विश्वास प्रत्येकाने ठेवुया.

“कोरोनाला हरवुया, देशाला जिंकवुया”

काळजी घ्या! स्वस्थ रहा! घरी रहा! प्रशासनाला सहकार्य करा!

निर्जला प्रेमसिंग चव्हाण
बी.एस्सी. (प्रथम)

पदवी व पदव्युत्तर मराठी विभाग

अहवाल २०१२०-२१

या संपूर्ण वर्षामध्ये 'कोरोना' मुळे सर्व महाविद्यालयीन घडामोडी जागच्या जागी थांबल्यात त्यात आमच्या विद्यार्थ्यांना सुद्धा आम्हाला आभासी कार्यक्रमाद्वारेच संपर्क साधता आला. या सत्रामध्ये शैक्षणिक कार्य सुद्धा बहूतांश आभासी पद्धतीनेच पार पडले. त्यातही आम्ही आमच्या काही विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधून 'मराठी भाषा व वाङ्मय मंडळाची' आभासी पद्धतीनेच स्थापना केली. त्यात

- अध्यक्ष - कु. धनश्री दमकोंडावार एम.ए. १
 उपाध्यक्ष - प्रसेनजित कांबळे एम.ए. २
 सचिव - दीपजल पवार बी.ए. २
 सदस्य - गौरी राजेश राठी बी.कॉम. १
 - संजिवनी चव्हाण बी.एस्सी. १
 - स्वप्नील गोरे बी.ए. १
 - वैष्णवी शिवरात्रीवार बी.ए. ३
 - सदानंद तायडे एम.ए. १

अशी कार्यकारिणी तयार केली असून या समितीद्वारे आम्ही या सत्रात ऑनलाईन काव्य संमेलन आयोजित केले. त्यामध्ये २५ विद्यार्थी समाविष्ट झाले. ऑनलाईन निबंध स्पर्धा घेण्यात आली, तसेच मराठी व्याकरणावरील प्रश्नमंजूषा सुद्धा घेतली व यातही विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला. सहभागी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्रे दिलीत. अनेक विद्यार्थी विद्यार्थीनींनी या उपक्रमात अत्यंत मनापासून सहभाग नोंदविला व आपल्यातील साहित्य कला गुणांची ओळख करून दिली. अत्यंत सुंदर कविता, निबंध, लेख विद्यार्थ्यांनी पीडीएफ स्वरूपात दिले.

मराठी भाषा व साहित्याची खरेतर ही मेजवानीच आहे. कारण सर्वच विभागातील विद्यार्थी या उपक्रमात सहभागी झालेत. कला, वाणिज्य, विज्ञान विभागातील पदवी आणि पदव्युत्तर सर्वच विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांना आम्ही प्रमाणपत्रे वितरीत केली त्यामुळे विद्यार्थ्यांचा उत्साह वाढला.

सत्र २०२०-२०२१ अत्यंत जिकीरीचे गेले. कोरोना वेळोवेळी उस्तं मिळू देत नव्हता तरीही जमेल तसे विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्याचे कार्य आम्ही राबविले. या कार्यामध्ये विभागातील विद्यार्थ्यांनी विविध स्पर्धामध्ये सहभाग घेतला. दि.१५/१०/२०२० ते २५/१०/२०२० पर्यंत ऑनलाईन कविता स्पर्धा घेतली. त्यामध्ये प्रथम क्रमांक ऋतुजा प्रकाश कांबळे(बी.ए.३), द्वितीय क्रमांक स्वप्नील मनोहर गोरे, तृतीय क्रमांक दीपजल पवार व उत्तेजनार्थ रविकांत पवार (बी.एस्सी.२) या विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. नोव्हेंबर २०२० मध्ये निबंध स्पर्धा ऑनलाईन घेतला. त्यानंतर प्रश्न मंजूषा स्पर्धा घेतली यामध्ये सदानंद तायडे (एम.ए.१) याने सर्वाधिक गुण मिळविले. या सुद्धा जवळ जवळ २५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

अशा या सत्रामध्ये मला माझ्या विभागातील प्रा. विलास भवरे, प्रा. महेश हंबर्डे, प्रा.डॉ.कु. अनिता कांबळे व प्रा. अभिषेक शिरमवार या सर्व प्राध्यापक मित्रांचे मनापासून सहकार्य लाभले त्यामुळे आम्ही हे उपक्रम राबवू शकलो. विद्यार्थ्यांच्या कला गुणांना व सर्वांगीन विकासासाठी आम्ही कार्यरत राहू परिस्थिती कितीही कठोर असली तरी....

धन्यवाद!

प्रा.डॉ. प्रल्हाद वावरे
 मराठी भाषा व साहित्य मंडळ

Deptt. of English Annual Report 2020-21

It is evident that due to the influence of Covid-19 the academic session 2020-21 is also completed without students in the classroom. But the faculty of English deptt. has sincerely rendered their duties in the service of students back home. All the students of Arts, Commerce and science faculties are imparted with required notes and examination material through Whatsapp groups and Google classrooms. The students are engaged through online classes by using Zoom and Google Meet.

The faculty also actively participated in various webinars organised by colleges all over Maharashtra.

- Head of English Department Prof. M.K. Prasad has participated in following webinars
- 1) Tuljaram Chaturchand College of Arts, Science and commerce, Baramati multidisciplinary national webinar on Minority voices in the 20th Century lit. organised on 25 & 26 Feb. 2021.
- 2) Dr. Babasaheb Ambedkar College, Amravati, One day national webinar on An alert world is a challenged world organised on 8th March 2021.
- 3) Dr. Babasaheb Ambedkar Mv. Amravati One day national webinar on 'Literature of Protest' organised on 1st October 2020.
- 4) G.S.G. Mahavidyalaya, Umardhed, One day national webinar on 'Intellectual Property rights' organised on 31st March 2021.
- Prof. Vijay Rathod has actively participated in One day national Webinar on Intellectual Property Rights organised by G.S.G. Mv. Umardhed on 31st March 2021.
- He has also participated in 'Multidisciplinary national webinar on Minority Voices in the 20th century literature organised by T.C. Mv. Baramati on 25 & 26 Feb. 2021.
- Prof. Dr. Gopal Shelkikar published a paper on 'Unrest and Anguish in Dalit Autobiography in the Research Nebula- an international peer reviewed journal.
- He also published a chapter in the book 'Protest Literature titled' Sexual harassment of Dalit women in outcaste Akkarmashi published by Vidhan publishing company, Amravati.
- Dr. Gopal Shelkikar published a paper on 'Literature of the Marginals: A Discourse' in an international peer reviewed journal named 'Sanshodhan- Samiksha'.
- Dr. Gopal Shelkikar has attended online Three days lecture series organised by Progressive People's Forum on the occasions of Birth anniversary of Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar on 11, 12 & 13th April 2021.

Prof. M.K. Prasad
HOD
Deptt. of English

Department of Physics Activities During 2020 – 21

Department of Physics undertakes various activities every year for overall development of the students. Due to Covid- 19 pandemic lockdown physically the students were not present in the college. The curricular and co - curricular activities were conducted in online mode. Following activities were organized during the session 2020-21. Students offering Physics from various classes of UG & PG participated actively and are benefited. The important activities are as follows

Online poster competition was conducted for B.Sc.IIIrd year students. The students prepared digital posters using recent apps on Recent Trends in Physical sciences. About 100 students participated in

the activity.

Online seminar competition was organized for B.Sc.IInd year students. The students prepared power point presentations on the topics from the syllabus. About 95 students participated in the activity.

International e – conference was organized on **Recent Advances in Materials Science and Nano technology (RAMAN2021)** on February 4-6, 2021 in collaboration with Shetakari shikshan sanstha's arts, Commerce, and Science College, Maregaon.

Prof. P T Hamjade published a research paper on Synthesis and characterization of Polyaniline – TiO₂ Nano composites in the international Journal.

Prof.Dr.B.D.Watode published a research paper on 'Dielectric Relaxation Study of Liquid Polymers of Ethlene Glycol Oligomers using Picosecond Time Domain Reflectometry' in the international journal.

Prof.Dr.B.D.Watode presented a research paper on 'Dielectric Parameters of Ethlene Glycol Oligomers using Time Domain Reflectometry' in the 'National e-conference on Advances in Mathematics and Physics' organized by Department of Mathematics and Physics, Shri Datta Arts, Commerce and Science, Hadgaon Dist Nanded dated on 12th May 2021.

The faculty members of the department participated in the National and International e-Conferences organized by various institutions during pandemic period of Covid-19 during 2020-2021.

Prof. Hamjade P. T.
Head, Deptt. of Physics.

Department of chemistry Annual Report 2020-2021

- Department of chemistry organized National level webinar on NET/SET guidance in chemical science on dated 27/06/2020 for P.G. students.
- Mr. Amit Baliram Rathod B.Sc. 3rd year has been participated in inter collegiate university level seminar competition 2020-21 organized by department of chemistry of B.B. Arts and N.B. Commerce and B.P. science college, Digras, district Yavatmal.
- Dr.A.B.Patil participated in various online state level/National level webinars during session 2020-2021.
- Dr. A.B. Patil worked as subject expert, V.C. nominee, Chief guest in different placement committees, Webinars and different programs respectively
- 24 students of chemistry have been admitted for a PG courses in various universities in a different subjects.
- Dr. A.B. Patil professor and head of department of chemistry appointed as officiating principle of phulsing Naik Mahavidyalaya, Pusad.
- Dr. A.B. Patil and Mr. S.M. Chavan published paper on “Spectrophotometric complexation study of 8-hydroxyquinoline with Pb²⁺ metalion”
- Mr. S.M. Chavan actively participated in various National and state level webinars organized by in different Universities and colleges.
- Mr. G.V. Borgade completed successfully the course on coordination chemistry on Swayam NPTEL online platform and received certificate from IIT Kanpur.
- Mr. G.K. Bhojar actively participated in a 22 different National and state level webinars organized by in different Universities and colleges.
- Mr. N. V. Borkar actively participated in a 23 different National and state level webinars organized by in different Universities and colleges.
- Mr. N. V. Borkar has successfully completed Masters of Education M.Ed. in Nov. 2020
- Mr. A. V. Sapkal actively participated in a 22 different National and state level webinars organized by in different Universities and colleges.
- Mr. G. V. Borgade actively participated in a 14 different National and state level webinars organized by

in different Universities and colleges.

- Mr. G.K. Bhojar had successfully completed one month orientation programme organized by Ramanujan College Delhi between 10th of November to 9th of December 2020.
- Mr. Akash A. Abhore of M.Sc. 2nd year have participated in inter collegiate university level seminar competition 2020 -21 held at Shri R. L. T. College of Science, Akola.
- Miss. Samiksha Haju Sheikh student of B.Sc. 2nd have participated in inter collegiate university level seminar competition taken by late Pushpa Devi Patil Arts and Science College, Risod and got 3rd Prize.
- Miss. Ankita S. Joshi student of B.Sc. 2nd have participated in inter collegiate university level seminar competition 2020-21 organized by J.D. Patil Sangludkar Mahavidyalaya, Daryapur and got second prize.
- 20 students were participated in state level quiz competition organized by Mrs. Kesharbai Sanajirao Kshirsagar, alias Kaku Art, Science, Commerce College, Beed on dated 22nd of January 2021.
- Department of chemistry organized state level E-science exhibition of chemistry for UG level students on dated 27th of March 2021.

Dr. A.B. Patil
Professor & HOD
Department of Chemistry

Department of Zoology Annual Report 2020- 21

In the shadow of the COVID-19 pandemic when maximum activities are carried out online and students were discouraged to visit a college campus, "Department of Zoology" carried out its academic duties online using various online teaching aids like Zoom meeting application, YouTube videos, Google classroom, and online notes and also manage to organized some important and valuable events.

1. To create awareness regarding the importance of immunity in the COVID-19 pandemic era Department of Zoology has organized a "National Webinar" on Topic: - Immunity and its function on 26th May 2020. Around 131 participants from more than 9 states actively participate in the event.
2. Department of zoology also organized a "National wildlife photography competition" on 9th June 2020. Around 308 participants presented the photographs online.
3. Prof. A. P Tekade has attended and completed successfully a U.G.C sponsored 2 weeks faculty development program on "Managing online classes and Co-Creating MOOCS 3.0" from 25th July 2020 to 10th August 2020 and also completed a 4 weeks Orientation program for the faculty in colleges from 10th November 2020 to 9th December 2020 organized by Teaching Learning Center, Ramanujan College University of Delhi.
4. Dr. S.N Khade delivers a guest lecture on "Use of mobile and computer for students" organized by Vitthal Rukhmani College, Sawna Mahagaon on 23rd March 2021.
5. Dr. S.N Khade has attended a U.G.C sponsored online refresher/faculty development program of two weeks' duration from 20th March 2021 to 3rd April 2021, organized by Maitriya college Delhi University.
6. Department of Zoology conducted an online student seminar competition. Around 20 students of B.Sc Part-II and B.Sc Part-III registered their participation in the event.
7. Prof. J.S Khan and Mr. A.P Tekade faculties of the Department of Zoology have rescued two juvenile

"Indian Swift" birds and handed them over to Mr. Tejas Pendhare and Mr. Dinesh Pimpre bird rescuer team with consultation with the forest department and in presence of forest guard Shri. Chandrashekher Lahadse. This animal-friendly behavior of department faculties was loudly appreciated by society and the college for creating awareness regarding the environment and ecology.

Prof. J.S. Khan
HOD Deptt. of Zoology

Department of Mathematics Annual Report 2020-2021

Due to the COVID-19 pandemic situation the Department of Mathematics U.G and P.G organized different activities through online mode only. The details of the activities organized and participation of students in various activities during the academic session 2020-2021 is as follows:

1. **“Covid-19 Awareness and Preventive Quiz”** organized by Dr. S.R.Bhoyar on dated 20.4.2020. Total **656** participant students and faculties had attempted the Quiz.
2. **State Level Quiz on Fun with Mathematics-2020** organized by Dr. S.R.Bhoyar on dated 7.5.2020 .Total **767 students** from all over the state participated in this Quiz.
3. **“Atma Nirbhar Bharat-Abhiyan Awareness Quiz”** organized by Dr. S.R.Bhoyar on dated 29.5.2020. Total **240** students had participated in this Quiz.
4. National Webinar on **“Progression in Higher Studies and Opportunity in Higher Education,”** organized by Dr. S.R.Bhoyar on dated 27.6.2020. The resource person was **Dr. P.R.Bhagat, Professor, School of advanced Sciences, VIT University; Vellore (Tamilnadu)**. Total **125** students from U.G and P.G had participated in this webinar.
5. **“Student Induction Programme 2020-21”** for first year undergraduate students of the college successfully conveyed by Dr. S.R.Bhoyar from dated 6-11 Nov.2020, through online mode.
6. In the collaboration with Department of Mathematics, MSP Arts and Science, KPT Commerce Manora, **Online Seminar Competition on Real Analysis** has been co-conveyed by Dr.S.R.Bhoyar on 22.12.2020.

Intercollegiate Essay Writing Competition on Use of Mathematics in Daily Life organized by Dr.Ms.P.B.Gaikwad through online mode. Total 30 students participated in this competition.

Achievement and Awards by Faculty and Students:

Name of Students /Faculty	Title of Activity with Date	Organized By	Rank/Award
Dr.S.R.Bhoyar	“Young Researcher Award -2020” by	Institute of Scholars (InSc) (13.10.2020)	
Ms.Sameegha Shaikh (B.Sc.III)	Online Seminar Competition on Real Analysis(22.12.2020)	MSP Arts and Science, KPT Commerce Manora	I
Megha Wanare (B.Sc.II)			II
Ku. Sameegha H Shaikh (B.Sc.III)	University Level Seminar on Modern Algebra.(24.12.2020)	BB Arts, NB Comm, BP Science College Digras	II
Sameegha H Shaikh (B.Sc.III)	Online Seminar Competition on Number Theory (28.2.2021)	MSP Art /Science, KPT Commerce Manora	II
Sameegha H Shaikh (B.Sc.III)	Interuniversity Level Seminar on Real Analysis. (2.3.2021)	Rajashree Shahu Science College Chandur Rly.	II
Ku.Sakshi Bande (M.Sc.I)	Interfaculty PPT Pres. PG students on Algebra (6.3.2021)	Vidyabharti Mahavidyalaya, Amravati	III
Sameegha H Shaikh (B.Sc.III)	University Level seminar Comp.for U.G Student on Algebra(9.3.2021)	Vidyan Mahavidyalaya Malkapur and SGBAU	I
Manisha Rathod (III)	Intercollegiate Essay Writing Competition on Use of Mathematics in Daily Life	Department of Mathematics Phulsing Naik Mahavidyalaya Pusad	I
Ajay Gaikwad (III)			II
Sushil Rathod (II)			III
Rutik Pandilwar (III)			
Awantika Suryawanshi			Consolation

Dr. S.R.Bhoyar
Dean Academics and Head
Department of Mathematics

Department of Computer Science

A Report 2020-2021

In the academic session 2020-21 department of Computer Science has organised various programmes for the overall development of the students. At the start of the session a bridge course was conducted for the student of B.Sc. Part I (Sem I) Online through Zoom app for seven days. At the end of course one test was conducted through Google Form to check students' performance and check week students.

The department has given one day training to the Junior college teachers about conduction of online classes through various app like Google Meet, Zoom etc. Creating and uploading videos, learning material through various apps/software. Department has helped in creating e-learning classes. Department has also participated in Student Induction Program (SIP-2021) conducted by college to impart the knowledge facilities provided by Computer Department. Department also provides continuous support in updating college website. Also provide support in online admission software for college staff and students for updating student details, subject details, Payment issues and other information.

The department has also conducted online professional level training on Advanced Web Technologies like Word press, HTML, JavaScript etc in collaboration with Udharadhi Pvt. Ltd, Pune. In this training company has selected 5 students of B.Sc. final year and recently pass out students. The company has conducted training for 45 days. This was completely free of cost. After training company out of 5 they have selected 3 candidates as internship candidates. The selected candidates have given them companies Live projects. This was unique experience for students of B.Sc. Computer Science.

Department has conducted Online quiz competition on the occasion of Science Day, 28th Feb. 2021. Total 725 candidates from across Maharashtra has participated and given e-certificates to the candidates.

Department also provides support in conducting overall college students feedback every year. Also provides its systematically formatted data with graphs to the office.

Prof. Dr. Anil Anandrao Dudhe, Assistant Professor, Dept of Computer Science, has received Ph.D. degree on 5th February 2021 from Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. His Ph.D. research topic was "Design and Implementation of Efficient Mobile Web Services in Cloud Environment".

His patent is also published in the Journal of Intellectual Property Rights, Govt of India, Journal No. 17 /2021 dated 23/04/2021. The title of Invention was "A Novel Compression and Cache based Mobile Cloud Computing Architecture". He has published various research papers in National and International Journals.

Prof. S.M. Kharbade
Associate Professor and
Head of the Department

Department Of Electronics

Annual Report (2020-21)

During the Academic session 2020-21 the Department of Electronics conducted following activities.

1. In the session 2020- 21 due to COVID-19 pandemic all the theory as well as practical lectures were conducted through online mode.
2. The Departmental staff is fulfilled by appointing two Assistant Professor Mr. N.O.Chimankar and Mr. J.D.Nehete.
3. The Electronics Association was formed and installed in the month of August. Ms. Divya Shinde of B.Sc.-III elected as President of Electronic Association. Other office bearers are Rahul Bali and Shreya Nagpurkar of B.Sc.-II Vice-President and Secretary respectively. Sandesh Mahajan and Kanchan Ghate of B.Sc.- I as joint secretary and treasurer respectively.
4. All the student of B.Sc.-II and B.Sc.-III delivered online seminar on the topic of syllabus.
5. The Quiz competition was organized for B.Sc.-III students on the syllabus of B.Sc. Electronics. The following group of students grab the first prize,
1) Rutik Pandilwar   2) Nitin Rathod 3) Akanksha Patil

6. Essay competition was organized on the topic “A role of Electronics technology in COVID-19 pandemic situation” on the occasion of National Science day,
Ms. Shreya Nagpurkar of (B.Sc.- II) secured first Prize.
7. Prof. D.V.Kadam has successfully completed the AICTE-ISTE approved Orientation/ Refresher Programme on “Active Teaching- Learning Process” held during 04 March to 10 March 2021 organized by MGI's College of Engineering and Technology, Shegaon, Maharashtra.
8. Prof. D.V.Kadam has participated in workshop on DART Programming language held on 27 July 2020 organized by Department of Computer Science and Engineering St. Mary's Engineering College, Hyderabad.
9. Prof. D.V.Kadam has participated in one week online National Faculty Development Programme on the E-content and ICT tools for innovative and effective teaching, organized by K S Jain Institute of Engineering and Technology, Gaziabad from 15th July to 21 July 2020.
10. Prof. D.V.Kadam has completed one week National online faculty development program on ICT tools for effective teaching learning organized by Swami Ramananda Teerth Marathwada University Nanded from 11 to 16 may 2020.
11. Prof. D.V.Kadam has completed one week Pedagogical Training for teacher on tools for online teaching learning and Evaluation organized by Swami Ramananda Teerth Marathwada University Nanded from 1 July to 6 July 2020.
12. Prof. D.V.Kadam has completed one week online National faculty development program on E-content and ICT tools for innovative and effective teaching and learning process organized by Roorkee College of Management and computer application Roorkee from 8 August to 14th August 2020.
13. Mr. N.O.Chimankar and Mr. J.D. Nehete has successfully completed 4 week online Orientation Programme for “Faculty in universities/ Colleges/ Institutes of higher education” from 1st September to 30 September 2020 organized by Ramanujan College, Universities of Delhi under the aegis of Ministry of Human Development, Pandit Madan Mohan Malaviya National Mission on Teachers and Teaching.
14. Mr. N.O.Chimankar has successfully completed the AICTE-ISTE approved Orientation/ Refresher Programme on “Active Teaching- Learning Process” held during 05 April to 10 April 2021 organized by MGI's College of Engineering and Technology, Shegaon, Maharashtra.
15. Mr. N.O.Chimankar has active participation in Online National Conference on "Challenges in Research methodology" organized by Dhote Bandu Science College, Gondia on 11th and 12th Dec.2020.
16. Mr. N.O.Chimankar has attended the two day faculty development programme on innovations and intellectual Property Rights on 20-21 July 2020 organized by Rajiv Gandhi National Institute of Intellectual property Management, Nagpur.
17. Mr. N.O.Chimankar has successfully completed online short term course on research methodology from 13th to 16th July 2020 organized by Shri R.L.T. college of science, Akola in association with Ph.D. cell, S.G.B.A.U. Amravati.
18. Mr. N.O.Chimankar has actively participated in the webinar on “NAAC Awareness Program for affiliated colleges” organized by IQAC, Shri Shivaji Arts & Commerce college, Amravati 22nd May 2020.
19. Mr. N.O.Chimankar has actively participated in National Level Webinar on” cyber Security in present Scenario & Career Opportunities in the field” organized by Dept. of Computer science and IQAC of Shri R.L.T. college of science, Akola held on 4th June 2020.
20. Mr. J.D.Nehete has attended the Pre Ph. D. Course Work on “Research Methodology and Research & Publication Ethics” organized online by Kavayitri Bahinabai Chaudhari, North Maharashtra University, Jalgaon during 01st to 08th February 2021.

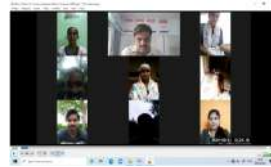
*Photo Gallery

1. Students delivering Online Seminar

2. Students Participating In Online Quiz Competition

3. S.G.B. Amravati University, Amravati Online Practical Viva Examination S-2020

4. Students delivering Online Seminar

Prof. D.V.Kadam
H.O.D.
Department of Electronics

अर्थशास्त्र विभाग वार्षिक अहवाल २०२०-२०२१

सत्र २०२०-२०२१ मध्ये अर्थशास्त्र विभागातर्फे जे विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते त्यांचा अहवाल पुढील प्रमाणे. सत्राच्या सुरुवातीला ऑनलाईन (आभासी) पद्धतीने अभ्यासमंडळाचे गठन करण्यात आले. त्याकरिता दि. ९/९/२०२० रोजी ऑनलाईन सभा घेण्यात आली. या सभेमधून सर्वानुमते कार्यकारिणी सदस्यांची निवड करण्यात आली.

१) नितेश शिवराम राठोड	- अध्यक्ष	बी.ए. भाग ३	२) सुरज भारत कोल्हे	- उपाध्यक्ष	बी.ए. भाग ३
३) आनंद बालु मुंडे	- सचिव	बी.ए. भाग ३	४) गिरीश शाम आडे	- सदस्य	बी.ए. भाग २
५) शुभम आनंद पावडे	- सदस्य	बी.ए. भाग २	६) शुभम बालाजी डाखोरे	-सदस्य	बी.ए. भाग २
७) गोविंद विजय चव्हाण	- सदस्य	बी.ए. भाग १			

विभागातर्फे दोन राष्ट्रीय परिषदामध्ये शोधनिबंधाचे वाचन करण्यात आले. कोरोना महामारीच्या काळात विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन पद्धतीने (झुम ऑप) या द्वारे शिकवण्याचे कार्य केले. गुगल क्लासरूम च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम विषयाची माहिती, प्रश्नसंच पुरविलेले आहे. विद्यार्थ्यांच्या कला गुणांना वाव मिळावा म्हणून ऑनलाईन वक्तृत्व स्पर्धा, प्रश्नमंजूषा तसेच पोस्टर स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. व्हॉट्स ऑप ग्रुपच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचणींचे निराकरण करण्यात आले आहे. कोरोना विषयक जनजागृतीमध्ये विद्यार्थ्यांनी सक्रिय सहभाग घेतला आहे.

प्रा. डॉ. ए.पी. वडवळे
अर्थशास्त्र विभाग

महिला अत्याचार निवारण समिती वार्षिक अहवाल सत्र २०२०-२१

महिला अत्याचार निवारण समिती (Grievance Redressal Cell For Sexual Harassment) महाविद्यालयात सक्रिय कार्यशील आहे. परंतु सत्र २०२०-२१ या कालावधीत कोरोना संक्रमणाच्या प्रादुर्भावामुळे विद्यार्थी विद्यार्थिनी महाविद्यालयात सलग येऊ शकत नसल्यामुळे या सत्रात दरवर्षी प्रमाणे समिती अंतर्गत कुठलेही उपक्रम व कार्यक्रम घेता आले नाही.

समिती सदस्य

१. प्रा. डॉ. प्रियंका गायकवाड	२. प्रा.डॉ. आनंद वडवळे (पुरुष प्रा.)
३. डॉ. सुनीता हळदे (महिला सामाजिक कार्यकर्ता)	४. अॅड. छायाताई देशमुख (महिला वकील)
५. सुरेश मोहन जाधव (व्यवस्थापन प्रतिनिधी)	६. गणेश सांडवकर (शिक्षकेतर पुरुष कर्मचारी)
७. गौरव पाटील (शिक्षकेतर पुरुष कर्मचारी)	८. प्रगती पाईकराव (विद्यार्थिनी प्रतिनिधी बी.ए.३)

समन्वयक

प्रा. डॉ. अनिता कांबळे

इतिहास विभाग अहवाल २०२०-२०२१

कार्यकारिणी

१) मौनिका अविनाश राठोड	अध्यक्ष	बी.ए. ३	२) धनवान रमेश आडे	उपाध्यक्ष	बी.ए. २
३) ओम प्रकाश पवार	सचिव	बी.ए. १	४) ज्ञानेश्वर प्रेमसिंग चौहान	सहसचिव	बी.ए. २
४) प्रगती शरद पाईकराव	कोषाध्यक्ष	बी.ए. ३	५) वैभव शिवाजी भोणे	सदस्य	बी.ए. ३
७) प्रतिक्षा रमेश कांबळे	सदस्य	बी.ए. २	८) निरज अरविंद जाधव	सदस्य	बी.ए. १
९) रेवती संतोष कोकरे	सदस्य	बी.ए. १			

वरील प्रमाणे सत्र २०२०-२०२१ करिता कार्यकारिणी सर्वानुमते ठरविण्यात आली असून महाविद्यालयात वर्षभर राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमात सहभागी राहून इतिहास विषयाच्या सर्वांगीन विकासाकरिता प्रयत्नशील आहे.

प्रा. उल्हास चव्हाण
इतिहास विभाग प्रमुख

राज्यशास्त्र विभाग

वार्षिक अहवाल २०२०-२०२१

सन २०२०-२०२१ मध्ये राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. दि. ३/१/२०२० रोजी राज्यशास्त्र अभ्यास मंडळाचे गठन करण्यात आले. या प्रसंगी राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. डी.बी.पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली कार्यकारिणीची निवड लोकशाही प्रक्रियेने करण्यात आली.

१) कु. मोनिका अविनाश राठोड	अध्यक्ष - बी.ए. भाग ३	२) ऋषिकेश संतोष जोगदंडे	-उपाध्यक्ष - बी.ए. भाग २
३) शाम इंदल राठोड	सचिव - बी.ए. भाग १	४) कु. प्रगती शरद पाईकराव	-सदस्य - बी.ए. भाग ३
५) कु. शिल्पा रघुनाथ राठोड	सदस्य - बी.ए. भाग ३	६) अनिकेत अर्जून भगत	- सदस्य - बी.ए. भाग १
७) पवन लिंबाजीराव पांडे	सदस्य - बी.ए. भाग १		

राज्यशास्त्र विभागामार्फत कोरोना महामारीच्या कालावधीत विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन अभ्यासक्रम, प्रश्नसंच, प्रश्नावली, नोट्स पुस्तके पुरविण्यात आले. तसेच कोरोना विषाणूच्या प्रादूर्भावापासून स्वतः तसेच कुटूंबाला व समाजाला कसे दूर ठेवता येईल या संदर्भात मार्गदर्शन करून जनजागृती करण्याचे सूचित केले.

जागतिकस्तरीय कोविड-१९ च्या संदर्भात प्रश्नावलीचे आयोजन विभागामार्फत करण्यात आले होते, त्यात सर्व विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. व्हॉट्सअप ग्रुप व गुगल क्लासरूमच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधून त्यांच्या प्रश्नांचे निराकरण करण्यासाठी गुगल मीट/झुम अॅपच्या माध्यमातून संवाद साधण्याचे काम विभागातर्फे सुरू करण्यात आले होते. जेणेकरून विद्यार्थ्यांच्या कार्यात येणाऱ्या समस्यांचे तात्काळ व त्वरीत निवारण करता येईल यात बी.ए. भाग १,२ व ३ च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

प्रा.डॉ. डी.बी.पवार
राज्यशास्त्र विभाग

शारीरिक शिक्षण विभाग

वार्षिक अहवाल २०२०-२०२१

मानवास आनंदी जीवन जगण्यासाठी शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक, भावनिक, सामाजिक घटकामध्ये परिपूर्णता असणे खूप गरजेचे आहे. मानवी जीवनावर आलेल्या कोरोना महामारीच्या संकटामध्ये सुदृढतेचे महत्त्व आपल्या लक्षात आलेच आहे. या महामारीचा आघात एवढा भयंकर झाला आहे की मानवाचे सर्व जीवनचक्रच बदलून गेले आणि सामाजिक, आर्थिक, पारिवारिक बाबींचा अनपेक्षित चढ-उतार नशिबी आला. येणाऱ्या काळात समाजाला विस्कळीत जनजीवन सुरळीत करायचे असेल तर शारीरिक आणि मानसिक दृष्टिने सक्षम असणे आवश्यक आहे. अशाप्रकारच्या मानवनिर्मित किंवा निसर्गनिर्मित घटनांचा/आपत्तीचा सामना करण्यासाठी परिपूर्ण व्यक्तिमत्त्व असणं अत्यंत गरजेचे आहे. यासाठी शारीरिक शिक्षण आणि क्रीडा क्षेत्र यांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांचा व्यक्तिमत्त्व विकास घडवून आणता येतो. म्हणूनच महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाने वर्क फ्रॉम होम या संकल्पनेचा उपयोग घेत ऑनलाईन पद्धतीने एक महिन्याचा एफ.डी.पी. कोर्स, एक महिन्याचा योग शिक्षा कोर्स, विविध राष्ट्रीय-आंतरराष्ट्रीय वेबिनार, चर्चासत्र, कार्यशाळांमध्ये सहभागी होऊन खेळाडूंच्या क्रीडा कार्यमान उच्चांक प्राप्ती विकासासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी जश्या ICT USE IN SPORTS PERFORMANCE, ACHIEVE SPORTS PERFORMANCE BY YOGA AND MEDITATION, FUNDAMENTAL FITNESS, CORE FITNESS, HYGIENIC DIET, DAILY ROUTINE DISCIPLINE, INJURIES PREVENTION AND REHABILITATION, OPPORTUNITY IN SPORTS AND PHYSICAL EDUCATION यासोबतच इत्यादी घटकांचा अभ्यास करण्याचे कार्य केले आहे. शासनाने घातलेल्या सोशल डिस्टेंसिंग चे नियम पाळून राष्ट्रीय क्रीडा दिन साजरा करण्यात आला. याच नियमांचे पालन करत विद्यार्थ्यांसोबत प्राध्यापक व पालकांनी सुद्धा सुदृढ रहायला हवे व ही संकल्पना व्यापक रूपाने समाजासमोर यायला हवी म्हणून क्रीडा विभागाने महाविद्यालयीन कर्मचाऱ्यांना टेबल टेनीस, बॅडमिंटन ची सुविधा उपलब्ध करून दिली. कोरोना महामारीच्या काळात क्रीडा विभागाने केलेले कार्यरूप संपादन त्याच बरोबर उपलब्ध सोई सुविधांचा उपयोग निरोगी आणि परिपूर्ण नागरिक घडवणे आणि सक्षम व सुदृढ समाजाची निर्मिती करण्यासाठी शारीरिक शिक्षण विभाग प्रयत्नशील असतो.

डॉ. संदीप संभाजी गडदणे
शारीरिक शिक्षण विभाग (वरिष्ठ महाविद्यालय)

समाजशास्त्र विभाग वार्षिक अहवाल २०२०-२०२१

शैक्षणिक सत्र २०२०-२१ करिता समाजशास्त्र अभ्यास मंडळाचे गठन करण्यासाठी सत्रारंभी दि. १ ऑगस्ट रोजी आभासी सभेचे आयोजन करण्यात आले. गुगल मीटच्या माध्यमातून नव्याने प्रवेशित विद्यार्थ्यांनी या सभेत उत्स्फूर्त प्रतिसाद देत सहभाग नोंदविला. सभेच्या प्रारंभी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. व्ही.एन. कांबळे यांनी अभ्यास मंडळाची गरज आणि आवश्यकता, कार्य आणि कार्यप्रणाली याबाबत सविस्तर माहिती दिली. पदवी व पदव्युत्तर स्तरावरील शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे समाजशास्त्र या विषयात झालेले नवे संशोधन याबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. यावेळी सभेमध्ये सहभागी विद्यार्थ्यांमधून अभ्यास मंडळाची कार्यकारिणी नियुक्त करण्यात आली. सर्वानुमते पुढीलप्रमाणे कार्यकारिणी नियुक्त करण्यासाठी विभागात कार्यरत असलेल्या प्राध्यापकांच्या सहमतीने पदाधिकाऱ्यांची सर्वानुमते निवड करण्यात आली.

अभ्यास मंडळाची कार्यकारिणी -

१) वैभव वाघमारे	अध्यक्ष	एम.ए. भाग १	२) सतिष रमेश बोन्हाडे	उपाध्यक्ष	एम.ए. भाग २
३) प्रज्वल ग्यानबा हरणे	सचिव	एम.ए. भाग २	४) कु. चांदणी मारोती जाधव	सहसचिव	एम.ए. भाग १
५) कु. जयश्री कैलास खिलारे	कोषाध्यक्ष	एम.ए. भाग २	६) ऋषिकेश महाले	सदस्य	एम.ए. भाग ३
७) नंदलाल सीताराम आडे	सदस्य	एम.ए. भाग १	८) जगदीश प्रेमसिंग जाधव	सदस्य	एम.ए. भाग १
९) कु. मयुरी देविदास कांबळे	सदस्य	एम.ए. भाग १	१०) कु. अश्विनी गजानन वाठ	सदस्य	एम.ए. भाग १
११) रविंद्र उत्तम कांबळे	सदस्य	एम.ए. भाग १			

उपरोक्त प्रमाणे पदाधिकाऱ्यांची निवड करण्यात आल्यानंतर आभासी पद्धतीनेच स्वागत करण्यात आले. आणि पुढील कार्यासाठी शुभेच्छा देण्यात आल्या, त्यानंतर वर्षभर विविध महापुरूषांच्या जयंती आणि पुण्यतिथी निमित्त आभासी पद्धतीने कार्यक्रमाचे आयोजन करून त्यांच्या कार्य कर्तृत्वावर प्रकाश टाकण्याचे काम करण्यात आले. सध्या सुरू असलेल्या कोविड-१९ या जागतिक महामारी बाबतीत आपली आणि समाजाची काळजी कशी घ्यावी आणि या विषाणूजन्य आजाराचा प्रसार कसा रोखता येईल याबाबत वेळोवेळी प्रबोधन करण्यात आले.

प्रा. व्ही.एन.कांबळे
समाजशास्त्र विभाग

Vasant-Sudha Study Circle Annual Report 2020-21

Vasant-Sudha study circle is an extraordinary place to study for various competitive examinations. The aim of the study circle is to motivate the students and provide them the basic facilities. to achieve their aim.

This year the activities of the study circle was disturbed by the covid-19 pandemic.

But still, the students continued their study at home.

One student was selected in Indian Army as G.D Soldier
Mr. Nagesh Madan Gayakwad, Madhukar Nagar, Pusad.

I thank the principal Dr. Arun Patil, and Vice Principal Dr. Anil Mude for their support and guidance.

Prof. Vijay Rathod
Co-ordinator
Vasant-Sudha Study Circle, Pusad

ग्रंथालय विभाग (वरिष्ठ महाविद्यालय)

वार्षिक अहवाल सत्र २०२०-२१

महाविद्यालयीन ग्रंथालयाचा विद्यार्थ्यांच्या बौद्धिक शैक्षणिक विकासामध्ये सिंहाचा वाटा आहे. महाविद्यालयाचे सर्वांगिन वैभवामध्ये भर टाकेल अशीच वैभवशाली परंपरा महाविद्यालयाची आहे.

महाविद्यालयातील विद्यार्थी, प्राध्यापक, कर्मचारी तसेच महाविद्यालयातील स्तुत्य उपक्रम असलेल्या वसंत सुधा स्टडी सर्कलचे विद्यार्थी व शैक्षणिक क्षेत्राशी संबंधित सर्वांना ग्रंथालयातून निःशुल्क पुस्तके वाचण्याकरिता दिली जातात. ग्रंथालयाचा जास्तीत जास्त उपयोग विद्यार्थ्यांना व्हावा म्हणून प्रशस्त वाचन कक्षाची सोय उपलब्ध करून दिली आहे. दैनिक वृत्तपत्रे व रोजगार विषयक माहिती विद्यार्थ्यांकरिता उपलब्ध आहे.

ग्रंथालयामध्ये एकूण ७०,८०२ ग्रंथ उपलब्ध आहेत. ग्रंथालयाचे संगणकीकरण करण्यात आले आहे. या उपक्रमाचा विद्यार्थ्यांना लाभ होत आहे.

विद्यार्थ्यांकरिता उपक्रम

- १) वर्गातील गुणानुक्रमे प्रथम १० विद्यार्थ्यांना पुस्तक पेढी योजनेद्वारे वर्षभराकरिता ५ पुस्तके दिली जातात.
- २) स्पर्धा परिक्षेकरिता स्वतंत्र कक्ष करण्यात आले असून सदर विद्यार्थ्यांकरिता २१५७ पुस्तके उपलब्ध आहेत.
- ३) परीक्षा काळात विद्यार्थ्यांना डिपॉझिटवर पुस्तके देण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे.
- ४) सर्व विद्यार्थ्यांना U.G.C. INFLIBNET N-LIST ची सुविधा उपलब्ध असून महाविद्यालयीन शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना व्यक्तीशः N-LIST सभासद करून USER ID आणि PASSWORD देण्यात आले आहे.
- ५) संशोधन करणाऱ्या संशोधनाकरिता विशेष सुविधा उपलब्ध आहे.
- ६) प्राध्यापक, विद्यार्थी व विद्यार्थिनी करिता स्वतंत्र कक्ष उपलब्ध आहेत.
- ७) विद्यार्थ्यांकरिता INTERNET सुविधा उपलब्ध आहे.
- ८) ग्रंथालयाची वेळ सकाळी ७.३० ते सायं. ५.३० पर्यंत आहे.
- ९) BARCOAD सुविधा उपलब्ध आहे.
- १०) आंतरमहाविद्यालयीन देवान-घेवान सुविधा उपलब्ध आहे.

डॉ. पी.पी. देशमुख
ग्रंथपाल

Department of NCC Annual Report 2020-21

NCC stands for the overall development of the cadets. The training imparts confidence discipline, courage, integrity and selfless service among the cadets.

In the academic session 2020-21 the training was hampered by Covid-19 pandemic still the cadets prepared well at home. During the year the cadets participated in the FIT INDIA movement organised by the Govt. of India. They motivated the community members to be fit and healthy.

Again awareness about pandemic was created by the cadets in the society. NCC day was celebrated on 22nd January 2021 with great enthusiasm. Showing cadets participated in Ek Bharat Shreshth Bharat online camp (EBSB) during 27th January to 2nd Feb. 2021.

- 1) JUO Arvind Balaji Ghungurde
- 2) CDT Shubham Santosh Rathod
- 3) SGT Kalyani Satish Dayama
- 4) SGT Anjali Jaywant Chavhan

'C' Cert examination was conducted by the Yavatmal. BN. On 3rd & 4th April. Total 33 SD & SW cadets appeared in the examination.

'B' Cert examination was conducted on 10th & 11th April at the BN. Total 50 cadets appeared in the examination.

This year SUO Akshay Vilas Rathod, JUO Arvind Balaji Ghungurde, JUO Arvind Jaykumar Hake, JUO Ankush Vilas Kolaskar, JUO Bhakti Dipak Jadhao commanded the cadets in an extraordinary manner.

Special thanks to Principal Dr. Srun Patil and Vice-Principal Dr. Anil Mude for their Guidance and support.

Lt. Vijay Rathod
Coy. Commandar N.C.C.

कॉमर्स असोसिएशन

अहवाल २०२०-२०२१

जनता शिक्षण प्रसारक मंडळ, पुसद द्वारा संचालित फुलसिंग नाईक महाविद्यालय वाणिज्य विभागांतर्गत कॉमर्स असोसिएशन ची स्थापना दरवर्षी होत असते. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगण विकासाकरिता व त्यांच्या मधील असलेल्या कलागुणांना वाव मिळण्याकरिता कॉमर्स असोसिएशनचा फार मोठा वाटा राहतो.

शैक्षणिक सत्र २०२०-२०२१ मध्ये कॉमर्स असोसिएशनची झूम मिटींग द्वारे स्थापना झाली.

१)	विनोद सुनील राठीड	- अध्यक्ष	बी.कॉम ३ (इंग्रजी माध्यम)
२)	योगिता कैलास होलगरे	- उपाध्यक्ष	बी.कॉम ३ (मराठी माध्यम)
३)	तुषार गजानन करपते	- उपाध्यक्ष	बी.कॉम २ (इंग्रजी माध्यम)
४)	भाविका गजानन गादेकर	- उपाध्यक्ष	बी.कॉम १ (इंग्रजी माध्यम)
५)	आकाश सुदाम चव्हाण	- सचिव	बी.कॉम ३ (इंग्रजी माध्यम)
६)	अजय दशरथ राठीड	-सहसचिव	बी.कॉम ३ (मराठी माध्यम)
७)	रवी करमचंद पवार	- कोषाध्यक्ष	बी.कॉम २ (इंग्रजी माध्यम)
८)	शिवानी गजानन पराते	- सदस्य	बी.कॉम ३ (इंग्रजी माध्यम)
९)	शीतल माधव दिंडार्कर	- सदस्य	बी.कॉम ३ (मराठी माध्यम)
१०)	गौरी रवींद्र दातीर	- सदस्य	बी.कॉम ३ (इंग्रजी माध्यम)
११)	चंदा शेषराव चव्हाण	- सदस्य	बी.कॉम २ (इंग्रजी माध्यम)
१२)	योगेश नेमीचंद पवार	- सदस्य	बी.कॉम २ (मराठी माध्यम)
१३)	विकास सुदाम राठीड	- सदस्य	बी.कॉम २ (मराठी माध्यम)
१४)	वैष्णवी दादाराव लवाटे	- सदस्य	बी.कॉम २ (इंग्रजी माध्यम)
१५)	सावन गणेश राठीड	- सदस्य	बी.कॉम १ (इंग्रजी माध्यम)
१६)	प्रगती कैलास होलगरे	- सदस्य	बी.कॉम १ (मराठी माध्यम)
१७)	रमेश संजय मेंढके	- सदस्य	बी.कॉम १ (मराठी माध्यम)
१८)	गौरव दिलीप पवार	- सदस्य	बी.कॉम १ (मराठी माध्यम)

कॉमर्स असोसिएशनच्या कार्यकारिणी द्वारे वर्षभरात शैक्षणिक उपक्रमासोबत व्यवस्थापन, सामाजिक, सांस्कृतिक अशा विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते.

२८ सप्टेंबर २०२० रोजी कॅम्पस असोसिएशन चे ऑनलाईन पद्धतीने उद्घाटन झाले व उद्घाटन कार्यक्रमाकरिता अध्यक्ष म्हणून वाणिज्य विभाग प्रमुख व कॉमर्स असोसिएशन चे समन्वयक डॉ. अनिल मुडे तसेच उपाध्यक्ष म्हणून कॉमर्स असोसिएशनचे सहसमन्वयक डॉ. भास्कर बी. पाढेण व वाणिज्य विभागातील एस. भूषण, श्री. मनगटे व प्रा. प्रसन्न एस. देशमुख तसेच कॉमर्स असोसिएशनचे सर्व पदाधिकारी व सदस्य उपस्थित होते.

२६ जानेवारी २०२१ या प्रजासत्ताक दिनानिमित्त प्रसन्न एस. देशमुख यांनी क्विझ कॉम्पिटिशन आयोजित केली होती. ज्यामध्ये २९८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

२३ जुलै २०२१ रोजी गुरुपौर्णिमेचे औचित्य साधून कॉमर्स असोसिएशन द्वारा ऑनलाईन गुरू पौर्णिमेचा कार्यक्रम घेण्यात आला. या कार्यक्रमांमध्ये वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. अनिल पी. मुडे, डॉ. भास्कर बी. पाढेण, प्रा. भूषण, श्री. मनगटे व प्रा. प्रसन्न एस. देशमुख यांनी उपस्थिती दर्शविली. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. गौरी रवींद्र दातीर व रवी करमचंद पवार यांनी केले. या कार्यक्रमांमध्ये सर्व प्राध्यापक यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. आणि कार्यक्रमाचा समारोप आकाश सुदाम चव्हाण यांनी केले.

कॉमर्स असोसिएशनच्या अंतर्गत दरवर्षी आम्ही पोस्टर प्रेझेंटेशन, निबंध स्पर्धा, स्वयं अध्ययन कार्यक्रम, शैक्षणिक औद्योगिक सहल, धुंदी येथे अनाथ आश्रम वृद्धाश्रमास भेट, पर्यावरणीय स्थळाला भेट इत्यादी कार्यक्रम आम्ही घेत असतो परंतु कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे कुठल्याही कार्यक्रमासाठी परवानगी नसल्यामुळे हे कार्यक्रम होऊ शकले नाही.

२९ जुलै २०२१ रोजी कॉमर्स असोसिएशन द्वारा बी.कॉम.३ च्या विद्यार्थ्यांकरिता निरोप समारंभाचा कार्यक्रम झूम मिटींगद्वारे आयोजित केला करण्यात आला. ज्यामध्ये बी.कॉम.३ च्या विद्यार्थ्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग नोंदविला आणि समारोपाचा कार्यक्रम यशस्वी केला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून वाणिज्य विभागाचे विभाग प्रमुख व कॉमर्स असोसिएशनचे समन्वयक डॉ. अनिल पी. मुडे, सहसमन्वयक डॉ. पाढेण, प्रा. भूषण व श्री. मनगटे व प्रा. प्रसन्न एस. देशमुख यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. विद्यार्थ्यांना भविष्यातील यश प्राप्तीकरिता व परीक्षा करिता शुभेच्छा देऊन कार्यक्रमाचा शेवट हा अध्यक्षीय भाषणाने झाला. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. प्रगती कैलास होलगरे व तुषार गजानन करपते यांनी केले तर आभार प्रदर्शन हे सावन गणेश राठीड यांनी केले.

प्रा.डॉ. अनिल मुडे
वाणिज्य विभाग प्रमुख

राष्ट्रीय सेवा योजना नियमित कार्यक्रम अहवाल २०२०-२१

“माझ्यासाठी नाही परंतु तुमच्यासाठी” हे ब्रीदवाक्य घेऊन कोरोना महामारीच्या कठीण काळात राष्ट्रीय सेवा योजनेचे वार्षिक सत्र २०२०-२०२१ सुरू करण्यात आले. या सत्रामध्ये विविध प्रकारचे सामाजिक कार्य, कोरोना महामारीबद्दल जनजागृती, मास्क, सॅनिटायझरचे वाटप, राष्ट्रपुरुषांच्या जयंत्या व त्यांच्या जीवनावर आधारित कार्यक्रम वृक्षारोपण जनजागृती कार्य, योग साधना, अश्या प्रकारचे विविध उपक्रम स्वयंसेवकांच्या माध्यमातून राबविण्यात आले.

सत्रारंभी राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांकडून आवेदनपत्र मागविण्यात येऊन प्रवेश निश्चित करण्यात आले.

सत्र २०२०-२१ ला कोरोना महामारी या राष्ट्रीय आपत्तीमध्ये आमच्या एन.एस.एस. स्वयंसेवकांनी उल्लेखनीय कार्य केले. जसे गावा-गावात जनजागरण, फलक लावून जनजागृती करणे, वारंवार हात धुणे, गरजूंना मास्कचे आणि सॅनिटायझरचे वाटप करणे, इत्यादी कार्ये केले. वेळोवेळी झुम दूरस्थ प्रणालीद्वारे होणाऱ्या एन.एस.एस. सभा आणि कार्यशाळा यांना कार्यक्रम अधिकार्यांनी उपस्थिती लावली. स्वयंसेवकांची कार्ये आणि कर्तव्ये विषयी कार्यशाळेला स्वयंसेवकांनी हजेरी लावली.

२१ जून २०२० ला जागतिक योग दिन दूरस्थ प्रणालीद्वारे साजरा करण्यात आला. ५० स्वयंसेवकांनी सहभाग नोंदवला.

१ जुलै २०२० ला महाराष्ट्र राज्याचे माजी मुख्यमंत्री वसंतराव नाईक यांची जयंती साजरी करण्यात आली. यावेळी विविध बहूउपयोगी वृक्षांची लागवड करण्यात आली.

११ जुलै २०२० ला तंबाखू व्यसनमुक्तीसाठी दूरस्थ प्रणालीचा स्वयंसेवकांनी व शिक्षकांनी शपथ घेतली.

१ ऑगस्ट २०२० ला लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी आणि लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांच्या जयंतीनिमित्त महाविद्यालयात दोन्ही महामानवांना अभिवादन करण्यासाठी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून कनिष्ठ महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रा. पंचारिया, प्रा. पद्मावार आणि कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते यांची उपस्थिती होती.

१३ ऑगस्ट २०२० ला गंदगी मुक्त अभियानामध्ये स्वयंसेवकांनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदवला आणि आपापल्या गावाची स्वच्छता केली. स्वच्छतेचे महत्त्व भिक्तीपत्रकाच्या माध्यमातून गावागावांत गावकर्त्यांमध्ये पटवून देण्यात आले.

१५ ऑगस्ट २०२० ला स्वातंत्र्यदिनानिमित्त महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजीव मोटके यांच्या हस्ते वृक्षारोपण करण्यात आले. याप्रसंगी उप-प्राचार्य डॉ. ए.बी.पाटील आणि डॉ. ए.पी. मुडे उपस्थित होते.

२१ ऑगस्ट २०२० ला कै. सुधाकरराव नाईक यांच्या जयंती निमित्त त्यांच्या अभिवादनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाला राज्यशास्त्र विभागाचे डॉ. दत्ता पवार यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी डॉ. शेलकीकर आणि डॉ. कहाते, कार्यक्रम अधिकारी यांनी कार्यक्रम यशस्वीपणे पूर्ण केला. कार्यक्रमाला स्वयंसेवकांचा प्रतिसाद होता.

३ सप्टेंबर २०२० ला कै. फुलसिंग बापू यांच्या पुण्यतिथी निमित्त त्यांना अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी प्राचार्य डॉ. संजीव मोटके यांच्या हस्ते आणि उपप्राचार्य डॉ. ए.बी.पाटील, डॉ. ए.पी.मुडे, प्रा. कदम, प्रा. भवरे, कनिष्ठ महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रा. पंचारिया, कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी व स्वयंसेवकांची उपस्थिती होती.

५ सप्टेंबर २०२० ला शिक्षक दिनानिमित्त सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या प्रतिमेला अभिवादन करण्यात आले आणि शिक्षक दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला.

१२ सप्टेंबर २०२० ला “फीट युथ फीट इंडिया” मोहिमेअंतर्गत ‘रन’ चे आयोजन उपप्राचार्य डॉ.ए.बी. पाटील यांच्या प्रमुख उपस्थितीत करण्यात आले. या रन मध्ये प्रथम क्रमांक प्रा. अमोल सपकाळ आणि द्वितीय क्रमांक प्रा. गणेश भोयर यांनी प्राप्त केले. याप्रसंगी महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापकांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमाचे आयोजन कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते व डॉ. गोपाल शेळकीकर यांनी केले. याप्रसंगी शारीरिक शिक्षण अधीक्षक डॉ. गडदने उपस्थित होते.

२४ सप्टेंबर २०२० ला ‘राष्ट्रीय सेवा योजना’ दिवसानिमित्त या प्रसंगी डॉ.ए.बी. पाटील यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आणि डॉ. शिरस्कर, विभागीय समन्वयक एन.एस.एस. पुसद यांच्या मार्गदर्शनात झुम दूरस्थ प्रणालीचा वापर करून संपन्न झाला. याप्रसंगी डॉ.ए.पी. मुडे, प्रा. उल्हास चव्हाण, प्रा. हमजादे यांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते व डॉ. गोपाल शेळकीकर यांनी केले आणि आभार प्रा. कु. अनिता कांबळे यांनी मानले. कार्यक्रमाला सर्व स्वयंसेवक उपस्थित होते.

२ ऑक्टोबर २०२० ला महात्मा गांधी आणि लालबहादूर शास्त्री यांच्या जयंती निमित्त महाविद्यालयात ‘स्वच्छता आणि वृक्षसंवर्धन’ कार्यक्रम महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाले.

३ ऑक्टोबर २०२० ला “माझे कुटुंब माझी जबाबदारी” या मोहिमेअंतर्गत महाविद्यालयातील शिक्षक आणि शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांसाठी तापमापक गन आणि ऑक्सीमीटर च्या माध्यमातून कोविड-१९ चे चेकअप करण्यात आले. कोरोना जिवानू जनजागृती अभियानाबद्दल महाविद्यालयाच्या प्रवेशद्वारावर घोषणा फलकाचे अनावरण प्राचार्य डॉ. अरूण पाटील यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते यांनी कोरोना जीवानुबद्दल माहिती देऊन त्यापासून स्वतःचे रक्षण कसे करावे याबद्दल उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. यावेळी कोरोना महामारीबद्दल कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोपाळ

- शेळकीकर यांनी उपस्थितांना सांगितले. स्वयंसेवकांनी आपआपल्या गावात जनजागृती केली. मास्क ची निर्मिती करून गरजूंना वाटप करण्यात आले. शहरातील चौकांमध्ये महामारी पासून बचावाचे उपाय यावर फलक लावण्यात आले.
- १५ ऑक्टोबर २०२० ला डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांची जयंतीदिनी पुस्तकांचे वाचन करून 'वाचन प्रेरणा दिन' म्हणून साजरी करण्यात आली. याप्रसंगी त्यांच्या प्रतिमेस प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांच्या हस्ते अभिवादन करण्यात आले.
- ३१ ऑक्टोबर २०२० ला सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेस प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांच्या हस्ते पुष्पहार घालून अभिवादन करण्यात आले. 'राष्ट्रीय एकता दिन' निमित्त कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते यांनी उपस्थितांना एकतेची शपथ दिली व डॉ. गोपाल शेळकीकर यांनी आभार मानले.
- ११ नोव्हेंबर २०२० मौलाना अबुल कलाम आझाद यांची जयंती 'राष्ट्रीय शिक्षक दिवस' म्हणून साजरा करण्यात आली. याप्रसंगी प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील, डॉ. भोयर, प्रा. मनगटे, कार्यक्रम अधिकारीद्वय डॉ. पंकज कहाते व डॉ. गोपाल शेळकीकर यांची उपस्थिती होती.
- २६ नोव्हेंबर २०२० ला भारतीय संविधान दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी उपस्थित सर्वांना भारतीय संविधानाच्या प्रति देण्यात आल्या. प्राचार्य डॉ.ए.बी. पाटील, डॉ.ए.पी. मुडे, प्रा. वावरे, प्रा. कदम, प्रा. भवरे, प्रा. उल्हास चव्हाण, प्रा. पाढेन, प्रा. अनिता कांबळे उपस्थित होते.
- २८ नोव्हेंबर २०२० महात्मा ज्योतिबा फुले स्मृतिदिनानिमित्त त्यांच्या पावन स्मृतीस प्राचार्य डॉ.ए.बी. पाटील यांच्या उपस्थितीत अभिवादन करण्यात आले.
- ६ डिसेंबर २०२० ला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त प्रतिमेस अभिवादनाचा कार्यक्रम प्राचार्य डॉ.ए.बी. पाटील यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.
- ११ डिसेंबर २०२० ला रक्तदान अभियानांतर्गत जनजागृती करण्यासाठी महाविद्यालयात आणि शहरातील चौकाचौकात फलक लावण्यात आले.
- ३ जानेवारी २०२१ ला सावित्रीबाई फुले यांच्या जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेस अभिवादन करण्यात आले.
- १२ जानेवारी २०२१ ला युवा दिनाच्या झुम दूरस्थ प्रणालीद्वारे झालेल्या कार्यशाळेला सर्व कार्यक्रमाधिकार्यांनी उपस्थिती लावली.
- २६ जानेवारी २०२१ प्रजासत्ताक दिनानिमित्त ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम साजरा झाला. कार्यक्रमानंतर रा.से.योजना पथकातील स्वयंसेवकांचे सामुहिक छायाचित्र काढण्याचा कार्यक्रम घेण्यात आला.
- १२ फेब्रुवारी २०२१ रोजी वार्षिक आपत्ती व्यवस्थापन सभा आयोजित करून सभासदांना कोरोना महामारी काळात करावयाचे कार्य या विषयावर प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी कार्यक्रम अधिकारी आणि स्वयंसेवक उपस्थित होते.
- १५ फेब्रुवारी २०२१ ला संत सेवालाल महाराज यांची जयंती महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.ए.बी. पाटील, डॉ. अनिल मुडे यांच्या उपस्थितीत साजरी करण्यात आली. कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोपाळ शेळकीकर यांनी प्रास्ताविक सादर केले. याप्रसंगी प्रमुख वक्ते म्हणून प्रा. उल्हास चव्हाण यांनी मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी आणि सर्व स्वयंसेवक उपस्थित होते. आभार डॉ. पंकज कहाते यांनी मानले.
- १९ फेब्रुवारी २०२१ ला छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील, उपप्राचार्य डॉ. अनिल मुडे यांच्या उपस्थितीत साजरी करण्यात आली.
- २३ फेब्रुवारी २०२१ ला संत गाडगे बाबा यांच्या जयंती निमित्त महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांच्या उपस्थितीत प्रतिमेस अभिवादन करून साजरी करण्यात आली. याप्रसंगी प्रा. उल्हास चव्हाण यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पंकज कहाते यांनी प्रास्ताविक सादर केले.
- ८ मार्च २०२१ ला संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठातर्फे आयोजित जागतिक महिला दिनाच्या कार्यक्रमाला सर्व स्वयंसेवकांनी व कार्यक्रम अधिकार्यांनी हजेरी लावली.
- २० मार्च २०२१ ला भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवानिमित्त झूम दूरस्थ प्रणालीचा वापर करून कार्यक्रम प्राचार्य डॉ.ए.बी.पाटील यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी प्रमुख वक्ते इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. उल्हास चव्हाण यांनी भारतीय स्वातंत्र्यसमर या विषयावर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. पी.एम.कहाते यांनी केले. व आभार प्रा. अनिता कांबळे यांनी मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी डॉ. गोपाल शेळकीकर यांनी प्रयत्न केले.
- राज्यस्तरीय उत्कृष्ट एन.एस.एस. कार्यक्रम अधिकारी आणि स्वयंसेवक पारितोषिक स्पर्धेत कु. कोमल शिवाजी खोकले, बी.ए. तृतीय वर्ग हिची विद्यापीठस्तरीय मेरीट लिस्ट मध्ये नाव आले.
- सत्र २०२०-२०२१ या वर्षी कोरोना महामारीमुळे स्वयंसेवकांनी जास्तीत जास्त प्रमाणात झूम दूरस्थ प्रणालीचा वापर करून कार्यक्रमांमध्ये सहभाग नोंदविला व सहकार्य केले.

डॉ. पी.एम. कहाते
डॉ. जी. बी. शेळकीकर
समन्वयक एन.एस.एस.